

วารสาร มจร วิชาการล้านนา

Academic Journal of MBU Lanna; Campus

ปีที่ 9 เล่มที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563 Vol.9 No.2 July-December 2020

ISSN.2286-8267 (print)

ISSN.2697-4959 (online)

พิธีไหว้ครูประจำปีการศึกษา 2563

สำนักงานวารสารมจร วิชาการล้านนา

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 Web:www.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal

วารสาร มจร วิชาการล้านนา
Academic Journal of MBU; Lanna Campus

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563
ISSN 2286-8267 (print), ISSN 2697-4959 (online)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาศาสนาและปรัชญา ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ซึ่งเน้นองค์ความรู้ใหม่ทางพระพุทธศาสนา ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาอันสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ที่ปรึกษา

พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร. พระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร. พระมหาบุญสมสมบัติ ปากาโร ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ

บรรณาธิการ

พระมหาวิโรศักดิ์ สุระเมธี, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา	หน่วยงานภายนอก	
พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโม, ดร.	พระครูปริยัติยานุศาสน์, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. โผน นามณี	รศ.ประวดี พันผาสุก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี	ดร.วินิจ ผาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ดร.อุเทน ลาพิงค์	ดร.มนตรี วิชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ดร.ณรงค์ศักดิ์ ลุนสำโรง	ดร. เมืองอินทร์ ชรสวรรณ	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
อาจารย์วิรัช ภูมาศรี	ดร.วินิจ ผาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	รศ.สมหมาย เปรมจิตต์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	รศ.ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	ผศ.ดร.จำเนียร ราชแพทยาคม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
	อาจารย์ อมฤต พัวไพรัช	มหาวิทยาลัยพายัพ
	อาจารย์ จารุวรรณ ปฐมธนพงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความวิจัย

วารสารมจร วิชาการล้านนา ปี 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563

พระครูสังฆรักษ์ จักรกฤษณ์ ภูริปลโย, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ผศ.ดร.สาคร พรหมโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
พระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	รศ.ดร.เกตุมณี มากมี	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
ศ.ดร.พศิน แดงจวง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	ดร.วินิจ ผาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ.ดร.จำเนียร ราชแพทยาคม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	ดร.มนตรี วิชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ต้นฉบับจะต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) โดยกองบรรณาธิการจะเป็นผู้สรรหาจากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อเรื่อง

พิมพ์ที่

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ 50200

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ: ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ส่งบทความออนไลน์ได้ที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal>

ความคิดเห็นในบทความของผู้เขียนบทความ ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสาร มมร วิชาการล้านนา ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ของปี 2563 (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม) นอกจากนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ที่เน้นวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และข้อมูลวิชาการที่ได้ผ่านการศึกษาค้นคว้า

วารสารฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากนักวิชาการ นักวิจัยจากสถาบันต่างๆ ส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ โดยตอบสนองวัตถุประสงค์ของวารสารอย่างครอบคลุม ภายใต้อาณาเขตทางวิชาการที่ผ่านการคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดีเช่นเดิม พร้อมมีการพัฒนาในระบบองค์รวมให้มีมาตรฐานสากลยิ่งขึ้นไป

นักวิจัย นักศึกษา สาขาที่เกี่ยวกับ สังคมศาสตร์ ศาสนาปรัชญา และศึกษาศาสตร์ ที่มีความต้องการจะส่งบทความ สามารถส่งบทความวิจัยมาเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร มมร วิชาการล้านนา โดยส่งบทความออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal>

สอบถามรายละเอียดด้วยตัวเองที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ต.พระสิงห์ อ. เมือง จ.เชียงใหม่ หรือ โทร. 053-278-975 ต่อ 14, 086-672-4099

กองบรรณาธิการ
วารสาร มมร วิชาการล้านนา

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
๑ การศึกษาคูณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร A Study of the Characteristics of Students Based on Five Precepts of Primary Schools in Bang Khen District of Bangkok พระมหารัตน์พัชร์ กิตติโสภโณ (แสงทอง).....	1
๑ ศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี Why does the A Study of the Training Process of New Buddhist Monks Based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha พระปลัดฉัตรชัย ใสจิตวิโส (ชัยวงศ์)	8
๑ การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย The Synthesis of the Master Degree Theses in Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University มณี อาลากุล.....	15
๑ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Factors Affecting the Academic Position of Academic Personnel in Thailand 4.0, Mahachulalongkornrajavidyalaya University ปิ่นฉวีวัฒน์ งามแสง	24
๑ การพัฒนาวิธีการอ่านภาษาอังกฤษ และการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน โดยการใช้กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยน เรียนรู้ Metacognitive Reading Strategies and Reading Comprehension Achievement with Difference Proficiencies' EFL Learners through Reciprocal Reading Activities วิมลพร ระเวงวัลย์.....	33
๑ การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน The Development of Curriculum for School Elderly the Main a Threefold in the Provinces Upper Northern ชาลี ภัคดี.....	46
๑ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง Model for Life Quality Development with Brahma Vihara Principles of Elders in Community Under Khao Chaison Sub-district Municipality, Khao Chaison District, Phatthalung Province. สุปรีชา ชำนาญพุดิพร.....	54

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
◎ รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ A Model of Academic Administration in Triumudomsuksa Pattanakarn Schools ถาวร ศรีสุข.....	64
◎ การศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ A Study of Learning Achievement of Social Studies Teaching According to the Threefold Training of the Higher Level of Elementary School at Ban Non Hua Na School, Chaiyaphum Province วารีย์ ไศกเตี้ย	74
◎ การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา A Study of Learning and Teaching of Teachers in Thailand 4.0 Graduate Programs of Faculty of Education of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Phranakhonsri Ayutthaya Province ชุตินมพันธ์ แดนสลัด.....	84
◎ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา (พ.ศ. 2559-2560) Strategy to Drive the Agricultural Sector According to the King's Science (2016-2017) ปิยะพัชร สติปรีชาโรจน์.....	92
◎ การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในชุมชนพระบาทห้วยต้ม Strengthening Buddhist Ethics in the Community of Ban Phra Bat Huay Tom พระครูวินัยธรสัญญาชัย ญาณวิโร (ทิพย์โอสถ).....	101
◎ รูปแบบการเขียนบทความลงวารสาร.....	109

Received: 2020-11-10

Revised: 2020-12-21

Research Articles
Accepted: 2020-12-24

การศึกษาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา
เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
A Study of the Characteristics of Students Based on Five Precepts
of Primary Schools in Bang Khen District of Bangkok

พระมหารณันพัชร์ กิตติโสภโณ (แสงทอง)¹

Phramamha Thananphat Kittisobhano (Saengthong)

พระครูกิตติญาณวิสิฐ²

Phrakhrukittiyanawisit

ระวิง เรืองสังข์²

Rawing Rueangsang

Corresponding Author E-mail: thananphat456@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 และ 3) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 เป็นการวิจัยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติบรรยายการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยมีดังนี้

สภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา พบว่าคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.43 ถึง 0.73

การพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 พบว่า จากการนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไปวิเคราะห์ด้วยวิธีหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากแวนิแมกซ์ สามารถจัดกลุ่มใหม่เข้าองค์ประกอบ ได้จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก 49 คุณลักษณะ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านปณาดิบัติ, องค์ประกอบที่ 2 ด้านอธินนาทาน, องค์ประกอบที่ 3 ด้านกาเมสุมิจฉาจาร, องค์ประกอบที่ 4 ด้านมุสวาท, องค์ประกอบที่ 5 ด้านสุราเมรมยัมชปมาทฐฐาน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 พบว่าคุณลักษณะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 948.43$, $df = 1077$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 0.00$)

คำสำคัญ: คุณลักษณะของนักเรียน, ศีล 5, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

Objectives of this research were 1) to study the suitable state of students' characteristics based on Five Precepts 2) to study the development students' characteristics based on Five Precepts and 3) to examine the relevance of students' characteristics based on Five Precepts in Primary schools. It was a study developed from the explicit data using a Scheduled Interview and

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

questionnaire to collect data from a sample of 250 students. Data were analyzed by Pearson correlation and confirmatory factor analysis in statistical software.

Results of the study were as follows:

Regarding the suitable state of students' characteristics based on Five Precepts it found that all aspects were related to each other at the statistical significance of 0.001 and Correlation coefficient range was in between 0.43 to 0.73.

For the development students' characteristics based on Five Precepts it found that from the variable analysis of variables by a factor rotation by means of Varimax method it could obtain 5 main factors and 49 indicators students' characteristics based on Five Precepts including Factor 1: the first item of killing, Factor 2: the second item of stealing, Factor 3: the third item of sexual conduct, Factor 4: the fourth item of telling lie, and Factor 5: the fifth item of intoxicant drinking.

With regard to the examination of students' characteristic relevance based on Five Precepts it found that students' characteristics based on Five Precepts in Primary schools in Bang Khen district of Bangkok was relevant to the explicit data equal to $\chi^2 = 948.43$, $df = 1077$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 0.00$ which indicated that the model and empirical data were consistent.

Keywords: Characteristics of Students, Five Precepts, Primary schools

บทนำ

หลักศีล 5 นั้นเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำพระภิกษุเข้ามาช่วยสอนในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียน และสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร สถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้อบรมสั่งสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ทางรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีและมีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ

ด้วยเหตุของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 ที่สามารถประเมินตนเอง และเป็นดัชนีชี้ถึงคุณลักษณะที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมนั้นยังไม่ปรากฏ จากการสำรวจข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษารวบรวมคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพความเหมาะสมของนักเรียนตามหลักศีล 5 และผลการศึกษารวบรวมคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนานักเรียนให้เป็นคนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ, มีจิตเป็นกุศล ในการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัย ใช้วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นำ และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สนับสนุน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 5 คน

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis), หมุนแกนองค์ประกอบหลักแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ (Contact Analysis)

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการตรวจสอบความตรงของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยอาศัยแนวคิดของ Hair (Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1998) ซึ่งได้เสนอแนะ ให้พิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างควบคู่ไปกับ จำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่า ถ้าพารามิเตอร์มีจำนวนมาก ควรจะต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่าง และจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 5 ต่อ 1 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มี 5 ตัวแปร เมื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างแล้วจะมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 250 หน่วย ในการแจกแบบสอบถามได้รับตอบกลับคืนมา 250 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.0 ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 2) ใช้การสุ่มแบบกลุ่มแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่ม ซึ่งกลุ่มเดียวกันจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันตามกลุ่มย่อยของตัวแปร แต่จะมีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 3) ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามจำนวนครูและบุคลากร โดยใช้จำนวนครูและบุคลากรเป็นหน่วยการสุ่ม 4) ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สมาชิกทั้งหมดของประชากรเป็นอิสระซึ่งกันและกัน แล้วสุ่มหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit) จนกว่าจะได้จำนวนตามที่ต้องการ

2. เครื่องมือการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการแจกแบบสอบถาม มาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งการวิเคราะห์ผลการศึกษาจะใช้แบบการวิเคราะห์ตามทฤษฎี ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้แก่ การนำข้อมูลผลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา่ ตามกรอบแนวคิดของ สุกงาค์ จันทวนิช (2540, น. 131-144)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแปรผลของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกรายด้าน

3.2.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความเบ้, ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ซึ่งเกณฑ์ของความเบ้ และความโด่งที่ยอมรับได้ได้คือปกติ มีค่าความเบ้ไม่เกิน 3.00 และค่าความโด่งไม่เกิน 10.00 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรมีลักษณะการแจกแจงไม่เบ้และไม่โด่งจนผิดปกติจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

3.2.3 การตรวจสอบความสอดคล้องของการวัดคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ การวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix) ค่าสถิติทดสอบ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นในการพิจารณาข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ 3 ข้อดังนี้

1) เมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ของตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์จะต้องมีความสัมพันธ์กันไม่น้อยกว่า 0.30

2) ค่าสถิติทดสอบ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ควรค่าเข้าใกล้ 1 ข้อมูลชุดนั้นจึงจะมีความเหมาะสมในการนำมาวิเคราะห์ส่วนค่าในช่วงอื่นๆจะแปลความหมายดังนี้ (Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1998)

0.80 ขึ้นไปเหมาะสมที่จะวิเคราะห์คุณลักษณะดีมาก

0.70 – 0.79 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์คุณลักษณะดี

0.60 – 0.69 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์คุณลักษณะปานกลาง

0.50 – 0.59 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์คุณลักษณะน้อย

น้อยกว่า 0.50 ไม่เหมาะสมที่นำข้อมูลชุดนั้นมาวิเคราะห์คุณลักษณะ

3) ค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test Of Sphericity ใช้ทดสอบว่าตัวแปรต่างๆมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยมีสมมติฐานของการทดสอบดังนี้

H0: Correlation matrix เป็น identity matrix (เมทริกซ์ที่มีค่าในแนวทแยงเป็น 1 ค่านอกแนวทแยงเป็น 0) หรือตัวแปรต่างๆไม่สัมพันธ์กัน

H1: Correlation matrix ไม่เป็น identity matrix หรือตัวแปรต่างๆมีความสัมพันธ์กัน

3.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบสอดคล้องของตัวคุณลักษณะกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ลิสเรล (LISREL Analysis) ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์เกณฑ์ที่ใช้เพื่อพิจารณาว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มี 6 ตัวได้แก่

3.3.1 ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square Statistics) ควรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3.2 ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square Statistics) ควรค่าต่ำกว่า 2.00 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df

3.3.3 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองเศษเหลือมาตรฐาน (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) ควรค่าต่ำกว่า 0.08 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 0 มากเท่าไร แสดงว่า มีความคลาดเคลื่อนยิ่งน้อย จึงมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

3.3.4 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (RMR) ควรค่าต่ำกว่า 1.15

3.3.5 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness-of-fit Index : GFI) ควรค่ามากกว่า 0.90 ขึ้นไป ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่า มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้นเท่านั้น

3.3.6 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-fit Index AGFI) ควรค่ามากกว่า 0.90 ขึ้นไป ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่า มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้นเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า จากการศึกษาเอกสารทำให้ได้สภาพความเหมาะสมของคุณลักษณะ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านปณิธานดีมี 9 ตัว, องค์ประกอบที่ 2 ด้านอหิงสาทานมี 11 ตัว, องค์ประกอบที่ 3 ด้านกาเมสุมิฉฉาจารมี 8 ตัว, องค์ประกอบที่ 4 ด้านมุสาวาหมี 10 ตัว และองค์ประกอบที่ 5 ด้านสุราเมรยมิชชปามาทัญฐานมี 11 ตัว รวมทั้งสิ้น 49 ตัวคุณลักษณะ

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ พบว่า คุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 นั้น ควรเป็นตัวคุณลักษณะที่สามารถวัดพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างชัดเจน เป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติ

ได้อย่างเหมาะสมตามวัยของนักเรียน การพัฒนาตัวคุณลักษณะนั้น ทางผู้ปกครองเอง ตลอดจนถึงสถาบันครอบครัว นั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาตัวคุณลักษณะเอง ควรอบรมและฝึกหัดให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะตามหลักศีล 5 เพราะศีล 5 นั้นเป็นคุณธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ เพื่อให้นักเรียนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกตัว เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ของตัวบ่งชี้ พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบ แสดงว่านักเรียนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และการแจกแจงของข้อมูลมีลักษณะใกล้เคียงกับโค้งปกติ และเมื่อพิจารณาค่าความโค้ง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความโค้งเป็นบวก แสดงว่า ลักษณะการแจกแจงของข้อมูลสูงกว่าโค้งปกติ ข้อมูลมีการกระจายไม่มาก และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่า ข้อมูลมีความใกล้เคียงกัน มีการกระจายของข้อมูลน้อย

2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะทุกข้อนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 มีพิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.73 คุณลักษณะที่ความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ คุณลักษณะด้านสุราเมรยมัชชปมาทัญฐาน (SUP) กับคุณลักษณะด้านมุสาวาท (MUP) มีค่าเท่ากับ 0.73 รองลงมาคือคุณลักษณะด้านมุสาวาท (MUP) กับคุณลักษณะด้านปาณาติบาต (PAP) มีค่าเท่ากับ 0.71 ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือคุณลักษณะด้านอทินนาทาน (ATP) กับคุณลักษณะด้านปาณาติบาต (PAP) มีค่าเท่ากับ 0.43 เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 9.7823 p-value (sig) = 0.000 แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคุณลักษณะแต่ละด้านแล้วนั้นมีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีไกเซอร์ - ไมเยอร์ - ออลคิน (Kaiser-Meyer - Olkin measure of Sampling Adequacy) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.88 แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กัน และมีความเหมาะสมที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบ อยู่ในระดับดีมาก สามารถที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาพบว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.43 ถึง 0.73 ลักษณะเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้แตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันมากพอ สามารถที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.1 ผลการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี แวริแมกซ์ (Varimax) พบว่าจากการนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมดจำนวน 49 ตัว ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากแวริแมกซ์ สามารถจัดกลุ่มใหม่เข้าองค์ประกอบ (Component) ได้จำนวน 5 องค์ประกอบ และพิจารณาใช้เฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งมีอยู่จำนวน 25 ตัว โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.80 จึงได้ตัวแปรคัดสรรที่ต้องการใช้จำนวน 25 ตัวใน 5 องค์ประกอบ

3.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำแนกรายด้าน พบว่าการวัดของคุณลักษณะทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์ดีทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาโดยจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านปาณาติบาต พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ทุกตัวคุณลักษณะ มีขนาดตั้งแต่ 0.57 ถึง 0.91, ด้านอทินนาทาน พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ มีขนาดตั้งแต่ 0.86 ถึง 0.59, ด้านกาเมสุมิจฉาจาร พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ มีขนาดตั้งแต่ 0.72 ถึง 0.86, ด้านมุสาวาท พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ มีขนาดตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.84 และด้านสุราเมรยมัชชปมาทัญฐาน พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ มีขนาดตั้งแต่ 0.44 ถึง 0.91

3.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองตามการวัดที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ตามการวัดที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 49 คุณลักษณะ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 948.43 ซึ่งค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.98 ($\chi^2 =$

948.43 , $df = 1077$, $p = 0.00$ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 แสดงว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อน ได้แก่ ค่ารากกำลังสองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.12 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย แต่ยังสามารถยอมรับได้อยู่ เพราะมีค่าต่ำกว่า 0.08 อยู่ในเกณฑ์ที่แสดงว่า มีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ ได้แก่ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.87 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.85 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ เพราะมีค่ามากกว่า 0.90 ขึ้นไป ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์แสดงว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เมื่อพิจารณาแต่ละตัวคุณลักษณะ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของคุณลักษณะทุกตัว มีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.87 และภายในแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบค่อนข้างใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านปณัตติบาท ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะ A8 นักเรียนเป็นผู้ไม่ส่งเสริมการฆ่าหรือการเบียดเบียนสัตว์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.83, องค์ประกอบด้านอิทธินาทาน องค์ประกอบคุณลักษณะ B1 นักเรียนไม่ผลิตและขายอาวุธ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.87, องค์ประกอบด้านกาเมสุมิฉฉาจาร ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะ C8 นักเรียนรู้วัตถุประสงค์ก่อนจะปฏิบัติสัมพันธ์กับคน สัตว์ สิ่งของ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.84, องค์ประกอบด้านมุสาวาท ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะ D6 นักเรียนเป็นพูดคำไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.86 และองค์ประกอบด้านสุราเมรยมีชชปมาทฐฐาน ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะ E5 นักเรียนเป็นคนรอบคอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.87

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ มาอภิปรายผล สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยดังนี้

1. จากผลการพัฒนาตัวคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนประถมศึกษาสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ 49 ตัวคุณลักษณะ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านปณัตติบาท, องค์ประกอบที่ 2 ด้านอิทธินาทาน, องค์ประกอบที่ 3 ด้านกาเมสุมิฉฉาจาร, องค์ประกอบที่ 4 ด้านมุสาวาท และองค์ประกอบที่ 5 ด้านสุราเมรยมีชชปมาทฐฐาน

2. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักด้านปณัตติบาท พบว่า คุณลักษณะ A8 นักเรียนเป็นผู้ไม่ส่งเสริมการฆ่าหรือการเบียดเบียนสัตว์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่ต้องการเห็นคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ วิชาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561, น. 37)

3. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักด้านอิทธินาทาน พบว่า คุณลักษณะ B1 นักเรียนไม่ผลิตและขายอาวุธ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า จิตใต้สำนึกของนักเรียนแต่ละคนนั้น ไม่อยากให้สังคมมีความรุนแรง ดังตัวอย่างที่เป็นที่ประจักษ์แก่ทุกท่านแล้ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตินันท์ ปันมาก (2561, น. 136) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร” พบว่า องค์ประกอบหลักด้านความซื่อตรง สุจริตใจ มีองค์ประกอบย่อย ว่าด้วยไม่ลักขโมย ถือเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด จะมีนิสัยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวโดยหาประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ผิด

4. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักด้านกาเมสุมิฉฉาจาร พบว่า คุณลักษณะ C8 นักเรียนรู้วัตถุประสงค์ก่อนจะปฏิบัติสัมพันธ์กับคน สัตว์ สิ่งของ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนทราบและเข้าใจถึงหลักเหตุผลเรื่องของการศึกษา ในเรื่องความเหมาะสมของวัย

5. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักด้านบุสวาท พบว่า คุณลักษณะ D10 นักเรียนเป็นคนมีธรรมประจำใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดด้านวจีกรรม

6. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักด้านสุราเมธมชชปมาทฐฐาน พบว่า คุณลักษณะ E9 นักเรียนเป็นผู้มีสมาธิ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมองเห็นถึงโทษและภัยของยาเสพติดและอบายมุข ที่เป็นปัจจัยที่ทำให้ขาดสมาธิ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนควรได้รับการปลูกฝังเรื่องศีล 5 ในตัวคุณลักษณะทุกด้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือจัดทำโครงการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยควรนำไปสร้างเป็นแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา โดยนำตัวคุณลักษณะตามหลักศีล 5 นี้ไปใช้ในการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนได้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ โดยแยกตามระดับการศึกษา เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากมีความแตกต่างกันตามช่วงวัยของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

จิตินันท์ ปันมาก. (2561). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-71
สุภางค์ จันทวานิช. (2540). *วิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis* (5th Edition). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

ศึกษาระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี A Study of the Training Process of New Buddhist Monks Based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha

พระปลัดณัฐยุทธ์ โขสิตวิโส (ชัยวงศ์)¹

Phrapalad Nuttayut Kosittawangso (Chaiwong)

Corresponding Author E-mail: kapooklook_007@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อนำเสนอกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงพรรณนา เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง 162 รูป และสัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้ฝึกอบรม 7 รูป สถิติที่ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำเสนอในรูปแบบตารางบรรยาย และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับมากไปหาน้อยด้าน พระอาจารย์พระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม (4.03) ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม (3.83) ด้านหลักการฝึกอบรม (3.73) และด้านการบริหารจัดการอบรม (3.72) ตามลำดับความสำคัญ

2. กระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) กระบวนการบริหารจัดการฝึกอบรมด้วยทักษะการใช้ภาษาที่หลากหลาย และบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยี สามารถสื่อกับผู้เข้าอบรมได้ทุกภาคส่วน 2) ปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์และประยุกต์กับชีวิตจริงได้ และ 3) มีการฝึกอบรมพระพี่เลี้ยงด้านการส่งเสริมการบริหารกิจกรรม และมีหลักสูตรการพัฒนาพระอาจารย์ และพระพี่เลี้ยง โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านแอปพลิเคชัน

คำสำคัญ: กระบวนการฝึกอบรม, พระนวกะ, วัตร 14

Abstract

Objectives of the study included 1) to study the opinion on the training process of new Buddhist monks based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha; and 2) to propose the training process of new Buddhist monks based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha. The study was a mixed method between a quantitative research and qualitative one in nature. A questionnaire was used for collecting quantitative data from a sample of 162 new Buddhist monks, and a Schedule Interview was used to collect qualitative data from 7 experts. For the analysis of data statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation was used for quantitative data and the content analysis for qualitative data.

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Results of the study were as follows:

1. Regarding the opinion of the training process of new Buddhist monks based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha it found that in general all 4 aspects were high including the aspect of guardian monks was equal to an average value of 4.03, the aspect of training activities was equal to an average value of 3.83, the aspect of training principles was equal to an average value of 3.73, and the aspect of training management was equal to an average value of 3.72 respectively.

2. In respect of the proposal of the training process of new Buddhist monks based on Vatra 14 of Pathum Thani Province Sangha it found that there were 1) the training management process of using skills of different languages integrated with technology communicable to all parties; 2) the curriculum alteration process in association with situations and realistic application; and 3) the training process of guardian monks on the promotion of activity management and development programmes of Buddhist monk teachers and guardian monks integrating activities through application.

Keywords: Training Process, New Buddhist Monks, Vatra 14

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีคุณค่า และมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรด้านการศาสนา และศีลธรรมคุณธรรมภายในชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณธรรม เนื้อหาสำคัญประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย แนวคิดแบบดั้งเดิม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้เกิดขึ้นค่อนข้างชัดเจนในช่วงที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในระยะปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 แนวคิดแบบใหม่เป็นแนวคิดที่มีลักษณะตรงข้ามกับแนวคิดแรก คือ เป็นการประสานแนวความคิดของการจัดการตามแบบวิทยาศาสตร์ และการจัดการตามแนวมนุษยสัมพันธ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา มีขั้นตอนและนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาจะต้องประกอบด้วย การพัฒนาในขั้นศีล ทำให้บุคลากรที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่หมู่คณะ การพัฒนาในขั้นสมาธิ กระบวนการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรมเพื่อให้เกิดความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความแน่วแน่ มั่นคง และปัญญาเป็นกระบวนการหนึ่งของการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์รู้จักดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุผล รู้จักวินัย คัดเป็นแก้ปัญหาเป็น หากมนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาจะทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะส่งผลสู่สังคมและประเทศชาติ

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่และทรงไว้ซึ่งคำสอนของพระศาสนา ศาสนามีความจำเป็นสำหรับสังคมมนุษย์ และพระสงฆ์จะต้องนำเอาหลักคุณธรรมที่เกิดขึ้น จากการประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริง จากตัวของพระสงฆ์เองไปสู่ประชุมชน สิ่งจำเป็นนอกจากจะอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ในด้านปริยัติที่ศึกษาแก่การเรียนของพระสงฆ์แล้ว ความประพฤติที่แสดงให้เห็นว่าพระองค์นั้น มิใช่รู้คำสอนตามตำราอย่างเดียว หากแต่ประกอบด้วยคุณเบื้องต้นคือ ความ เป็นผู้ปฏิบัติดีด้วย จึงได้ชื่อว่า เป็นสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง เพื่อนำมาซึ่งความเลื่อมใส เป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ และประการสำคัญพระสงฆ์ได้ชื่อว่า เป็นเนื้อนาบุญของโลก

การประพฤติศีลาจารวัตร อันดีงามและถูกต้อง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อความเจริญ มั่นคงหรือความเสื่อมถอย ความอ่อนแอ ของพระพุทธศาสนา พฤติกรรมของพระภิกษุสงฆ์ เป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรกที่มีผลต่อการเผยแผ่พระศาสนา คราวใดที่พระสงฆ์ย่อหย่อนต่อวัตรปฏิบัติศรัทธาของประชาชนมักเสื่อมถอย และฐานะของพระสงฆ์จะเสื่อมโทรมหมดค่าไปตามลำดับ เพราะพระสงฆ์ขาดความรู้ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงต่ออุดมมุ่งหมายของคำสอนทางศาสนา ก็ไม่สามารถจะชักนำสังคมเข้าสู่ความเจริญและสงบสุขโดยธรรม

หากพระภิกษุไม่เห็นความสำคัญของการประพฤติวัตร และละเลยหน้าที่อันเป็นจริงของตน เมื่อขาดการใส่ใจต่อข้อวัตรอันเป็นแนวทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการบรรลุดุธรรม ความห่างเหินจากพระธรรมวินัยมีมากขึ้นจึงส่งผลให้พระสงฆ์ ส่วนมากหันไปใส่ใจต่อการก่อสร้างกุฏิ วิหารลานเจดีย์ จึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อและศรัทธาต่อ แนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์เอง

รวมทั้งการประพฤติตัวที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ มักปรากฏให้เห็นทางสื่อสารมวลชนหลาย กรณีไม่ว่าจะเป็นการประพฤติผิดพระวินัยอย่างร้ายแรง การละเมิดทางเมถุนธรรม แม้แต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสัญจรไปมาไม่สวมกิริยามารยาท การเรียกรูปแบบต่าง ๆ การแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ถูกไม่ควรของพระสงฆ์บางกลุ่ม ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อจิตใจของชาวพุทธเป็นอย่างมาก เป็นที่เอือมระอาของประชาชน นอกจากนี้ไม่เป็นที่เคารพและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนแล้ว ยังสร้างความไม่เชื่อถือต่อพระสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้น ซ้ำร้ายเป็นการสร้างภาพลบที่จะนำความเสื่อมเสียอย่างยิ่งใหญ่ให้เกิดกับพระพุทธศาสนา จึงมีหลายฝ่ายพยายามหาทางแก้ไขปัญหาลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีกลุ่มที่ไม่หวังดีแทรกแซงเพื่อสร้างภาพด้านลบให้เกิดกับพระ ศาสนา ดังจะเห็นได้จากหลายๆกรณีที่รัฐบาล หรือองค์กรต่าง ๆ มักจะเสนอให้ยกร่างเสนอ กฎหมายเข้ามาดูแลปรับปรุงควบคุมยกร่างพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ เพื่อให้กลุ่ม บุคคล หรือหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีอำนาจในการจัดการดูแลช่วยเหลือเสมอ ถ้าหากจะดูอย่างผิวเผินแล้ว น่าจะเป็นเรื่องที่ดีสำหรับพระสงฆ์และศาสนาพุทธ แต่ในความเป็นจริงพระสงฆ์ควรจะสร้างจิตสำนึกของตัวเองมากกว่า

ในขณะเดียวกัน เป็นที่น่าศึกษาอย่างยิ่งถึงการที่พระภิกษุสงฆ์มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบ เลยว่า วัตร คืออะไร การประพฤติวัตรเป็นอย่างไร มีความจำเป็นแค่ไหนที่จะต้องประพฤติ เป็นพระสงฆ์แท้ ๆ เป็นกันอย่างไร

ปัญหาที่สำคัญเบื้องต้นที่กล่าวมานั้น ก็คือคือปัญหาในด้านการฝึกอบรมบุคลากรทางพระพุทธศาสนาฝ่ายบรรพชิต โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาสู่พระธรรมวินัยนี้ คือ พระภิกษุ ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง

ปัญหาที่สำคัญของสถาบันสงฆ์อีกประการหนึ่งก็คือ พระสงฆ์ขาดศรัทธาและความมุ่งมั่นในการอุทิศตนเพื่อการปฏิบัติอย่างจริงจัง ตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ ตลอดจนถึงขาดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนที่พึงปฏิบัติทั้งเพื่อตนเอง เพื่อสังคม และเพื่อพระอริยวินัยซึ่งพระศาสนา ลัทธิวิหริกขาดความเคารพยำเกรงในครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ไม่สนใจในการทำหน้าที่ อาริยาวัตร และวัตรอื่น ๆ เมื่อไม่สนใจในข้อวัตรเพื่อการขัดเกลาตามรูปแบบที่พระภิกษุสามเณรในสมัยพุทธกาลได้ดำเนินมาการขาดความมั่นคงในการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ แม้หลักพระธรรมวินัยต่าง ๆ จะดีอยู่แล้ว ก็ไม่ได้รับการเอาใจใส่นำมาประพฤติปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวยังลุกลามไปถึงองค์กรการปกครองสงฆ์โดยรวม เกิดความไม่เรียบร้อยในวงการคณะสงฆ์ และเกิดแนวปฏิบัติที่ผิดแปลกออกไปต่าง ๆ นานา

ดังนั้น ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยประสงค์จะนำเสนอข้อประพฤติที่เรียกว่า วัตร 14 และความ สำคัญของการประพฤติวัตรของพระภิกษุที่มีอิทธิพลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสังคมในปัจจุบัน ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อเป็นเกราะป้องกันความเสื่อมเสีย อันจะบังเกิดแก่สถาบันพระพุทธศาสนา และป้องกันคำสอนอันเป็นสัทธรรมปฏิรูป ที่มีการประพฤติผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัย ทั้งเป็นการค้นหาว่า อะไรคือข้อวัตร สำคัญแค่ไหน มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของภิกษุหรือไม่ ถ้าภิกษุ ไม่ประพฤติปฏิบัติตามวัตรจะทำให้ภิกษุนั้นเป็นบุคคลเช่นไร เพื่อให้ปรากฏแก่สังคมต่อไป

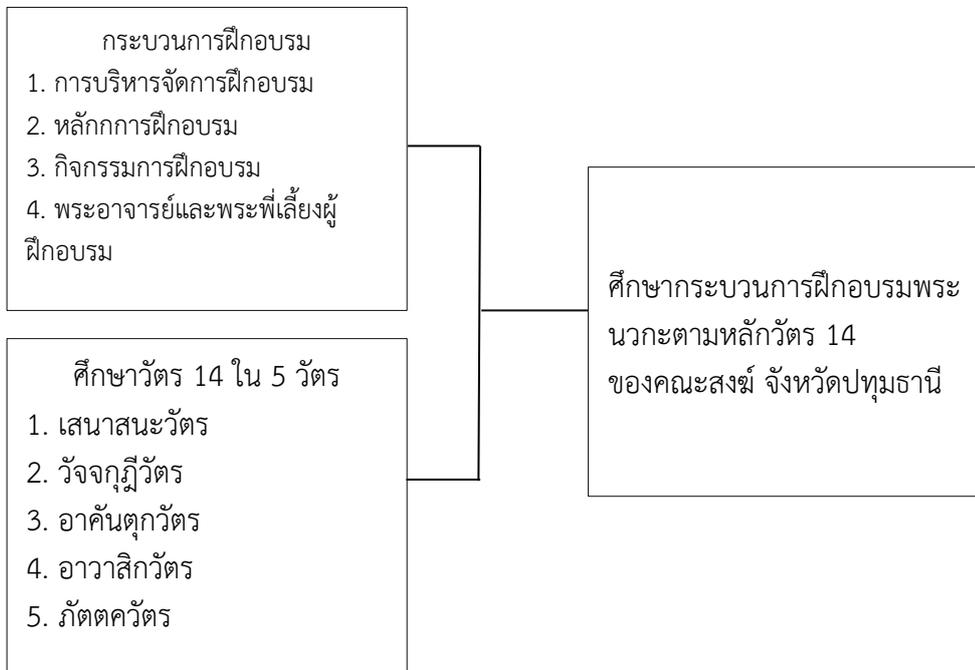
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อนำเสนอกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะ และเสนอกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลเข้าเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงพรรณนา เก็บรวบรวมข้อมูล วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง 162 รูป และสัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้ฝึกอบรม 7 รูป สถิติที่ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำเสนอในรูปแบบตารางบรรยาย แลวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ในจังหวัดปทุมธานี พบว่าสภาพปัจจุบัน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1 ด้านการบริหารจัดการอบรม 2 ด้านหลักการฝึกอบรม 3. ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม 4. ด้านพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม

สภาพปัจจุบันกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ในจังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทั้ง 4 ด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระอาจารย์พระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม รองลงมา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม รองลงมา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการฝึกอบรม และลำดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรม

1.1 ด้านการบริหารจัดการอบรม ประกอบด้วย 1) การต้อนรับมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ตอบข้อซักถามได้ครบถ้วน ท่านสามารถปฏิบัติตามได้ รองลงมา คือ ต้อนรับพระนวกะด้วยความสุภาพ อบอุ่นเป็นกันเอง และลำดับสุดท้าย คือ ได้รับข้อมูลการเข้าอบรมที่ชัดเจนในการเข้าอบรม 2) การลงทะเบียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ระบบการลงทะเบียนมีมาตรฐาน

เป็นระเบียบ มีความถูกต้อง รองลงมา คือ แจ้งข้อมูลการลงทะเบียนได้ครบถ้วน และลำดับสุดท้าย คือ ผู้รับลงทะเบียนมีความผูกพัน อบอุ่นเป็นกันเอง 3) ที่จำวัด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ มีการดูแลเอาใจใส่ที่ดีในการจำวัด รองลงมา คือ บรรยากาศดี อบอุ่นในการอยู่ร่วมกัน รองลงมา มีอุปกรณ์จำวัดเพียงพอเหมาะสม และลำดับสุดท้าย คือ มีพื้นที่เพียงพอในการจำวัด 4) ห้องน้ำ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ห้องน้ำมีความเป็นระเบียบปลอดภัย รองลงมา คือ จำนวนห้องน้ำมีเพียงพอกับจำนวนพระ และลำดับสุดท้าย คือ มีอุปกรณ์ในห้องน้ำครบถ้วน 5) ระบบภัตตาหาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ อุปกรณ์ในการฉันมีเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนพระ รองลงมา คือ ระบบการตักภัตตาหารดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รองลงมา ภัตตาหารมีรสชาติดี สะอาดปลอดภัยต่อสุขภาพ และลำดับสุดท้าย คือ มีภัตตาหารเพียงพอสำหรับฉันทุก ๆ รูป 6) ห้องปฏิบัติธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย

คือ ห้องปฏิบัติธรรมมีขนาดเพียงพอสำหรับพระภิกษุ รองลงมา คือ ระบบเครื่องเสียงดี ฟังชัดเจนได้ทั่วถึง รองลงมา จอ LED มีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจนทั่วถึง และลำดับสุดท้าย คือ ระบบปรับอากาศดี มีความเย็นพอเหมาะ ไม่อึดอัด

1.2 ด้านหลักการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) ปฐมนิเทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ เอกสารและสื่อการอบรมเหมาะสม รองลงมา คือ ได้ทราบระเบียบการอบรม รองลงมา ได้รับความก้าวหน้าของการมาเป็นสมาชิกวัดพระธรรมกาย และลำดับสุดท้าย คือ ได้ทราบภาพรวมการอบรม 2) พระวินัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ เอกสารและสื่อการอบรมเหมาะสม รองลงมา คือ ได้ทราบหลักของพระวินัย รองลงมา สามารถนำพระวินัยมาใช้กับความเป็นพระ และลำดับสุดท้าย คือ ได้ทราบภาพรวมของพระวินัย 3) การปฏิบัติธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ได้ทราบหลักการปฏิบัติธรรม รองลงมา คือ เอกสารและสื่อการอบรมเหมาะสม รองลงมา ได้ทราบภาพรวมของการปฏิบัติธรรม และลำดับสุดท้าย คือ ได้นำการปฏิบัติธรรมไปใช้ใน 4) การฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ได้นำการฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ได้ทราบภาพรวมของการฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 รองลงมา ได้ทราบหลักการของการฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 และลำดับสุดท้าย คือ เอกสารและสื่อการอบรมเหมาะสม 5) ประวัติวัดพระธรรมกายและมหาปูชนียาจารย์ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ได้ทราบประวัติของประวัติวัดพระธรรมกายและมหาปูชนียาจารย์ รองลงมา คือ ได้ทราบประวัติของประวัติวัดพระธรรมกายและมหาปูชนียาจารย์ รองลงมา เอกสารและสื่อการอบรมเหมาะสม และลำดับสุดท้าย คือ ได้นำความรู้ ข้อคิด ปฏิปทามาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

1.3 ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ทำวัตรเช้า เย็น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ผู้สวดมีความสุข ได้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย รองลงมา คือ พระอาจารย์นำสวดเสียงดี ออกเสียงชัดเจน และลำดับสุดท้าย คือ เวลาสวดมนต์เหมาะสม 2) รับบุญประจำวัน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ฆมนรับบุญได้นึกว่ากำลัง ทำบุญทำความสะอาดพุทธสถาน รองลงมา คือ การรับบุญเหมาะสมกับพื้นที่โครงการอบรม และลำดับสุดท้าย คือ เวลารับบุญเหมาะสม 3) ฝึกมารยาท การวางตัว และฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ได้พัฒนามารยาทฝึกมารยาท การวางตัว และวัฒนธรรมชาวพุทธ รองลงมา คือ เวลาในการฝึกเหมาะสม เนื้อหาการฝึกเหมาะสม และลำดับสุดท้าย คือ ได้นำมารยาท การวางตัว และนำการฝึกอบรมตามหลักวัตร 14 ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน 4) ชมวัดพระธรรมกาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ได้สัมผัสรู้จักวัดพระธรรมกายมากขึ้น รองลงมา คือ ได้นำความรู้ ข้อคิด จากการชมวัดมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน และลำดับสุดท้าย คือ ได้ทราบข้อมูลของวัดพระธรรมกาย

1.4 ด้านพระอาจารย์พระที่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม ประกอบด้วย 2 ด้าน 1) พระอาจารย์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ มีความรู้ในการบริหารโครงการอบรม รองลงมา คือ วางตัวเหมาะสมเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา รองลงมา ปฏิบัติกับพระธรรมทายาทอย่างสุภาพเป็นกันเอง และลำดับสุดท้าย คือ มีความรู้ในเรื่องหัวข้อธรรมที่นำมาถ่ายทอดให้พระธรรมทายาท 2) พระที่เลี้ยง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ มีความรู้ด้านบทฝึกพื้นฐานของพระภิกษุ รองลงมา คือ มีความรู้ด้านการดูแลคน รองลงมา วางตัวเหมาะสม เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา และลำดับสุดท้าย คือ ปฏิบัติกับพระนวกะอย่างสุภาพเป็นกันเอง

2. กระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ในจังหวัดปทุมธานี ศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ได้กระบวนการ ดังนี้

2.1 การบริหารการจัดการโครงการอบรม ควรพัฒนา 1) การต้อนรับบริการ ควรมีการประชุมและซักซ้อมขั้นตอนการต้อนรับกับพระพี่เลี้ยง ควรมีพระพี่เลี้ยงผู้ทำการต้อนรับที่พูดภาษาได้ทุกภาคเพื่อบรรยากาศอบอุ่น และควรมีพื้นที่ต้อนรับแยกกับธุระการ 2) การลงทะเบียน ควรมีการประชุมและซักซ้อมขั้นตอนการต้อนรับกับพระพี่เลี้ยง ควรให้ธรรมทายาทได้ลงทะเบียนให้จบให้จุดเดียว ควรเก็บข้อมูลและเอกสารของพระนวกะให้ได้ทั้งหมด ควรจัดหาพระพี่เลี้ยงที่มีทักษะด้านไอที3) ที่จำวัด ควรพัฒนาดังนี้ ควรมีพัดลมให้เพียงพอกับจำนวนพระนวกะ ควรกวาดฝุ่นบ่อย ๆ ควรจัดทางเดินให้กว้างมากขึ้น 4) ห้องน้ำ ควรพัฒนาดังนี้ ควรติดพัดลมระบายอากาศเพิ่ม ควรมีอุปกรณ์ทำความสะอาดเพิ่ม ควรมีป้ายบอกข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพิ่ม และควรมีร่องเท้าเปลี่ยนเข้าห้องให้มีขนาดพอดีกับเท้า 5) ระบบภัตตาหาร ควรจุดตักภัตตาหารไม่ควรไกลจากจุดฉัน ควรมีภัตตาหารประเภทอาหารกระป๋องสำรอง และควรแจ้งเจ้าภาพให้มาทำบุญถวายภัตตาหารกับพระนวกะ 6) ห้องปฏิบัติ ควรมีพัดลมที่ประตูทางเข้า เพิ่มขนาดจอ LED และควรมีกระดานรองเขียน.

2.2 หลักการฝึกอบรม ควรพัฒนา 1) การปฐมนิเทศ ควรมีภาพประกอบใน Power Point ควรมีการทดสอบเพื่อกระตุ้นความสนใจ และมีการ update เนื้อหาอย่างสม่ำเสมอ 2) พระวินัย ควรเพิ่มเวลาบรรยาย ควรมีการประชุมกลุ่มและนำมารายงานหน้าชั้น ควรเพิ่มจำนวนพระอาจารย์สอนพระวินัยด้วยการจัดหลักสูตรการสอนพระวินัย และควรให้พระพี่เลี้ยงพูดถึงอานิสงส์การปฏิบัติตามพระวินัยให้พระธรรมทายาทฟังบ่อย ๆ 3) การปฏิบัติธรรม ควรมีเอกสารประกอบ ควรให้พระธรรมทายาทห่มบวบและธรรมทายาทที่จะประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะผู้ที่สนใจเท่านั้น 4) วัฒนธรรมชาวพุทธ ควร update เนื้อหาวัฒนธรรมชาวพุทธอยู่เป็นประจำ และควรให้พี่เลี้ยงแจ้งให้ธรรมทายาทปฏิบัติวัฒนธรรมชาวพุทธให้เป็นนิสัย 5) ประวัติมหาปูชนียาจารย์ ควรมินต์พระอาจารย์ผู้ได้ใกล้ชิดกับมหาปูชนียาจารย์มาบรรยาย และควรได้ไปในสถานที่มหาปูชนียาจารย์ได้เคยอยู่

2.3 กิจกรรมการฝึกอบรม ควรพัฒนา 1) ทำวัตรเช้า-เย็น ควรมีการสอบการสวดมนต์ของพระนวกะให้ออกเสียงให้ถูกต้องตามมาตรฐาน ควรมีพัดลมไถ่ 2) รับบุญประจำวัน ควรมีอุปกรณ์ให้เพียงพอ ควรให้ธรรมทายาทจัดหมอนเวียนการรับบุญประจำวัน 3) ฝึกมารยาท การวางตัว และวัฒนธรรมชาวพุทธ ควรให้พระพี่เลี้ยงทบทวนวัฒนธรรมชาวพุทธ 4) ชมวัดพระธรรมกาย ควรพัฒนาสถานที่วัดพระธรรมกาย 5) พระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม ควรพัฒนา (5.1) พระอาจารย์ ควรมีหลักสูตรพัฒนาพระอาจารย์ (5.2) พระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม ควรมีหลักสูตรพัฒนาพระพี่เลี้ยง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานี ประเด็นที่ได้ศึกษาดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 4 ด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระอาจารย์พระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม รองลงมา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม รองลงมา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการฝึกอบรม และลำดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรม ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากทางวัดพระธรรมกายได้จัดอบรมต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมิ่งขวัญ บุรุษเลี่ยม (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการค่ายพุทธบุตร วัดปัญญานันทาราม ต.คลองหก อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ” ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยป้อน ได้แก่ เนื้อหาและหลักสูตร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาในการอบรมพระวิทยากรสื่อการฝึกอบรม ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ พระครูสุนทรธรรมลังการ (ศุภชัย ย่าไถ่ต้อย) (2550) ได้วิจัย “ศึกษาเยาวชนในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน” ผลการวิจัยพบว่าความเหมาะสมของโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับมากด้านเนื้อหา หลักสูตร วิชาที่จัดอบรมและด้านวิธีการและกระบวนการอบรม และด้านความรู้ ความเข้าใจและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการบรรพชา และสอดคล้องกับพระมหาวิทยา คงเมือง ได้ทำการวิจัย “ยุทธศาสตร์ ศึกษากระบวนการบรรพชาสามเณร

ภาคฤดูร้อน โรงเรียนพุทธธรรมวิทยา วัดทรงศิลา จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านหลักสูตร/กิจกรรมการอบรมของโครงการ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก

2. กระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ของคณะสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงผู้ให้การอบรม ควรมีหลักสูตรสำหรับพัฒนาและพระพี่เลี้ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอดิศร ฐานวุฑโฒ (กลุ่มประสิทธิ์) (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม : ศึกษากรณีค่ายธรรมทายาทของฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลวิจัยพบว่า พระธรรมวิทยากรมีจำนวนมาก บางรูปอาจมีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดผลเสียต่อการยอมรับและความเชื่อถือศรัทธาของผู้ที่เข้ารับการอบรม ปัญหาการไม่รักษากฎระเบียบค่ายของเยาวชนบางคนที่ได้รับรับการอบรม ปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงานการฝึกอบรมของส่วนฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำเสนอด้านที่จำวัดให้เพิ่มทางเดิน และเพิ่มพื้นที่ระหว่างธรรมทายาทแต่ละท่าน และแจ้งเจ้าภาพให้ทราบเพื่อมาถวายภัตตาหารกับโครงการอบรมธรรมทายาทสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉิดฉันท ลาดศิลา (2536) ได้วิจัย “การบริหารโครงการบรรพชาและอุปสมบทพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการของวัดธาตุ อำเภอกะหรังศรีสะเกษ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบคือ ที่ตั้งโครงการซึ่งอยู่ที่วัดธาตุมีความแออัด เรื่องสถานที่ ความไม่เพียงพอของภัตตาหารที่จะถวายพระภิกษุสามเณร และน้ำดื่ม น้ำใช้ จึงวางแผนแก้ปัญหา โดยจัดให้สามเณรเดินทางไปในักแรมตามหมู่บ้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรมพระนวกะให้เป็นที่รู้จักกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทาง ศึกษากระบวนการฝึกอบรมพระนวกะตามหลักวัตร 14 ในระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

โครงการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับคณะสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีควรมีการติดตามพระนวกะที่จบการอบรมไปแล้ว เพื่อดูความสำเร็จในการฝึกอบรม และเชิญชวนให้พระนวกะที่จบการอบรมไปแล้วมาทำบุญที่วัดที่บวช และเป็นพุทธมามกะที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- เฉิดฉันท ลาดศิลา. (2536). *การบริหารโครงการบรรพชาและอุปสมบทพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พระครูสุนทรธรรมมาลังการ (ศุภชัย ยาไก่อ้อย). (2550). *การพัฒนาเยาวชนในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ).
- พระมิ่งขวัญ บุรุษเยี่ยม. (2549). *ศึกษาการประเมินโครงการค่ายพุทธบุตรของวัดปัญญานันทาราม อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย).
- พระอดิศร ฐานวุฑโฒ (กลุ่มประสิทธิ์). (2552). *ศึกษาการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม : ศึกษากรณีค่ายธรรมทายาทของฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

Received: 2020-11-20

Revised: 2020-12-16

Research Articles

Accepted: 2020-12-22

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
The Synthesis of the Master Degree Theses in Educational Administration,
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

มณี อาลากุล¹

Manee Arlakul

Corresponding Author E-mail: maemanee79@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 2) เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ 3) เพื่อเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของวิทยานิพนธ์ ด้วยการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ ตั้งรุ่นที่ 6 ถึงรุ่นที่ 12 จำนวน 228 เรื่อง ด้วยแบบบันทึกข้อมูลลักษณะงานวิจัย ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์วิทยานิพนธ์ ด้วยแบบบันทึกเพื่อการวิเคราะห์เอกสาร และขั้นตอนที่ 3 เสนอองค์ความรู้จากการวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เมื่อมีการจำแนกตามแบบบันทึกข้อมูลการวิจัย พบว่า มีการทำวิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษาด้านการบริหารวิชาการมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารการศึกษา การบริหารการศึกษาด้านอื่นๆ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

2. การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 6 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) การบริหารการศึกษา 5 หัวข้อ 2) การบริหารวิชาการ 28 หัวข้อ 3) การบริหารงานบุคคล 1 หัวข้อ 4) การบริหารงานทั่วไป 3 หัวข้อ 5) การบริหารการศึกษาด้านอื่นๆ 6 หัวข้อ และ 6) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา 21 หลักพุทธธรรม

3. องค์ความรู้จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 6 ประการ 1) องค์ความรู้การบริหารการศึกษา 2) องค์ความรู้การบริหารวิชาการ 3) องค์ความรู้การบริหารงานบุคคล 4) องค์ความรู้การบริหารงานทั่วไป 5) องค์ความรู้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ และ 6) องค์ความรู้การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: สังเคราะห์, วิทยานิพนธ์, หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the state of the Master Degree theses in educational administration, 2) to synthesize the Master Degree theses in educational administration and 3) to propose a body of knowledge from the synthesis of the Master Degree theses in educational administration. This Qualitative study was divided into 3 steps; 1) to study general state of 228 theses from the 6th class to the 12th class by thesis characteristics records, 2) to synthesize

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

the theses by the records for document analysis, and 3) to do the content analysis and propose the knowledge from the study.

The results of the study found that:

1. In the state of the Master Degree theses in educational administration, the most theses were academic administration, followed by personnel administration, educational administration, specific educational administration, and general administration respectively.

2. The synthesis of the Master Degree theses in educational administration covered 6 main aspects; 1) 5 topics in educational administration, 2) 28 topics in academic administration, 3) 1 topic in personnel administration, 4) 3 topics in general administration, 5) 6 topics in specific educational administration, and 6) integration of 21 Buddhadhamma principles in educational administration.

3. The body of knowledge obtained from the study can be classified into 6 aspects; 1) in educational administration, 2) in academic administration, 3) in personnel administration, 4) in general administration, 5) in Buddhist based leadership, and 6) in integration of Buddhadhamma and educational administration.

Keywords: Synthesis, Degree, Educational Administration

บทนำ

บัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยอาศัยแนวปฏิบัติตามความในคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ.2512 ข้อ 5 (2) ว่าด้วยการพิจารณา จัดตั้ง ยุบ รวม และเลิกล้ม คณะ วิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา และหรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ในมหาวิทยาลัยและข้อ 7 ความว่า “ถ้าเป็นการสมควรมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งสองแห่งจะร่วมกันจัดการศึกษาชั้น บัณฑิตวิทยาลัยอีกส่วนหนึ่ง โดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ก็ได้” ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงมีประกาศที่ 65/2529 ลงวันที่ 14 กันยายน 2529 แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อดำเนินการยก ร่างโครงการบัณฑิตวิทยาลัยและหลักสูตรปริญญาโท ต่อมา มหาวิทยาลัยได้ประกาศใช้ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาโท พุทธศักราช 2530 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2530 เมื่อพร้อมแล้ว มหาวิทยาลัยจึงออกประกาศตั้งบัณฑิตวิทยาลัยตามประกาศมหาวิทยาลัยที่ 4/2531 ลงวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2531 บัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านผลิตบัณฑิต : ผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่คิด เป็นผู้มุ่งมั่นตั้งใจ และปัญญา มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม

2. ด้านวิจัยและพัฒนา : จัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผ่านกระบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนามนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล และสันติสุข

3. ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม : มุ่งมั่นในการให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่คณะสงฆ์และสังคม รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ และความร่วมมืออันดีระหว่างพุทธศาสนิกชนในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม อันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา

4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม : มุ่งส่งเสริม อนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของมหาวิทยาลัย โดยการบริหารจัดการบูรณาการเข้ากับโครงการและกิจกรรมการเรียนการสอน และสอดคล้องกับพันธกิจและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555)

คณะครุศาสตร์ ได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา นับเป็นคณะที่ 2 ต่อจากคณะพุทธศาสตร์ ในระยะแรกจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาควิชา คือ ภาควิชาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และภาควิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ต่อมา ในปี พ.ศ. 2526 ได้ปรับปรุงใหม่โดยแบ่ง 3 ภาควิชา คือ ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอนสังคมศึกษา และภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน ในปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ แบ่งส่วนงานตามประกาศ พ.ศ. 2556 เป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย สำนักงานคณบดี ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนบาลีสหศึกษา และมีกลุ่มงานหรือโครงการพิเศษอีกหลายโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ของคณะครุศาสตร์ ดังนี้ 1) เพื่อจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร บุคคลทั่วไป ให้มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ความเป็นครู การจัดการศึกษา การสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีปฏิภาณฉลาดเฉลียว ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา รู้จักเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม 3) เพื่อประยุกต์และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัย และบริการ 4) เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการศึกษาและพุทธธรรมสู่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาไทย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558, น. 5)

พ.ศ. 2554 ได้สนับสนุนเปิดหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่วิทยาลัยเขตขอนแก่น วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ตามลำดับ พร้อมทั้งได้พัฒนาสำนักงานบัณฑิตศึกษาขึ้นที่ชั้น 5 อาคารเรียนรวม เพื่อรองรับการพัฒนาของโครงการซึ่งมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก และได้เปิดการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก 1 สาขาวิชา คือ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา รับสมัครนิสิตรุ่นแรกในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 และได้รับความเห็นชอบหลักสูตรฯ จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2555

ปัจจุบันมีวิทยานิพนธ์ของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นจำนวนมาก อันเป็นส่วนสำคัญที่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทต้องทำเพื่อขออนุมัติปริญญาตามหลักสูตร ซึ่งทำให้มีผู้ทำวิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไว้เป็นจำนวนมากและได้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 12 ซึ่งยังไม่มีผลการสังเคราะห์ความรู้จากวิทยานิพนธ์เหล่านี้เลย เพราะวิทยานิพนธ์เหล่านี้ล้วนแล้วมีความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก หากมีการรวบรวมศึกษาและประมวลผลแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษา ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการวิจัยด้านการบริหารการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาที่ทำการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการฟังและการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่องการเฉลิมฉลอง (Celebrations) ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบเอสเอวีไอ (SAVI) ในวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเกษมวิทยา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเกษมวิทยา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่ในรูปแบบเอสเอวีไอ (SAVI) วิชาภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 3 เสนอองค์ความรู้จากการวิจัยการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งรุ่นที่ 6 – 112

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งรุ่นที่ 6 – 112 จำนวน 228 เรื่อง

วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร	จำนวนวิทยานิพนธ์ (เรื่อง)
พ.ศ. 2555 รุ่นที่ 6	26
พ.ศ. 2556 รุ่นที่ 7	9
พ.ศ. 2557 รุ่นที่ 8	6
พ.ศ. 2558 รุ่นที่ 9	54
พ.ศ. 2559 รุ่นที่ 10	50
พ.ศ. 2560 รุ่นที่ 11	64
พ.ศ. 2561 รุ่นที่ 12	19
รวม	228

ตารางที่ 1.1 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ตั้งรุ่นที่ 6 – 112 จำนวน 228 เรื่อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบบันทึกข้อมูลลักษณะงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ประเภทของวิทยานิพนธ์ 2) ข้อมูลของผู้วิจัย 3) พื้นที่ทำการวิจัย 4) สถานที่ทำการวิจัย 5) กระบวนการวิจัย 6) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 7) ประเภทวิทยานิพนธ์ตามหลักการบริหารการศึกษา 8) ประเภทวิทยานิพนธ์ตามหลักพุทธบูรณาการ

2.2 แบบบันทึกเพื่อการวิเคราะห์เอกสาร เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ตามแนวการวิเคราะห์สาระสำคัญของการวิจัย เพื่อบันทึกผลการวิจัย ซึ่งจะทำได้ประเด็นและหลักการวิจัยในวิทยานิพนธ์ โดยรายการที่บันทึกประกอบด้วยชื่อผู้วิจัย ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยตามหลักการบริหารการศึกษา 6 ด้าน และผลการวิจัยตามหลักพุทธบูรณาการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้ 1) สืบค้นรายชื่อวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งรุ่นที่ 6-12 โดยสืบค้นจากรายชื่อวิทยานิพนธ์ และฐานข้อมูลออนไลน์ของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) จากนั้นจึงทำการสืบค้นวิทยานิพนธ์ที่พิมพ์เผยแพร่จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และห้องสมุดหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอยืม หรืออัดสำเนาวิทยานิพนธ์ตามที่สืบค้นได้ 3) ทำการอ่านวิทยานิพนธ์คร่าวๆ 1 รอบ เพื่อตรวจสอบว่ามีเนื้อหาสาระครบถ้วนเพียงพอที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยได้ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด 4) บันทึกค่ารายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของงานวิจัยทั้งหมดที่ศึกษาลงในแบบบันทึกลักษณะงานวิจัย ผู้วิจัยจะบันทึกผลการวิจัยลงในแบบบันทึกเพื่อการวิเคราะห์เอกสาร โดยจะย่อยตามประเด็นสาระสำคัญ หลักการบริหารการศึกษา จำแนก และจัดระบบการวิเคราะห์ให้เป็นลำดับในภาพรวม เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ต่อไป และทำให้ได้เพิ่มข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการสังเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงานวิจัย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อศึกษาสภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ ตามแบบบันทึกข้อมูลลักษณะงานวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์งานวิจัย เป็นการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามแบบบันทึกเพื่อการวิเคราะห์เอกสาร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ เป็นการสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่า

สรุปผลการวิจัย

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) สรุปผลตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

สภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านประเภทของวิทยานิพนธ์ (เรื่องปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่) พบว่า ส่วนใหญ่ พ.ศ. 2560 จำนวน 64 เรื่อง ร้อยละ 28.0 และมีลำดับรองลงมา คือ พ.ศ. 2558 จำนวน 54 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24.1 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ พ.ศ. 2557 จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.6

1.2 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร ด้านประเภทของวิทยานิพนธ์ (รุ่นที่ศึกษา) พบว่า ส่วนใหญ่ รุ่นที่ 11 จำนวน 64 เล่ม ร้อยละ 28.0 และมีลำดับรองลงมา คือ รุ่นที่ 9 จำนวน 54 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 24.1 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ รุ่นที่ 8 จำนวน 6 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.6

1.3 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านลักษณะผู้วิจัย (เพศ) พบว่า ส่วนใหญ่ พระ จำนวน 64 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีลำดับรองลงมา คือ พระครู ฐานานุกรม จำนวน 42 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 18.4 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ พระครู สัญญาบัตร จำนวน 11 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.8

1.4 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านลักษณะผู้วิจัย (อายุ) พบว่า ส่วนใหญ่ อายุ 31-40 ปี จำนวน 68 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.8 และมีลำดับรองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 66 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 28.9 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ อายุ 21-30 ปี จำนวน 18 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 7.8

1.5 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านลักษณะผู้วิจัย (อาชีพ) พบว่า ส่วนใหญ่ นักบวช จำนวน 164 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 71.9 และมีลำดับรองลงมา คือ รักราชการครู และผู้บริหาร จำนวน 52 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 22.8 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ ทำธุรกิจค้าขาย จำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.4

1.6 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร ด้านลักษณะผู้วิจัย (วุฒิการศึกษา) พบว่า ส่วนใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 144 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 63.1 และมีลำดับรองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 54 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 23.6 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่นๆ จำนวน 0 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.0

1.7 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านลักษณะผู้วิจัย (วุฒิการศึกษา) พบว่า ส่วนใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 144 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 63.1 และมีลำดับรองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 54 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 23.6 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.3

1.8 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านสถานที่ทำการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 86 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 37.7 และมีลำดับรองลงมา คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 75 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 32.8 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ สำนักปฏิบัติธรรมจำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.4

1.9 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านกระบวนการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ การวิจัยเชิงผสมวิธี จำนวน 131 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 57.4 ลำดับรองลงมา คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 92 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 40.3 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 5 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.1

1.10 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้บริหารและครู จำนวน 81 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 35.5 และมีลำดับรองลงมา คือ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 51 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 22.3 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.7

1.11 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร ด้านประเภทวิทยานิพนธ์ตามหลักการบริหารการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ การเรียนการสอน จำนวน 46 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.1 และมีลำดับรองลงมา คือ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม จำนวน 24 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 10.5 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี, กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด, การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, การบริหารการเรียนรู้ด้วยโครงการ, การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี, การสอนแบบซิปปา การส่งเสริมค่านิยม 12, จรรยาบรรณวิชาชีพครู, บทบาทความรับผิดชอบ, การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ, การตัดสินใจ, ความพึงพอใจ, ความสุขในการทำงาน, ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน, การสร้างแรงจูงใจ, การใช้อำนาจ, การลดความเครียด, การปฏิบัติงานของครูจำนวน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การปฏิบัติงานของพระบิณฑิต, การพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ, การสอนสมาธิ จำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.4

1.12 วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ด้านประเภทวิทยานิพนธ์ประเภทวิทยานิพนธ์ตามหลักพุทธบูรณาการ พบว่า ส่วนใหญ่ วิทยานิพนธ์ที่ไม่มีหลักพุทธบูรณาการ จำนวน 105 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 46.0 และมีลำดับรองลงมา คือ วิทยานิพนธ์ที่มีหลักสังคหวัตถุ 4 จำนวน 16 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 7.0 และลำดับที่น้อยที่สุด คือ พุทธบูรณาการ ภาวนา 4 , วุฒิ 4 , จักร 4 , ปัญญา 3, หลักอธิปไตย 3, กุศลกรรมบถ 10, โยนิโสมนสิการ , อดติ 4 , พุทธวิธีการสอน 4 ส., ทศยปาณิกสูตร, กตัญญูทเวที , สัปายะ , พหุสูต 5 จำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.4

2. เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ผลการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ดังนี้

2.1 การบริหารการศึกษา 5 คือ 1) การบริหารการศึกษา 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การบริหารหลักธรรมาภิบาล 4) การจัดการศึกษาปฐมวัย และ 5) การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี

2.2 การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การเรียนการสอน 3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 4) กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 5) การจัดการเรียนรู้ 6) กิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 8) การบริหารงานประกันคุณภาพ 9) หลักมนุษยสัมพันธ์ 10) กิจกรรมแนะแนว 11) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 12) การบริหารการเรียนรู้ด้วยโครงการ

13) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 14) การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 15) การส่งเสริมค่านิยม 12 16) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 17) บทบาทความรับผิดชอบ 18) การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ 19) การตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อ 20) ความสุขในการทำงาน 21) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 22) การใช้อำนาจ 23) การลดความเครียด 24) การปฏิบัติงานของครู

2.3 การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยการบริหารงานบุคคล

2.4 การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) นวัตกรรมและการใช้สื่อเทคโนโลยี 3) การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ

2.5 การบริหารการศึกษาด้านอื่นๆ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงพุทธ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 5) การปฏิบัติงานของพระบัณฑิต 6) การพัฒนาวิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

2.6 การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) สังคหวัตถุ 4 2) อิทธิบาท 4 3) พรหมวิหาร 4 4) ขรവാสนธรรม 4 5) ศีล 5 6) อริยสัจ 4 7) ไตรสิกขา 8) กัลยาณมิตร 9) พละ 4 10) หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 11) สัมปยุตธรรม 7 12) อปริหานิยธรรม 7 13) สาราณียธรรม 6 14) ภาวนา 4 15) หลักอธิปไตย 3 16) กุศลกรรมบถ 10 17) โยนิโสมนสิการ 18) อคติ 4 19) กตัญญูทเวที 20) สัมปายะ 21) วุฒิ 4

3. เพื่อเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

3.1 องค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารการศึกษา 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การบริหารหลักสูตรมาภิบาล 4) การจัดการศึกษาปฐมวัย และ 5) การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี

3.2 องค์ความรู้ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การเรียนการสอน 3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 4) กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 5) การจัดการเรียนรู้ 6) กิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 8) การบริหารงานประกันคุณภาพ 9) หลักมนุษยสัมพันธ์ 10) กิจกรรมแนะแนว 11) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 12) การบริหารการเรียนรู้ด้วยโครงงาน 13) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 14) การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 15) การส่งเสริมค่านิยม 12 16) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 17) บทบาทความรับผิดชอบ 18) การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ 19) การตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อ 20) ความสุขในการทำงาน 21) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 22) การใช้อำนาจ 23) การลดความเครียด 24) การปฏิบัติงานของครู

2.3 องค์ความรู้ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานบุคลากร 2) การรักษาบุคลากร 3) การวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร 4) การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน 5) การดำเนินการทางวินัย 6) การวางแผนอัตรากำลัง 7) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 8) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 9) การวินัยและการรักษาวินัย 10) การออกจากราชการ

2.4 องค์ความรู้ด้านการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) นวัตกรรมและการใช้สื่อเทคโนโลยี 3) การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ

2.5 องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 2) ภาวะผู้นำตามหลักจักร 4 3) ภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 4) ภาวะผู้นำตามหลักขรวาสนธรรม 4 5) ภาวะผู้นำตามหลักสัมปยุตธรรม 7 6) ภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7) คุณลักษณะการบริหารงานตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร

2.6 องค์ความรู้ด้านการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา 1) สังคหวัตถุ 4 2) อิทธิบาท 4 3) พรหมวิหาร 4 4) ขรวาสนธรรม 4 5) ศีล 5 6) อริยสัจ 4 7) ไตรสิกขา 8) กัลยาณมิตร 9) พละ 4 10) หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 11) สัมปยุตธรรม 7 12) อปริหานิยธรรม 7 13) สาราณียธรรม 6 14) ภาวนา 4 15) หลักอธิปไตย 3 16) กุศลกรรมบถ 10 17) โยนิโสมนสิการ 18) อคติ 4 19) กตัญญูทเวที 20) สัมปายะ 21) วุฒิ 4

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการขอค้นพบของงานวิจัย สามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็น ได้แก่

1. องค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารการศึกษา 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การบริหารหลักธรรมาภิบาล 4) การจัดการศึกษาปฐมวัย และ 5) การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับแนวคิดของกิติมา ปรีดีติลล (2542, น. 13) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน และนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมร วิญญกุล (2542) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร” ซึ่งเป็นการศึกษาและสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ของภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527-2540 รวม 187 เรื่อง ที่ได้แบ่งองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ผู้บริหาร 2) องค์การ 3) นโยบายและการเมือง 4) เศรษฐศาสตร์และการคลัง และ 5) หัวข้อพิเศษ ที่พบว่า มีการทำวิทยานิพนธ์ด้านผู้บริหรามาก

2. องค์ความรู้ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การเรียนการสอน 3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 4) กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 5) การจัดการเรียนรู้ 6) กิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 8) การบริหารงานประกันคุณภาพ 9) หลักมนุษยสัมพันธ์ 10) กิจกรรมแนะแนว 11) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 12) การบริหารการเรียนรู้ด้วยโครงการ 13) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 14) การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 15) การส่งเสริมค่านิยม 12 16) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 17) บทบาทความรับผิดชอบ 18) การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ 19) การตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อ 20) ความสุขในการทำงาน 21) ชัยวิภาลัยใจในการปฏิบัติงาน 22) การใช้อำนาจ 23) การลดความเครียด 24) การปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 33-38) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบุรณ์ พุเต็มวงศ์ (2535) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2525 – 2533” จำนวนทั้งสิ้น 70 เรื่อง ที่พบว่า ข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้บริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษามีคุณลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ 1) ความเป็นผู้นำ 2) มินุษยสัมพันธ์ 3) มีการประสานงาน 4) มีความรู้ในวิชาชีพ 5) มีความสามารถในการปฏิบัติงาน 6) มีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ผู้บริหารก็ควรปฏิบัติงานโดยยึดหลักพรหมวิหารธรรมและสังคัตถธรรมด้วย และผู้บริหารการศึกษา ได้ปฏิบัติตามกระบวนการหรือขั้นตอนในการบริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินการตามแผนและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติงานที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ อันได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน การขาดข้อมูลที่ จะใช้ในการวางแผน การขาดงบประมาณสนับสนุน

3. องค์ความรู้ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานบุคลากร 2) การรักษาบุคลากร 3) การวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร 4) การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน 5) การดำเนินการทางวินัย 6) การวางแผน อัตรากำลัง 7) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 8) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 9) การวินัยและการรักษาวินัย 10) การออกจากราชการ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

4. องค์ความรู้ด้านการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) นวัตกรรมและการใช้สื่อเทคโนโลยี 3) การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) การดำเนินการธุรการ 2) งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) งานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4) การประสานและพัฒนา เครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์การ 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การ จัดทำสำมนักเรียน 11) การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย 12) การ ส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 13) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 14) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงาน การศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดระบบการควบคุมใน หน่วยงาน 16) งานบริการสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้ พบว่า วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงบประมาณ ประกอบด้วย 1) การจัดทำ และเสนอของงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ การติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้ เงิน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี 7) การบริหาร พัสดุและทรัพย์สิน ไม่พบว่า มีวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาดังกล่าว จึงควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเนื้อหาสาระ ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรกำหนดเป็นนโยบายให้ม้งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณทางการศึกษาในทุก ๆ ด้านให้มากขึ้น 2) ควรได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลทางการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ทางการบริหารการศึกษาอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม 3) ควรกำหนดส่งเสริมให้มีการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นระยะ เพื่อจะได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบมา กำหนดเป็นแนวทางในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- กิตติมา ปรีดีดีลิก. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์.
- พิสมร วิญญกุล. (2542). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). *รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report)*. พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). *คู่มือระดับบัณฑิตศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบุรณ์ พุฒิมวงค์. (2535). *การสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2527 - 2535*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Factors Affecting the Academic Position of Academic Personnel in Thailand 4.0,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ปิ่นณวัฒน์ งามแสง¹

Pannawat Ngamsaeng

พระครูสาทรปริยัติคุณ²

Phakhu Sathornpariyattikun

สิน งามประโคน²

Sin Ngamprakhon

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ²

Phrakhrusangharak Chakkit Bhuripaภักโ

ลำพอง กลมกุล²

Lampong Klomkul

Corresponding Author E-mail: pngamsang55@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 และ 3) เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน 6 รูปคน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 รูปคน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) มาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง อาทิเช่นลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นต้น 2) แรงจูงใจ อาทิเช่น ความต้องการ ความสนใจพิเศษ ทักษะ 3) คุณลักษณะเชิงพุทธ เช่น มีใจรัก พากเพียรทำ 4) บุคลากรสายวิชาการยุคนโยบาย 4.0 เช่น สอนเก่ง เน้นวิจัยและเทคโนโลยี ให้บริการวิชาการและ สืบสานศิลปวัฒนธรรม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 105 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.377 ถึง 0.819 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 35.09$, $df = 20$, $p = .05$, $GFI = .99$, $AGFI = .93$, $RMSEA = .038$) สามารถอธิบายความแปรปรวนบุคลากรสายวิชาการยุคนโยบาย 4.0 ได้ร้อยละ 100 และพิจารณาตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) พบว่า แรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธ มีอิทธิพลอ้อมสูงกว่าอิทธิพลตรง หมายความว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 ที่พัฒนาขึ้น มีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) ที่ดี

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผล, การเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการ, บุคลากรสายวิชาการ

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the components of factors affecting the academic position of academic personnel in Thailand 4.0, 2) to study the correlation of factors affecting the academic position of academic personnel in Thailand 4.0, and 3) to propose factors affecting the academic position of academic personnel in Thailand 4.0. Mixed methods research using the quantitative research to extend the qualitative research results was used for research design. Key informants were 6 experts of position specification standards, human resource development, and Buddhist studies and they were selected by purposive sampling. For qualitative research, simple random sampling was used and there were 370 samples.

The research results were as follows:

1. The components of factors affecting the academic position of academic consisted of 4 aspects which were 1) job characteristics, specific characteristics, teaching results, academic works; 2) motivation consisted were requirements, special interest, attitude; 3) Buddhist attribute consisted were love, diligent, intelligent considered, pay attention; and 4) the academic personnel in Thailand 4.0 consisted were excellent teaching, focus on research and technology, provide academic services, and preserve arts and culture.

2. The correlation of factors affecting the academic position of academic personnel in Thailand 4.0 indicated that the correlation between variables was different from zero at .01 significant level, and there were 105 pairs. Rank of correlation coefficient was between 0.377 to 0.819. The correlation between observed variables showed that all variables were correlated at .01 significant level.

3. Factors affecting the academic position of academic personnel in Thailand 4.0, showed that model fit with empirical data ($\chi^2 = 35.09$, $df = 20$, $p = .05$, $GFI = .99$, $AGFI = .93$, $RMSEA = .038$), accounting for the variations in academic personnel in Thailand 4.0 equal 100 percent. Two mediators were found consisted of motivation and Buddhist attribute that showed analysis result of indirect effect was higher than direct effect. It can be interpreted that the developed causal model of factors towards the academic position of academic personnel in Thailand 4.0 has motivation and Buddhist attribute as mediators.

Keywords: Factors affecting, Towards the Academic Position, Academic Personnel

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน จนสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในเวทีโลก ฉะนั้นการศึกษาที่จะเป็น ผู้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ อาจารย์ ถ้าอาจารย์มี คุณภาพดี มีความสามารถ มีศักยภาพสูง และสามารถสอนผู้เรียนได้ถูกต้องตามหลักการแล้ว การจัดการศึกษาย่อมมี ประสิทธิภาพ

งานศึกษาของธนาคารโลก (The World Bank) ที่มีชื่อว่า “Putting Higher Education to Work: Skills and Research for Growth in East Asia” ได้ระบุถึงปัญหาของสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า ภาคอุดมศึกษาเป็น หน่วยงานที่ “ตั้งอยู่โดดเดี่ยว” โดยไม่ได้มีการเชื่อมต่อ (Disconnect) อะไรกับใครเลย จึงส่งผลต่อการสร้าง ศักยภาพในการแข่งขันของมหาวิทยาลัย โดยในรายงานระบุว่า ภาคอุดมศึกษาไม่ได้เชื่อมต่อกับผู้ใช้งานบัณฑิต ด้วย ปัญหา Disconnect ดังกล่าว จึงส่งผลทำให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่นิ่งและเปลี่ยนแปลงยาก โลกมีการ เปลี่ยนแปลง แต่มหาวิทยาลัยก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงตาม ดังนั้นการรวบรวมกระทรวงนี้จึงเป็นเพียงบันไดขั้นแรกในการ ลดปัญหา Disconnect ของมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานวิจัยและหน่วยงานผู้ให้ทุนเท่านั้น (ด้านที่ 3) แต่ก็ยังไม่ได้

หมายความว่า กระทรวงใหม่นี้จะช่วยให้มหาวิทยาลัยจะสามารถพ้นสภาพการหลุดจากเกาะออกมาได้ โดยเฉพาะเมื่อโลกเทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยจะมีทักษะตามความต้องการจากตลาดแรงงานได้จริง และยังไม่วางงานวิจัยหรือนวัตกรรมที่ถูกสร้างจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงเช่นกัน นอกจากนี้ นวัตกรรมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น งาน

วิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่จะช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนนั้นจะได้รับการสนใจมาน้อยเพียงใด ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กระทรวงใหม่นี้จึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการส่งมอบงานวิจัยหรือนวัตกรรมที่ผลิตออกมาให้สามารถสร้างประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) หรือมีตัวชี้วัดในการสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคมให้ได้ ซึ่งในส่วนนี้คงเป็นความท้าทายที่จะยกระดับมหาวิทยาลัยให้สามารถทั้งเป็นผู้สร้างคน สร้างงานวิจัย และส่งมอบคนและงานวิจัยนั้นให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศได้จริง (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2562)

ศ.ดร.สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ (2562) อธิการบดีของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) พร้อมกันนี้ยังดำรงตำแหน่งประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) หลังจากที่ได้กระตุ้นให้มหาวิทยาลัยทางโลกต่าง ๆ ได้ปรับตัวก้าวข้ามยุค Disruption (การหยุดชะงัก) เนื่องจากเทคโนโลยีพัฒนาอย่างรวดเร็วเข้าสู่ยุคดิจิทัลทั้ง ปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอ 5G เป็นต้น โดยได้ทำเป็นตัวอย่างที่ สจล. มีการปรับหลักสูตรให้รองรับ เอไอ และที่เท่ไปกว่านี้ก็คือมีการเปิดหลักสูตรโทรศัพทศาสตร์ด้วย หลังจากนั้นมหาวิทยาลัยสถานการศึกษาต่างก็มีการปรับตัวพัฒนาคนให้รองรับกับยุคสมัย เมื่อกระตุ้นทางโลกเรียบร้อยแล้ว ศ.ดร.สุชัชวีร์ ก็ได้มีโอกาสเข้ามากระตุ้นทางธรรม คือ คณะสงฆ์ให้มีการปรับตัว

ด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการ ซึ่งนอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อตัวอาจารย์แล้ว ในปัจจุบันยังเป็นดัชนีชี้วัด (KPI) อย่างหนึ่งในการประเมินคุณภาพการศึกษา และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับที่ 12 เพื่อจะนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์เพิ่มมากขึ้น และการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการให้สัมฤทธิ์ผลในพันธกิจที่กำหนดไว้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาองค์ประกอบปัจจัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และในระยะที่ 2 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสร้างรูปแบบ ตรวจสอบความตรงและนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Design)

ในระยะนี้จะเป็นการออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการศึกษาในระยะที่ 1 ในส่วนของศึกษาให้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ด้านมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง จำนวน 2 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 2 รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 6 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

ในระยะนี้จะนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในระยะที่ 1 มาศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีตัวแปรส่งผ่านและตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น แสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair (ลำพอง กลมกุล, 2554, น. 86) คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือ จำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลรอบแนวคิด ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ทั้งหมด 15 พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลรอบแนวคิดทั้งหมด 37 เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 370 คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ปัจจัย/ตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในโมเดล เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยนำวิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนารอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีก่อนนำมาพัฒนาเป็น บุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรภายในแฝง 3 ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 15 ตัวแปร ดังแสดงรายละเอียด ของตัวแปร

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ เกณฑ์มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งนี้ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษา การอบรมและการวิจัยค้นคว้าในสาขาวิชา การใช้คำปรึกษา แนะนำแก่นิสิต การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้ 1) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ คือ สอนวิชาการหรือวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ค้นคว้า วิจัยทางวิชาการ เป็นที่ปรึกษาของนิสิตนักศึกษาทางด้าน วิชาการและกิจกรรมนักศึกษา ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ เกี่ยวข้อง 2) คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง คือ มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอาจารย์ และได้ดำรงตำแหน่ง อาจารย์มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) มีความรู้ความสามารถและความชำนาญพิเศษในการสอน 4) มีผลงานทาง วิชาการ โดยได้ผ่านการประเมินตามประกาศ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณา แต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง และข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยเรื่องดังกล่าวด้วย และที่สำคัญผลงานวิชาการ

แรงจูงใจของบุคลากรสายวิชาการจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจ เพราะการทำผลงานจะต้องใช้เวลาและประสบการณ์ในการทำผลงาน และที่สำคัญที่ขาดไม่ได้คือ บุคลากรสาย วิชาการต้องมีความต้องการที่จะทำสิ่งนั้น ๆ พร้อมทั้งความสนใจพิเศษในเรื่องเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และยัง

ต้องเปิดรับข้อมูลใหม่ๆ ความคิดเห็นใหม่ของผู้ร่วมงาน ซึ่งจะได้นำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ทางการวิจัย ที่มีประโยชน์ต่อวงการวิชาการต่อไป

หลักพุทธธรรม ผู้ปฏิบัติงานหรือ คนทำงานทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยกันทุกคน ดังนั้น ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ : ความพอใจ หมายถึง ความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ วิริยะ : ความพากเพียร หมายถึง ขยันหมั่นเพียรกับงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมี ความขยันหมั่นเพียร จิตตะ : ความเอาใจใส่ หมายถึง ความเอาใจรับผิดชอบงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจ วิมังสา : ความหมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในงานที่ทำ ทำงานด้วยปัญญา

จากผลการวิจัยสามารถเขียนสรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาทำให้เห็นการเชื่อมโยงของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการ มีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง 2) แรงจูงใจ 3) คุณลักษณะเชิงพุทธ 4) บุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แยกเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) มาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ (1) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ (2) คุณสมบัติเฉพาะ (3) ผลการสอน (4) ผลงานวิชาการ 2) แรงจูงใจ ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ (1) ความต้องการ (2) ความสนใจพิเศษ (3) ทศนคติ 3) คุณลักษณะเชิงพุทธ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ (1) มีใจรัก (2) พากเพียรทำ (3) ใช้ปัญญาพิจารณา (4) นำใจฝึกฝน 4) บุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มจร ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ (1) สอนเก่ง (2) เน้นวิจัยและเทคโนโลยี (3) ให้บริการวิชาการ (4) สืบสานศิลปวัฒนธรรม

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 105 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.377 ถึง 0.819 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ นำใจฝึกฝน และพากเพียรทำ โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.819 แสดงว่า คือ นำใจฝึกฝนเพิ่มขึ้น พากเพียรทำ ก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ สอนเก่ง และใช้ปัญญาพิจารณา โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.798 แสดงว่า สอนเก่ง ใช้ปัญญาพิจารณา จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 105 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.377 ถึง 0.819 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า เป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งที่มีต่อบุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร ตัวแปรภายในแฝง 3 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 15 ตัวแปร

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 35.09$, $df = 20$, $p = .05$, $GFI = .99$, $AGFI = .93$, $RMSEA = .038$) สามารถอธิบายความแปรปรวนบุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ร้อยละ 100 และพิจารณาตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) พบว่า แรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธ มีอิทธิพลอ้อมสูงกว่าอิทธิพลตรง หมายความว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่พัฒนาขึ้น มีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) ที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า

องค์ประกอบของการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ เกณฑ์มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งนี้ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษา การอบรมและการวิจัยค้นคว้าในสาขาวิชาการ ใช้ค่าปริกษา แนะนำแก่นิสิต การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้ 1) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ คือ สอนวิชาการหรือวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ค้นคว้า วิจัยทางวิชาการ เป็นที่ปรึกษาของนิสิตนักศึกษาทางด้านวิชาการและกิจกรรมนักศึกษา ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง 2) คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง คือ มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอาจารย์ และได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) มีความรู้ความสามารถและความชำนาญพิเศษในการสอน 4) มีผลงานทางวิชาการ โดยได้ผ่านการประเมินตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณา แต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง และข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยเรื่องดังกล่าวด้วย และที่สำคัญผลงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คันธรส แสนวงศ์ (2536) กล่าวใน “แนวทางการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา : ศึกษากรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ” จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในภารกิจหลักทางวิชาการเพื่อสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย ระดับการศึกษา หน้าที่ความรับผิดชอบ ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา อายุ ประสบการณ์การสอน และตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้ 1) อาจารย์มีความต้องการพัฒนาความสามารถที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักทางวิชาการ (ภารกิจด้านการสอน งานวิจัย/เขียนบทความทางวิชาการ และงานบริการทางวิชาการแก่สังคม) ความต้องการดังกล่าวสามารถจัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ เทคนิคและวิธีการแต่ง เรียบเรียงหนังสือ/ตำรา การกำหนดรายละเอียดเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และ หลักและเทคนิคการเขียนบทความทางวิชาการ 2) กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในภารกิจหลักทางวิชาการของอาจารย์ คือ การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อการวิจัย การส่งเสริมให้ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาทางวิชาการ และการเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของอาจารย์ในการพัฒนาความสามารถในภารกิจหลักทางวิชาการ คือ อายุ ประสบการณ์การสอน ตำแหน่งทางวิชาการที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความต้องการพัฒนาความสามารถในภารกิจหลักทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคนโยบาย 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 105 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.377 ถึง 0.819 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532, น. 46-47) กล่าวใน “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร” โดยใช้ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ซเบิร์ก จากการศึกษาพบว่า 1) สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำหรือไม่ทำวิจัยของอาจารย์ ได้ดังนี้ อันดับแรก คือ ด้านลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งของงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร เงินที่ได้รับ และการได้รับการยอมรับนับถือ เป็นอันดับสุดท้าย 2) ปัจจัยทั้ง 10 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ โดยเป็นปัจจัยที่จูงใจให้อาจารย์เกิดความพึงพอใจในการทำงานได้จริง และสามารถใช้ในการทำนายเพื่อจำแนกกลุ่มอาจารย์ที่เคยและไม่เคยทำวิจัยได้ถูกต้องร้อยละ 71.16 โดยมีปัจจัย 4

ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะของงานความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน สามารถทำนายการทำให้หรือไม่ทำให้วิจัยได้ เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวงานโดยตรง ประกอบกับงานวิจัยเป็นงานที่ทำหาความสามารถของอาจารย์ เมื่อทำงานวิจัยแต่ละเรื่องลุล่วงไปแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความสำเร็จ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน 3) จากผลที่ได้จากการวิจัย ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งผู้บริหารสามารถที่จะส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์มีความสนใจที่จะผลิตผลงานทางด้านการวิจัยให้มากขึ้น และให้มีคุณภาพดีขึ้น สำหรับในด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถาบันควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัยอย่างอิสระเสรี และให้มีโอกาสรับผิดชอบในงานวิจัย โดยควรหาทางช่วยเหลือให้อาจารย์ที่ยังไม่เคยทำการวิจัยเลย หรือที่ทำมาบ้างเพียงเล็กน้อยได้มีโอกาสได้ทำวิจัยมากขึ้น แนะนำชักจูง ให้ร่วมรับผิดชอบงานวิจัยเป็นคณะกับเพื่ออาจารย์อื่น ๆ ที่มีความสามารถ เพื่อให้จะได้มีโอกาสฝึกฝนทำการวิจัยมากขึ้น หรืออาจมอบหมายให้รับผิดชอบควบคุมงานวิจัยของนิสิตควบคู่กับอาจารย์คนอื่น ๆ และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ ศรุดา ชัยสุวรรณ (2541) กล่าวใน “ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน” จากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยมีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนให้ความสำคัญต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ระดับคณะ มีการกระตุ้นและให้กำลังใจอาจารย์ในแต่ละคณะวิชา ระดับสาขาวิชา มีการจัดและลดภาระงานสอนให้กับอาจารย์ ส่วนระดับอาจารย์ที่ผ่านมาต้องใช้เวลาใช้ระยะเวลานาน ในขั้นตอนการยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการ และอาจารย์ขาดความรู้ ความชัดเจน ในระเบียบและกฎเกณฑ์ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์การคือ วัฒนธรรมองค์การ ค่านิยมในการทำงานของผู้บริหาร การส่งเสริมสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย ส่วนปัจจัยด้านอาจารย์ ได้แก่ แรงจูงใจ เจตคติ ต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการและการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ

3. นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคคลาสสิก 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคคลาสสิก 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่า เป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งที่มีต่อบุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร ตัวแปรภายในแฝง 3 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ 15 ตัวแปร

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 35.09$, $df = 20$, $p = .05$, $GFI = .99$, $AGFI = .93$, $RMSEA = .038$) สามารถอธิบายความแปรปรวนบุคลากรสายวิชาการยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ร้อยละ 100 และพิจารณาตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) พบว่า แรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธ มีอิทธิพลอ่อนสูงกว่าอิทธิพลตรง หมายความว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคคลาสสิก 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่พัฒนาขึ้น มีแรงจูงใจและคุณลักษณะเชิงพุทธเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediators) ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพสุ (2540) กล่าวใน “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการวิจัยทางการศึกษาของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร” จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะ ของอาจารย์ทางการวิจัย ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ปัจจัยด้านสภาพของหน่วยงาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองของอาจารย์ทางการวิจัย มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยทางการศึกษาของอาจารย์ โดยปัจจัยด้านสภาพของหน่วยงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำวิจัย ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำวิจัยอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านคุณลักษณะของอาจารย์ทางการวิจัยและปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองของอาจารย์ทางการวิจัยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถทำนายพฤติกรรมการทำวิจัยของอาจารย์ได้ถูกต้องร้อยละ 72.99 และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532, น. 290-292) กล่าวใน “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร” จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยประเภทลักษณะบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็น ปัจจัยทางด้านชีวสังคม และปัจจัยทางด้าน

คุณลักษณะทางจิตวิทยา ปัจจัยทางด้านชีวสังคมที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด การเข้าร่วมกิจกรรมประจำสัปดาห์ทางวิชาการ การอ่านวารสารต่างประเทศเกี่ยวกับการวิจัย เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย และเวลาในอุดมคติในการทำวิจัย ส่วนคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย ได้แก่ ทศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมุ่งหวังอนาคต 2) ปัจจัยประเภทลักษณะของหน่วยงาน ที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย ได้แก่ ขนาดของหน่วยงานและการสนับสนุนจากหน่วยงาน 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยและการประสานความเข้าใจในหมู่นักวิจัยและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชุตตา กรแก่นท้าว (2556) กล่าวใน “การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” จากการศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้ง 4 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านผลงานทางวิชาการ ด้านวางแผนทำผลงานทางวิชาการ และด้านความรับผิดชอบและพัฒนาตนเอง 2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ โดยภาพรวมพบว่า อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประสพการณ์การทำงาน อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ 3.1 ด้านการเรียนการสอน อาจารย์ไม่วางแผนในการพัฒนาตนเอง ควรวางแผนในการพัฒนาตนเองและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาบุคลากร 3.2 ด้านผลงานทางวิชาการ ผลงานทางวิชาการไม่สามารถจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ ไม่ทำชื่อเสียงให้แก่สถาบันอุดมศึกษา นโยบายและแนวทางการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์ควรมีนโยบายเกี่ยวกับผลงานทางวิชาการที่ชัดเจน 3.3 ด้านวางแผนทำผลงานทางวิชาการ การลาไปศึกษาต่อ การทำวิจัยเพื่อสังคม และการประยุกต์ใช้งานวิจัย ไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ควรส่งเสริม การลาไปศึกษาต่อ การทำวิจัยเพื่อสังคม และการประยุกต์ใช้งานวิจัย 3.4 ด้านความรับผิดชอบและพัฒนาตนเอง สถาบันควรจะสนับสนุนงบประมาณในงานวิจัย ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นและงานวิจัยควรมีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลักคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการโดยการสนับสนุนโครงการที่เลี้ยง และส่งเสริมการหลัก การบูรณาการให้มากขึ้น

1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณให้มากขึ้นเพื่อเป็นแรงจูงใจในการผลิตผลงานวิชาการ

1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบควรส่งเสริมให้บูรณาการการทำผลงานทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปพัฒนาเป็นคู่มือประกอบการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสายวิชาการ

2.2 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะ เพื่อเตรียมบุคลากรให้มีการพัฒนา ด้านความรู้ด้านการเขียนผลงานวิชาการ งานวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ/ตำรา เป็นต้น เพื่อเพิ่มจำนวนตำแหน่งวิชาการให้พอเพียง

2.3 ควรกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลงานวิชาการ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

- 3.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรทางวิชาการ
- 3.2 ควรศึกษาผลกระทบต่อบุคลากรทางวิชาการที่ไม่มีตำแหน่งวิชาการของมหาวิทยาลัย
- 3.3 ควรศึกษาผลกระทบต่อเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการของบุคลากรทางวิชาการของ ก.พ.อ.

เอกสารอ้างอิง

- คันธรส แสนวงศ์. (2536). *แนวทางการพัฒนาคณาจารย์เพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา: ศึกษากรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ณัฐชุตตา กรแก่นท้าว. (2556). *การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์. (2532). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2562, 28 พฤษภาคม). ปัญหา Disconnect ของมหาวิทยาลัยไทย. *โพสต์ทูเดย์*. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.posttoday.com/finance-stock/money/590342>
- ศรุดา ชัยสุวรรณ. (2541). *ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น).
- สจิวรรณ ทรรพสุ. (2540). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการวิจัยทางด้านการศึกษาของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สมใจ จิตพิทักษ์. (2532). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สุขชีวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2562, 2 กุมภาพันธ์). การประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด พระเลขานุการ เพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. *บ้านเมือง*. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.banmuang.co.th/news/education/140531>
- ลำพอง กลมกุล. (2554). *อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

การพัฒนาทวิวิธีการอ่านภาษาอังกฤษ และการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนที่เรียน
ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน
โดยการใช้กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Metacognitive Reading Strategies and Reading Comprehension Achievement
with Difference Proficiencies' EFL Learners through
Reciprocal Reading Activities

วิมลพร ระเวงวัลย์¹

Wimonphon Rawengwan

รัตนา ยาวิโลง²

Rattana Yawiloeng

Corresponding Author E-mail: kib-555@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้ทวิวิธีการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกันโดยการใช้กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยการใช้กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน (เก่ง ปานกลาง อ่อน) ประชากรได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 43 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกันจำนวน 3 คน (เก่ง 1 ปานกลาง 1 อ่อน 1) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสำรวจพฤติกรรมการใช้ทวิวิธีการอ่านภาษาอังกฤษ 2) ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ Oxford Reading Comprehension Placement Test 2015 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบที และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถกระตุ้นทวิวิธีการอ่าน ภาษาอังกฤษแบบต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม, การทำนาย, การสรุปความ และการแปลความ ของผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงขึ้น

คำสำคัญ: ทวิวิธีการอ่านแบบอภิปัญญา, การอ่านเพื่อความเข้าใจ, กิจกรรมการอ่านแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate metacognitive strategies are used by the readers engaged in reciprocal reading activities 2) to investigate the achievement of reading comprehension based on reciprocal reading activities using metacognitive strategies for reading comprehension. The research population consisted of 43 first-year learners at Nakhon Sawan Rajabhat University. The sampling comprised of three different proficiency EFL learners (advanced, intermediate, novice) by purposive sampling. Data were collected by metacognitive reading strategies observation form, the Oxford reading comprehension placement test (2015) and reading

¹ Doctoral Student in English, School of Liberal Arts, University of Phayao

² Lecturer in English, School of Liberal Arts, University of Phayao

comprehension pre-test and post-test. Mean, standard deviation, t-test and percentage were used as data analysis.

The results of this study showed that reciprocal reading activities could engage three different proficiency EFL learners; they used different metacognitive reading strategies to achieve reading comprehension (e.g., questioning, predicting, summarizing, and translation). All of them were more frequently used cognitive reading strategies than metacognitive reading strategies. Also, reciprocal reading activities could engage the reading comprehension achievement with different proficiency EFL learners. Discussion and findings are offered.

Keywords: Metacognitive Reading Strategies, Reading Comprehension, Reciprocal Reading Activities

Introduction

It is well known that reading comprehension consists of a complex cognitive process, language competency, and metacognitive process. In reading class, if a teacher teaches reading strategies with their learners in the systematic ways and proper process of reading (pre-reading, during reading, and post-reading), the learners will consciously receive the meaning or comprehend the texts. Besides, the learners will use the various procedures in the reading process to promote the energetic competence and intentional reading (Ahmadi & Gilakjani, 2012; Arman, 2017; Gilakjani & Sabouri, 2016). So, reading comprehension and reading strategies are relevant. Reading strategies mean the use of flexible and conscious procedures that readers apply in many types of text, they can identify the readers' perception about textual clues, sense of reading, and using problem-solving methods when they encounter with the reading comprehension problems. They can help learners to comprehend the text and support them to be the independent readers (Allen, 2003; Carrell, 1989 as cited in Ahmadi & Gilakjani, 2012). Flavell (1976) as cited in Jafari and Ketabi (2012) asserted that metacognition refers to the intellectual awareness and control of one's own learning. Besides, metacognitive strategies refer to the methods used to help learners understand the way they learn (thinking about thinking). The metacognitive reading strategies are influenced to the readers' higher comprehensible input (Chevalier, Parrila, Ritchie, & Deacon, 2017). Also, they can help the readers to academic success at the university level. Thus, the cognitive and metacognitive reading strategies in EFL reading activities will be considered as the teaching strategies to enhance reading comprehension ability with EFL learners.

However, EFL learners at Nakhon Sawan Rajabhat University have encountered with reading comprehension problems because they were taught by using grammar-translation and lecture-based strategies to practice reading comprehension skills. Thus, most learners are passive learners and they do not share their comprehension skills with others. Also, they lack reading strategies practiced to promote reading comprehension abilities. As a result, they are still inefficient readers in improving reading comprehension achievement. Therefore, EFL learners at Nakhon Sawan Rajabhat University require the metacognitive reading comprehension practiced in the English reading class. Reciprocal reading activities with four metacognitive reading strategies (predicting, questioning, clarifying, summarizing) are offered to solve reading comprehension problems with them. In this activity, the learners will have opportunities to share their opinion in small group work and they will activate the use of metacognitive reading strategies through four

metacognitive reading strategies practiced to be the comprehended readers and enhanced reading comprehension ability.

Objectives

The objectives of this study were:

1. to investigate metacognitive reading strategies are used by the readers engaged in reciprocal reading activities.
2. to investigate the achievement of reading comprehension based on reciprocal reading activities using metacognitive reading strategies for reading comprehension.

Methodology

1. Population and Sampling

The research population consisted of 43 EFL first-year learners at Nakhon Sawan Rajabhat University, who registered the course name English for Technology in the academic year 2019. After that, three different proficiency EFL learners (advanced, intermediate, novice) were selected by purposive sampling by using the Oxford reading comprehension placement test (2015) by Word and Gramer (2015).

2. Research Instruments

2.1 The cognitive and metacognitive reading strategies observation form with their characteristics (Dahish, 2017; Oczkus,2018; Thampradit, 2006; Wirotanan,2002) were used as the research instruments to observe three different proficiency EFL learners.

2.2 The Oxford reading comprehension placement test (2015) by Word and Gramer (2015). 25 items were used to investigate the achievement of reading comprehension.

2.3 The reading comprehension pre-test and post-test (12 items per each unit) were from three units in the English for Technology textbook that was constructed by the researcher based on Bloom's Taxonomy model (Dagostino, Carifio, Bauer, Zhao, & Malaysia, 2014). All of them were given to the specialist to find out the item difficulty. Also, they were used to investigate the achievement of reading comprehension.

3. Data Collection and Data Analysis

3.1 Data Collection

The table below shows the data collection with three different proficiency EFL learners by using reciprocal reading activities in small group work.

Reciprocal Reading Activities with Different Proficiency EFL Learners
Week 1 (3 hours)
The research introduced the objectives of the study and gave the schedule with all participants. They did the Oxford reading comprehension placement test (2015) to classify the language learners' competency (advanced, intermediate, novice) into a small group work with 4 to 6 persons.
Week 2-5 (12 hours) Unit 1 to 3
Before the unit 1 to 3 began, all participants were trained the using of reciprocal reading activities (predicting, questioning, clarifying, summarizing). Then, they took turns using the

reciprocal reading activities in their small group work of 4 to 6 persons. Besides, the participants did the reading comprehension pre-test and post-test before and after each unit beginning.

Three different proficiency EFL learners were observed the metacognitive strategies using through reciprocal reading activities in a small group work. Besides, the data collection strategies were used observation form and audio recording.

Week 6 (3 hours)

All participants did the Oxford reading comprehension test (2015).

3.2 Data Analysis

Mixed-method (both qualitative and quantitative) were used to analyze the data. Qualitative data were analyzed by discourse analysis using metacognitive reading strategies observation form by (Dahish, 2017; Thampradit, 2006; Wirotanan, 2002) in term of the frequency of using metacognitive reading strategies in the reading process through reciprocal reading activities with different proficient EFL learners. Meanwhile, quantitative data were analyzed by using Oxford reading comprehension placement test 2015 and reading comprehension pre-test and post-test to answer the research question number two by the mean, standard deviation, t-test and percentage.

Results

The results of the study will be presented by each objective.

1. To investigate metacognitive reading strategies are used by the readers engaged in reciprocal reading activities.

The table below shown the metacognitive reading strategies are used by three different proficiency EFL learners (advanced, intermediate, novice) in the reciprocal reading activities.

Table 1 The metacognitive reading strategies are used by the advanced learner (AL1) through reciprocal reading activities in the reading process.

Units 1-3 Advanced Learner (AL1)	Reciprocal Reading Activities	(Meta)cognitive Reading Strategies Codes (C4) = Clarifying, (C12) = Grammar concentration, (C22) =Prediction (C23) =Questioning, (C24) =Re-reading, (C27) =Summarizing, (C29) =Translating, (C30) =Using dictionary, (C31) =Using tittle, (M17) =Supporting-reading strategies
1. Technology and Society	Pre-reading Predicting During-reading Questioning Clarifying Post-reading Summarizing	AL1: We had to <u>use a dictionary to find new vocabulary</u> . What did these words mean? (C30) AL1: <u>What</u> was marine engineering? (C23) AL1: Everyone found the meaning of the new vocabulary by <u>translated!</u> (C29) AL1: <u>What</u> were information technology and marine engineering? What did they do? (C23) AL1: <u>This sentence could be summarized</u> in the summarizing part; if it did not correct, we had to find the other one. (C27) AL1: <u>This idea could be written and summarized</u> in the last part. (Technologies were important to our society and they had both positive and negative effects. The engineers created technology.) (C27)
2. Studying technology	Pre-reading Predicting During-reading	AL1: <u>I did not get this word. What did this word mean?</u> Peer: It meant quality. (C4)

	Questioning Clarifying	AL1: We had to different <u>highlight</u> the sentences to make the questions. What was question number one? (M17) AL1: <u>What</u> was engineer high qualification? Hum... <u>How</u> did I ask the question? I wanted to change the question. <u>What</u> did this word mean? (C23) AL1: <u>I predicted that</u> what did the learner learn? (C22) AL1: I wished I asked a teacher. " <u>What</u> was "sandwich"?" (C23) AL1: I wanted to know the meaning of sandwich course. <u>What</u> did it mean? (AL1 asked a teacher.) (C23) AL1: (Re-read) " <u>This was called part-time, day-release, and sandwich course.</u> " (C24)
	Post-reading Summarizing	AL1: (<u>Highlighted</u>) The keyword used to make the question. (M17) AL1: <u>Which</u> part could we use to make the summarizing? (C23)
3. Design	Pre-reading Predicting	AL1: <u>Predicting</u> (What did we learn?) Design! Gave the information: " <u>I thought I would learn design process because.....</u> " (C22) <u>Looked at the topic again!</u> I couldn't remember. "..... Because I found from the title..." We tried to write the new one. "I thought I would learn design process because <u>I found from the tittle</u> ". (C31) AL1: <u>Wrote in Thai</u> first! (C29)
	During-reading Questioning Clarifying	AL1: <u>I underlined the information</u> to make the question one. (M17) AL1: Third question was " <u>What</u> was the purpose of designer?" (C23) AL1: <u>What</u> was the first stage of the design process to make the model? (question number four) (C23) AL1: <u>Could we changed the question</u> "What was the beginning of making model." I never used " <u>What was the beginning.....?</u> " Peer: You had to use this idea. AL1: " <u>What was the first step to make the model?</u> " We could make the <u>question.</u> <u>Wrote this question and please remembered</u> "What was the first step to make the model?" (C12) * (Advanced learner changed the structure of question word.) AL1: <u>What</u> was "realization"? (C23)
	Post-reading Summarizing	-

The frequency of metacognitive reading strategies was used by advanced learner (AL1) unit 1 to unit 3. They could be illustrated that cognitive reading strategies were most used by the advanced learner nine times of questioning (C23) 40.9%, twice of predicting (C22) 9%, summarizing (C27) 9% and translating (C29) 9%, once of clarifying (C4) 4.5%, using dictionary (C30) 4.5%, grammar concentration (C12) 4.5%, re-reading (C24) 4.5%, and using title (C31) 4.5%. Also, reciprocal reading activities could activate the metacognitive reading strategies to the advance learner thrice of supporting-reading strategies (M17) 13.6% such as highlight or underline the keywords.

Table 2 The metacognitive reading strategies are used by the intermediated learner (IL1) through reciprocal reading activities in the reading process.

Units 1-3 Intimidated Learner (IL1)	Reciprocal Reading Activities	(Meta)cognitive Reading Strategies Codes (C11) = Finding the main Idea, (C22) = Prediction, C23) = Questioning, (C24) = Re-reading, (C27) = Summarizing,
---	-------------------------------------	--

		(C29) = Translating, (C30) = Using dictionary, (C31) = Using title, (M13) = Vocabulary listing, (M14) = Working with classmate, (M17) = Supporting-reading strategies
1. Technology and Society	<p>Pre-reading Predicting</p> <p>During-reading Questioning Clarifying</p> <p>Post-reading Summarizing</p>	<p>IL1: Using google <u>translation!</u> (C29)</p> <p>IL1: I thought we learned about “Technology and Society” I <u>looked at from the title.</u> (C22)</p> <p>IL1: “<u>The main idea was</u> “the purpose of technology”. It was very important in society. (C11)</p> <p>IL1: <u>What</u> was the purpose of technology? (C23)</p> <p>IL1: You could <u>open the dictionary!</u> It meant sad or disappointing. (C30)</p> <p>-</p>
2. Studying Technology	<p>Pre-reading Predicting</p> <p>During-reading Questioning Clarifying</p>	<p>IL1: It was ok. I had to <u>translate it!</u> (C29)</p> <p>IL1: “<u>Studying Technology</u>” was the topic for today. (C31)</p> <p>IL1: Questioning! We <u>looked at the detail or main idea</u> of the studying then we made the question. (C11)</p> <p>IL1: We had to <u>guess from the topic (title)</u> and the context. What did we write on the sheet? (C31)</p> <p>IL1: This was the supporting detail. We had to guess the topic then gave the supporting detail. What did we do?</p> <p>IL1: Also, we could compare between <u>technical, technologists, and engineer.</u> What were they different? (M13)</p> <p>IL1: I would start with <u>I thought....</u> (Waite a moment....) I didn’t know. What did we write? We had explained. (C22)</p> <p>IL1: <u>It was another topic.</u> It was not working. It was only for studying because I saw the word “university”. (C31)</p> <p>IL1: Hum.... <u>It was about studying.... when the learners graduated from this course then they could do work under this field. (engineering)</u> (C27)</p> <p>IL1: Also, “<u>What</u> did the qualifications do they got after they completed the course?” (C23)</p> <p>IL1: I didn’t write (predicting) <u>I thought I would learn about.....</u> (C22)</p> <p>IL1: <u>What</u> did we give the reasons after “because.....”? (C23)</p> <p>IL1: “<u>I thought I learned about</u> the qualification of studying and when the students finished the course, they could do....” (C22)</p> <p>IL1: <u>We could use “because” to support the predicting.</u> (C22)</p> <p>IL1: <u>What</u> did we make the questions? (C23)</p> <p>IL1: So, we could make the question “<u>How many</u> years did the technologist train?” (C23)</p> <p>IL1: Also, <u>what</u> did they have to learn? (C23)</p> <p>IL1: <u>Who</u> is he (Alex)? (C23)</p> <p>IL1: What... OK. We asked “<u>Who</u> was Alex and <u>What</u> did he do?” (C23)</p> <p>IL1: <u>Didn’t forget underline the sentence?</u> <u>This way could help ours to remember.</u> (M17)</p> <p>IL1: <u>What</u> was the last question? (C23)</p> <p>IL1: Ok. The last question was “<u>What</u> did the students do after they finished the course? (career) (C23)</p> <p>IL1: <u>The main idea was an important part,</u> but this part was finding the difficult vocabulary. We had to find the meaning of “HND” because we didn’t know what did it mean at first? (C11)</p>

	Post-reading Summarizing	-
3. Design	Pre-reading Predicting During-reading Questioning Clarifying Post-reading Summarizing	IL1: <u>What</u> reason did we give? (C23) IL1: <u>Look at the title!</u> (C31) IL1: We could <u>underline the words that we didn't know.</u> (determined together) (M17) IL1: Consistently, "manufacture" this word was ok. We could give the reason; <u>we got the meaning of this word by asking a friend.</u> (M14) IL1: Also, <u>re-read the text</u> and didn't emphasize the meaning of all sentences. We focused only the difficult word. (C24) IL1: Actually, <u>this paragraph was a description.</u> (C11) IL1: <u>Could we make a question like this?</u> "Did the designer test the product before selling?" (C23) IL1: <u>What</u> was the last question? (C23)

The frequency of metacognitive reading strategies were used by intermediate learner (IL1) unit 1 to unit 3. They could be illustrated cognitive reading strategies were most used by the intermediate learner thirteen times of questioning (C23) 38.2 %, five times of predicting (C22) 14.1%, four times of finding the main idea (C11) 11.7% and using the title (C31) 11.7%, twice of translating (C29) 5.8%, once of using a dictionary (C31) 2.9%, summarizing (C27) 2.9% and re-reading (C24) 2.9%. In addition, reciprocal reading activities could activate the metacognitive reading strategies to the intermediate learner once of vocabulary listing (M13) 2.9%, supporting-reading strategies (M17) 2.9% and working with classmates (M14) 2.9%.

Table 3 The metacognitive reading strategies are used by the novice learner (NL1) through reciprocal reading activities in the reading process.

Units 1-3 Novice Learner (NL1)	Reciprocal Reading Activities	(Meta)cognitive Reading Strategies Codes (C4) = Clarifying, (C11) = Finding the main Idea, (C14) = Identify keywords and phrases, (C16) = Looking for main idea, (C22) = Prediction, (C23) = Questioning, (C24) = Re-reading, (C27) = Summarizing, (C29) = Translating, (C30) = Using dictionary, (C31) = Using the title, (M14) = Working with classmate
1. Technology and Society	Pre-reading Predicting During-reading Questioning Clarifying	NL1: I did not understand the main idea. <u>Could I use Thai language?</u> (C29) NL1: <u>This wasn't the main idea</u> and what was the main idea? <u>Could you tell me?</u> (NL1 asked her peer)? (M14) NL1: Ok. <u>I wrote the main idea.</u> <u>What</u> was it? (Technology and Society) (C11+C23) NL1: "I thought I would" Peer: There weren't any pictures, so you had to write " <u>I thought I would learn about technology and society because I read from the topic.</u> " (C22) NL1: <u>What</u> did it mean? "I think I would" (C23) NL1: The main idea was very important. We could ask " <u>What</u> was the main idea?" (C23) NL1: If you said that this story was about engineering. <u>How</u> did I write? (C23)

	<p>Post-reading Summarizing</p>	<p>NL1: <u>What</u> was the next question? (C23) NL1: <u>What</u> were they (old technology) developed from? (C23) NL1: <u>What</u> was next? Did this technology have the effects? (C23) NL1: <u>The last paragraph was important</u> “The problem for technology was how to increase the positive effects on society and reduce the negative effects.” Peer: It was important. The last paragraph was “The problem for technology was how to increase the positive effects on society and reduce the negative effects.” NL1: <u>because technology was important for society.</u> (C14) NL1: <u>Could I ask the question</u> that “<u>What</u> was old technology developed new technology?” (From radio wave to mobile phone) (C23) NL1: Yes, that was an example. <u>How</u> could do I write it? (C23) NL1: <u>What's</u> next? coal and oil. <u>Why</u> engineers created these (coal and oil)? (C23) NL1: <u>What</u> was this story about? (C23) NL1: <u>I would ask</u> “<u>What</u> was this story about?” (C23) NL1: The question was easy, but we had to <u>read the main idea again.</u> (C24) NL1: <u>What</u> did I write? (C23) NL1: <u>Could I write the first question</u> was from the first paragraph and the second line. I took it from there. (C23) NL1: <u>What</u> was the title? (C23) NL1: And <u>what</u> was the problem? (C23) NL1: <u>What</u> was the negative effect of developing? (C23) NL1: <u>Which</u> sentence was it? (C23) NL1: I wanted to make question using this sentence but I didn't know <u>how did I write.</u> (M14) Peer: <u>What did you say?</u> NL1: I wanted to make question using this sentence..... Peer: <u>The technology had both positive and negative effects. We could ask the question “Did technology have only positive effect? Answered no, it didn't. It had negative effect too. It was very easy.</u> NL1: <u>Yes!</u> NL1: <u>Where</u> was it? (C23) NL1: <u>What</u> was it? (C23) NL1: (focused on the questions) “<u>What</u> did we ask about daily technology?” (C23) NL1: <u>What</u> were main ideas 1 2 3 or 4? (C23) NL1: (asked the teacher) <u>What</u> was this? (C23) NL1: <u>Could I write in Thai?</u> (C29) NL1: <u>Why</u> this word was difficult? (C23) NL1: (talked about clarifying) <u>What</u> was “different”? (NL1 talked to her peer to get the meaning of the vocabulary (tag-tarng in English) (C23) Peer: “different” NL1: <u>What</u> did this word mean? (C23) NL1: <u>Could you read this word.....?</u> (M14) Peer: <u>e-quip-ment</u></p>
--	-------------------------------------	---

2. Studying Technology	<p>Pre-reading Predicting</p> <p>During-reading Questioning Clarifying</p> <p>Post-reading Summarizing</p>	<p>NL1: <u>From the title</u>. it was about “studying and technology”. (C31)</p> <p>NL1: How did a person who wanted to be an engineer do? (C23)</p> <p>NL1: <u>It was the main idea</u>. It was an example of engineering. <u>What</u> did the engineer do? (C11+C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> did we do? Everyone <u>opened the online dictionary!</u> (C23+C30)</p> <p>NL1: <u>What</u> was the most difficult? Hum.....(C23)</p> <p>NL1: <u>Could I ask a question number three?</u> (C23)</p> <p>NL1: “certification “<u>Opened the dictionary</u>. (C30)</p> <p>NL1: <u>What</u> did it read? (C23)</p> <p>NL1: I couldn’t remember. <u>Could you explain?</u> “The difference between a technician, a technology and an engineer, they passed and progressed from these routes:”) (C23)</p>
3. Design	<p>Pre-reading Predicting</p> <p>During-reading Questioning Clarifying</p> <p>Post-reading Summarizing</p>	<p>NL1: This one consisted of the important and <u>what</u> did this word mean?</p> <p>I asked you every day but I still forgot. (C23)</p> <p>NL1: Also, <u>it was the main idea</u>. <u>There were the stages to do</u>. (C11)</p> <p>NL1: <u>What</u> did this part talk about? (C23)</p> <p>NL1: Asked teacher, teacher! <u>What</u> did this phrase mean? (C23)</p> <p>NL1: <u>How</u> did we write it to have many stages? (C23)</p> <p>NL1: It was about design. <u>Why</u> was it about design? (C23)</p> <p>NL1: <u>The main idea was the second one</u>, “the design process”. I was sure!</p> <p>(Please, asked me <u>how</u> I wrote in English?) (C16+C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> was this? (C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> these phrases pronounced? “the definition of design” (C23)</p> <p>NL1: <u>To sum up</u>, this topic was about the definition and meaning of the design process. (C27)</p> <p>NL1: Ok. I could do it. “<u>What</u> was the heart of design, or what was the heart of technology?” <u>Could you translate it for me?</u> (C23+M14)</p> <p>NL1: <u>Could I ask</u> “How many design processes were there?”? (C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> was the heart of technology? (C23)</p> <p>NL1: Hum..... so we could ask “<u>Where</u> was the first or second stage of the design process?” (C23)</p> <p>NL1: <u>How</u> did I write the answer of “Where did the design process begin?” (C23)</p> <p>NL1: <u>Which</u> word was the same meaning of “composing”? (C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> did this say? It was(C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> did I summarize? I didn’t understand. <u>Could you translate this sentence for me?</u> (C23+M14)</p> <p>Peer: <u>The design process would be ended when the product met all of the requirements or the designer could solve the problem</u>.</p> <p>NL1: OK! I could ask “<u>When</u> was the end of product?” (C23)</p> <p>NL1: <u>What</u> did this word mean? “durability” <u>It was very difficult words</u>.</p> <p>Peer: “durability” or “heard wearing” (C4)</p> <p>NL1: (<u>opened the online dictionary</u>) Listened! Listened! I didn’t know. (<u>What</u> did it pronounce?) (C30+C23)</p> <p>NL1: “<u>the stages of the design process</u>” and there were eight.</p> <p>Teacher! <u>You could say that</u> “I thought I would lean the design process because I saw there were eight stages of the design process”. (C27)</p>

		<p>NL1: “Where did the design process begin?” (C23)</p> <p>Teacher: Hum.... “Where” meant you asked about places? Please changed this question into “What did the design process begin?” Or “What stage did the design process start?” Then, clarifying.....</p>
--	--	--

The frequency of metacognitive reading strategies were used by the novice learner (NL1) unit 1 to unit 3. They could be illustrated cognitive reading strategies were most used by her fifty-two times of questioning (C23) 71.2%, thrice of finding the main idea (C11) 4.1% and using a dictionary (C30) 4.1%, twice of summarizing (C27) 2.7% and translating (29) 2.7%, once of prediction (C22)1.3%, identifying keywords and phrases (C14) 1.3%, re-reading (C24) 1.3%, using title (C31) 1.3%, looking for main ideas (C16) 1.3% and clarifying (C4) 1.3%. Besides, reciprocal reading activities could activate the metacognitive reading strategies to the novice learner five times of working with classmates (M14)6.8%.

2. To investigate the achievement of reading comprehension based on reciprocal reading activities using metacognitive strategies for reading comprehension.

The table below are illustrated the mean score of the Oxford reading comprehension placement test (2105) and the percentage of pre-test and post-test scores (units 1 to 3) before and after using reciprocal reading activities intervention with different EFL proficiency learners (advanced, intermediate, novice).

Table 4 The Mean Score and the Percentage of the Oxford Reading Comprehension Placement Test (2105) of Three Deferent Proficiency EFL Learners Pre-test and Post-test

Different Proficiency Learners	Oxford Reading Comprehension Placement test (2015)			
	Pre-test		Post-test	
	Mean	Percentage	Mean	Percentage
1. Advanced Learner (AL1)	15	60%	12	48%
2. Intermediate Learners (IL1)	12	48%	15	60%
3. Novice Learners (NL1)	6	24%	16	64%

According to the mean score of pre-test and post-test (the Oxford reading comprehension placement test), the mean score of the post-test of advanced learner (AL1) is (12). It is lower than the mean score of the pre-test. Conversely, the mean score of pre-test and post-test of intermediate learner (IL1), the mean score of the post-test is (15). It is higher than the mean score of the pre-test (12). Similarly, with the mean score of pre-test and post-test, the mean score of the post-test of novice learner (NL1) is (16). It is higher than the mean score of the pre-test (6). It has surprisingly.

Table 5 Paired Simple T-test for the Equality of Mean for Three Different Proficiency EFL Learners Pre-test and Post-test

Different ProficiencyLearners	Reading Comprehension Pre-test and Post-test Unit 1 to 3					
	Pre-test			Post-test		
	Mean	S.D.	Percentage	Mean	S.D.	Percentage

1. Advanced Learner (AL1)	2.33	1.15	19.41 %	2.66	1.52	22.16 %
2. Intermediated Learners (IL1)	5.33	1.15	44.41 %	7	1	58.33 %
3. Novice Learners (NL1)	3.33	0.57	27.75 %	4	1	33.33 %

The mean score,

the standard deviation and the percentage of pre-test and post-test with the different proficiency EFL learners (advanced, intermediate, novice) illustrate the significant differences before and after using reciprocal reading activities intervention with all of them. There are as follows; the mean score of the post-test of an advanced learner is (2.66). It is higher than the mean score of the pre-test (2.33). The mean score of the post-test of an intermediate learner is (7). It is higher than the mean score of the pre-test (5.33). Besides, the mean score of the post-test of a novice learner is (4). It is higher than the mean score of the pre-test (3.33).

Discussion

Both quantitative and qualitative data will be discussed. The result from the metacognitive reading strategies observation form explains that reciprocal reading activities can activate three different proficiency EFL learners to use metacognitive reading strategies. Also, the achievement of reading comprehension of three different proficiency EFL learners are improved based on reciprocal reading activities.

Surprisingly, the novice learner (NL1) frequency uses metacognitive reading strategies (73 times) to comprehend the reading articles from unit 1 to 3. Questioning is the most favorite cognitive reading strategy for this novice learner (52 times) 71.2%. In addition, the reciprocal reading activities can engage the novice learner uses many cognitive reading strategies (11 types) as follows; questioning, finding the main idea, using a dictionary, summarizing, translating, prediction, identifying keywords and phrase, re-reading, using title, looking for main ideas, and clarifying. Also, the novice learner uses a type of metacognitive reading strategy that is working with classmate for reading comprehension (Palinscar & Brown, 1984 as cited in Ahmadi & Gilakjani, 2012).

In the same way, the intermediate learner (IL1) uses metacognitive reading strategies (34 times) through reciprocal reading activities. Questioning is the most frequently cognitive reading strategy used by the intermediate learner (IL1) 38.2%. The finding of this study reveals that “questioning” was used to encouraged EFL learners to discuss with their peers (Prastyo & Rodli, 2017). The reciprocal reading activities can activate the intermediate learner (IL1) to use (9 types) of cognitive reading strategies; questioning, predicting, finding main idea, using title, translating, using dictionary, summarizing, re-reading and it can activate the using of metacognitive reading strategies (2 types); supporting strategies (e.g., highlight the important part) and working with classmate with the intermediate learner (IL1) for reading comprehension.

In this research study, the advanced learner (AL1) is the least using of metacognitive reading strategies (9 types) engaging in the reciprocal reading activities. Questioning is the most frequently cognitive is used by the advanced learner (AL1) 40.9%. This finding is similar with Pilten (2016) that the learners needed to make active questions on the content of the writing. Also, reciprocal reading activities can activate the advanced learner (AL1) using of many cognitive reading strategies (e.g., questioning, predicting, summarizing, translating, clarifying, using a dictionary, grammar concentration, re-reading and using title). Supporting-reading strategies is an only type of metacognitive reading is used by the advanced learner (AL1).

Also, the quantitative data are from the Oxford reading comprehension placement test (2015) by Word and Gramer (2015) and the reading comprehension pre-test and post-test. They use to support the achievement of reading comprehension based on reciprocal reading activities using metacognitive strategies for enhancing reading comprehension. The results are as follows.

According to the Oxford reading comprehension placement test (2015) by Word and Gramer (2015), the mean score of post-test of the advanced learner (AL1) is (12). It is lower than the mean score of the pre-test (15). Meanwhile, the mean score of post-test of intermediate learner (IL1) is (15). It is higher than the mean score of pre-test (12). In the same way, the mean score of post-test of the novice learner (NL1) is (16). It is higher than the mean score of pre-test (6). In this cause, only the mean score of post-test of advance learner (AL1) is lower than the mean score of post-test. However, the mean score of post-test (unit 1 to 3) of three different proficiency EFL learners are higher than the mean score of pre-test. It can be summarized that reciprocal reading activities can enhance the using of metacognitive reading strategies and reading comprehension achievement with different proficiency EFL learners at Nakhon Sawan Rajabhat University.

Suggestion

1. The follow up using reciprocal reading activities with the different proficiency EFL learners could be investigated the other language skills.

2. The researcher notices that from the four metacognitive reading strategies (predicting, questioning, clarifying, summarizing), three different proficiency EFL learners are good at using questioning, clarifying, predicting, summarizing) in order. All of them are not good at summarizing, so the next research should investigate the other activities to support reciprocal reading activities in the post-reading (summarizing part).

3. From the Oxford reading comprehension placement test (2015) by Word and Gramer (2015), the next research should investigate the sustainability of using reciprocal reading activities with different proficiency EFL learners (classifying male and female) in another class of reading comprehension skills.

References

- Ahmadi, M. R., & Gilakjani, A.P. (2012). Reciprocal Teaching Strategies and Their Impacts on English Reading Comprehension. *Theory and Practice in language studies*, 2(10), 20-53.
- Arman, R. F. S. (2017). *Factors that Influence Students' Motivation in Learning Reading Comprehension in English Language Education*. Department of University Muhammadiyah Malang. Thesis of Doctoral dissertation, University of Muhammadiyah Malang.
- Chevalier, T. M., Parrila, R., Ritchie, K. C., & Deacon, S. H. (2017). The Role of Metacognitive Reading Strategies, Metacognitive Study and Learning Strategies, and Behavioral Study and Learning Strategies in Predicting Academic Success in Students with and without a History of Reading Difficulties. *Journal of learning disabilities*, 50(1), 34-48.
- Dagostino, L., Carifio, J., Bauer, J., Zhao, Q. & Malaysia, S. (2014). Assessment of a Reading Comprehension Instrument as It Relates to Cognitive Abilities as Defined by Bloom's Revised Taxonomy. *Current Issues in Education*, 17(1), 1-15.
- Dahish, J. M. (2017). ESL Students' Metacognitive Awareness of Their Reading Strategies. *International Journal of English Language Education*, 6(2), 92-111.

- Gilakjani, A. P., & Sabouri, N. B. (2016). A Study of Factors Affecting EFL Learners' Reading Comprehension Skill and the Strategies for Improvement. *International Journal of English Linguistics*, 6(5), 180.
- Jafari, D., & Ketabi, S. (2012). Metacognitive Strategies and Reading Comprehension Enhancement in Iranian Intermediate EFL Setting. *International Journal of Linguistics*. 4(3), 1-14.
- Thampradit, P. (2006). *A Study of Reading Strategies Used by Thai University Engineering Students at King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. A study of reading strategies used by Thai university engineering students at King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang*. Doctoral dissertation, Southern Illinois University at Carbondale. Retrieved January, 11 2018, from <https://search.proquest.com/openview/a4ca16fa9eb2ca5e5ab668d2d4bafbbf/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Oczkus, L. D. (2018). *Reciprocal Teaching at Work: Powerful Strategies and Lessons for Improving Reading Comprehension* (3rd ed.). Alexandria, VA: ASCD.
- Prastyo, M., and Rodli, H. (2017). Applying Reciprocal Teaching Method in Teaching Reading. *Linguistics and Literature*, 1(2), 112-122.
- Piltan, G. (2016). The Evaluation of Effectiveness of Reciprocal Teaching Strategies on Comperhension of Expository Texts. *Journal of Education and Training Studies*, 4(10), 232-247.
- Wirotnan, J. (2002). *Reading Strategies of University EFL Thai Readers in Reading Thai and English Expository Texts*. (Doctoral dissertation, University of Pittsburgh).
- Word, C. S. & Gramer, M.F. (2015). *Q: Skills for Success 3 Reading and Writing*. Retrieved February, 5 2018, from <https://iq.ouponlinepractice.com/lms/book?bookid=rw3>

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
The Development of Curriculum for School Elderly the Main a Threefold
in the Provinces Upper Northern

ชาลี ภัคดี¹

Chalee pakdee

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์¹

Chatchai Sirikulpan

พิมพ์สสร เต็ดขาด²

Pimpatsorn Dedkhad

เขมรินทร์า ตันธิกุล²

Khaminthra Tanthikun

Corresponding Author E-mail: chapak120101@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนา ทดลอง ประเมินและสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mix Method) กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนผู้สูงอายุ 14 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการบริหาร ครูผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เรียน ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 168 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการศึกษา การสังเกต การสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนพบว่ามีภาระดำเนินงานส่วนมากจะใช้หลัก 5 ก. คือ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน 2) การหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า หลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ ประกอบด้วย (1) ศील คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านร่างกาย และด้านสังคม (2) สมาธิ คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ (3) ปัญญา คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านความรู้ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา 5 ด้าน คือ (1) การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ (2) การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ (3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร (4) การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และ (5) สรุปรายงานผล 3) การทดลองและประเมินหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้นำหลักไตรสิกขามา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สถิติปัญหา การประเมินความพึงพอใจหลังการใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) 4) คู่มือการใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์การสร้างและพัฒนาแบบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้หลักไตรสิกขา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, โรงเรียนผู้สูงอายุ, หลักไตรสิกขา, ภาคเหนือตอนบน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Abstract

The objectives of this research were to study, analyze and develop, experiment, evaluate and create a manual for the elderly school curriculum using the Trisikha principle in the upper northern provinces. The sample group was 14 senior schools by selecting a specific (Purposive) informant, namely the Executive Committee. A total of 168 teachers, workers and learners for the 2018 academic year were used. Study record form, observation, group discussion Interview and questionnaire The statistics used for data analysis were percentage, mean, deviation and content analysis.

Results of the study were as follows :

1) learning management of older schools in the upper north, it was found that most of the operations were done using the 5 Kor principles, namely the Committee, the Activities Rules and the Knowledge Building Fund. 2) Finding guidelines for the development of the senior school curriculum using the Trisikha principle, found that the three-sided principles used were (1) Precepts are curriculum activities in physical and social development. (2) Meditation is a curriculum-based activity in emotional and mental development (3) intelligence is a curriculum-based activity in the development of knowledge. There are five development stages: (1) the study and analysis of the real nature of the basic information (2) drafting, validation and curriculum implementation (3) curriculum evaluation (4). Improve curriculum development and (5) report summary 3) Experiment and assessment of curriculum for elderly schools using the Trisikkhha principle in the upper northern provinces. the three principles that were applied, to promote the development of all aspects of potential, including physical, emotional, social, intellectual, and organized activities.. Course evaluation Curriculum improvement And summarize the report The results of the satisfaction assessment after using the curriculum were overall at a high level (= 4.05). 4) The Guidelines for Using the Senior School Curriculum using the Trisikha Principle in the Upper North Province to contain the preface, objectives, Create and develop a curriculum for the elderly school.

Keywords: Curriculum Development, School Elderly, Threefold, Upper Northern

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการพัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ "การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ" เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เป็นต้นมา ด้วยกรณีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทางสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงวงการแพทย์ ช่วยให้ประชาชนมีอายุขัยยืนยาวมากขึ้น ทำให้ลดอัตราการตายของประชาชน ส่งผลให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไป โดยเฉพาะประชากรผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้นจาก 7.27 ล้านคนในปี.ศ.2552 เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 ในปี.ศ.2553 คิดเป็นประมาณ 7.53 ล้านคนของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าประมาณ พ.ศ.2563จะเพิ่มเป็น 2 เท่าหรือประมาณ 11.88 ล้านคน (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2548) ซึ่งหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 76 แห่ง เทศบาล จำนวน 2,440 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,335 แห่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ(กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) จำนวน 2 แห่ง รวม 7,853 แห่ง (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2558) ทุกแห่งมีการปฏิบัติตามภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพ

ชีวิต โดยเฉพาะ งานสวัสดิการสังคม การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าได้ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยวอยู่ในสังคม ทำให้มองเห็นคุณค่าในตัวเอง ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ข้อที่ 8/1 “ให้แต่งตั้งคณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาจัดหาและเห็นชอบให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน เข้าร่วมจัดบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข” และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล รวมทั้งครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 15 คน จาก 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ และจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์และเดือนเมษายน พ.ศ. 2559 พบว่าทุกแห่งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัว และชุมชน เพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างมนุษย์สัมพันธ์ร่วมกัน ลดภาวะโรคซึมเศร้า ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งบางแห่งได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นโรงเรียนขึ้นแต่ทุกแห่งยังไม่ได้ มีการเขียนหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้สูงอายุ หรือเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนชีวิตผู้สูงอายุที่มีกระบวนการอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลถึงการประเมินผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีความชัดเจน หรือสอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ทั้งพัฒนาการร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี เช่น ไตรสิกขาคือหลักธรรม 3 ประการที่บุคคลพึงศึกษา และปฏิบัติเพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ และสติปัญญาของตนเองให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง หลักธรรมทั้ง 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 1) ศีล คือ การสำรวมกาย วาจา ใจ ให้พูดดี ทำดี และประพฤติดีอยู่เสมอจะสามารถพัฒนาให้ทำความดีได้โดยง่าย 2) สมาธิ คือ การควบคุมจิตใจของตนเองให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน ตั้งใจแน่วแน่มั่นคงกับสิ่งที่ตนปฏิบัติ 3) ปัญญา คือ การรู้แจ้งถึงสภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งของต่าง ๆ ปัญญาเกิดจากการฝึกใช้ความคิดพิจารณา ไตรตรองด้วยจิตที่สุจริตผสมผสานกับความรู้ในสิ่งนั้น (สมศักดิ์ สันธะเวชญ์, 2544, น. 203)

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลการวิเคราะห์สภาพจริงเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 28 มิถุนายน 2559 ณ ห้องประชุมสถานีอนามัยสันนาเม็ง พบว่าเทศบาลตำบลสันนาเม็งกำลังจะดำเนินการเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นปีแรกมีจุดอ่อนคือบุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการบริหารดำเนินการบริหารจัดการ ยังขาดการจัดทำหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและแนวทางการวัดผลประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตรที่ชัดเจน ซึ่งเทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีเป้าหมายจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจผู้สูงอายุ ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมและให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสาธารณสุข ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์สภาพจริงของผู้เกี่ยวข้อง เห็นว่าหน่วยงานเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ส่วนมากดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้สูงอายุโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ความเป็นจริงยังไม่ได้ดำเนินการตามโครงสร้างของคำว่าโรงเรียน ซึ่งต้องประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีหลักสูตรการวัดผลประเมินผลหลักสูตรที่ชัดเจน เป็นเพียงแต่การจัดกิจกรรม โครงการเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุในภาพรวมเท่านั้น

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในเบื้องต้นและตั้งที่กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับบริบทด้านการจัดการกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ยังไม่มีมีความชัดเจนในด้านหลักสูตร ด้านการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งเป็นผลทำให้การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุไม่ครอบคลุมถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มีบุคลากรพร้อมในด้านการบริหารวิชาการทางด้านพุทธศาสนา ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ปัญหาดังกล่าวควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน มาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สูงขึ้น และเพื่อเป็นการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ สภาพทั่วไปการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อทดลองและประเมิน หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
4. เพื่อสร้างคู่มือการใช้ หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือโรงเรียนผู้สูงอายุในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอนโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 80 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนผู้สูงอายุในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน รวมทั้งสิ้น 14 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการบริหาร ครูผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เรียน ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 168 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (การศึกษา สํารวจ ข้อมูลพื้นฐาน) Research : R1

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขา เช่นหลักสูตร โครงการ กิจกรรม วิธีการวัดผล ประเมินผลตามหลักสูตร และเอกสารการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อการนำไปปรับปรุงพัฒนา เป็นต้น

1.2 สังเกต สํารวจ และสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จมีผลสัมฤทธิ์สูง ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานการจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 คน ได้แก่โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนใน จังหวัดเชียงราย และโรงเรียน จังหวัดแพร่ โดยการเลือกแบบเจาะจง

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบ ลักษณะของกลุ่มประชากร โดยใช้สถิติบรรยายได้แก่ การหาความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร) Development : D1

ในขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบและหาแนวทางพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการ สทนากลุ่ม (Focus Group Research) เพื่อ ออกแบบ การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและเข้าใจดีในด้าน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การกำหนด แนวทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

2.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและเข้าใจดีในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) สร้างแบบสรุปลงข้อมูลศึกษาข้อเท็จจริงเพื่อยืนยัน แนวทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

2.1.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 9 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รับผิดชอบด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตร และ 3) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนหรือกลุ่มผู้

ปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ(2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปี

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้คือ

1) กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ดำเนินการสนทนา(Moderator)จำนวน 1 ท่านคือผู้วิจัยเอง ผู้จัดบันทึกการสนทนา (Note Taker) จำนวน 2 ท่านและผู้บริการทั่วไปจำนวน 1 ท่านรวม 4 ท่าน

2) แนวทางการสนทนากลุ่ม เรื่องทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาหลักสูตรเป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลักรวมถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม (1) ผู้วิจัยขออนุญาตเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาผู้สูงอายุ ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ในการขอเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่บุคลากรผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อขออนุญาตบุคคลดังกล่าว (2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ของที่ระลึกและคู่มือการสนทนากลุ่ม (3) ชักซ้อมทำความเข้าใจในหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ดำเนินการ ผู้จัดบันทึกการสนทนา และผู้บริการทั่วไปมีความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา

2) การดำเนินการสนทนากลุ่ม (1) ผู้วิจัยจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมก่อนผู้เข้าร่วมสนทนาจะเดินทางมาถึง (2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเมื่อผู้เข้าร่วมสนทนาเดินทางมาถึงโดยผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสนทนาทุกคนพยายามพูดคุยและซักถามอย่างเป็นมิตรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีก่อนเริ่มต้นสนทนา (3) เมื่อสนทนาเสร็จสิ้นลงผู้วิจัยแสดงความขอบคุณ ผู้ร่วมสนทนาทุกคน และดูแลอำนวยความสะดวกจนผู้ร่วมสนทนาเดินทางกลับ

2.1.4 วิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยดำเนินการทันทีที่การสนทนาสิ้นสุดลง โดยสรุปจากความคิดเห็นของผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้บริการทั่วไป และจากการสังเกตของผู้วิจัยเพื่อการตรวจสอบข้อมูลและพัฒนากรอบประเด็นในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

2) การเตรียมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์อย่างละเอียด ในการเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการถอดรายละเอียดจากเทปบันทึกการสนทนากลุ่มโดยตรวจสอบกับบันทึกการสนทนาที่ผู้จัดบันทึกได้จดไว้ ซึ่งการถอดเทปจะถอดรายละเอียดทุกคำพูด และบรรยากาศในการสนทนาลงไปด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

3) วิธีการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารบันทึกการสนทนาของผู้จัดบันทึก และเอกสารจากการถอดเทปโดยสรุปใจความจากเอกสารความถี่ของคำและเนื้อหาที่สนใจซึ่งคำนึงถึงสถานการณ์ของสนทนากลุ่ม

4) นำผลสรุปจากการสนทนากลุ่มไปพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และสรุปรายงานผล

3. ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (นำไปใช้จริงและประเมินผลการใช้) Research : R2

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแนวทางที่ได้จากการสังเคราะห์ในระยะที่ 2 ไป จัดอบรมผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการจัดการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตร ก่อนการใช้แนวทาง

3.2 นำแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยมีวิธีการปฏิบัติ ดังนี้คือ

3.2.1 จัดทำเอกสารลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตร

3.2.2 ดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตร

3.3 นำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือ ตอนบนการประเมินผลการใช้ โดยนำเครื่องมือประเมินความพึงพอใจ ไปประเมินผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ และผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์สำรวจข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปด้านการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนพบว่าการดำเนินงานส่วนมากจะใช้ หลัก 5 ก. คือ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน สร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง มีการติดตามผลกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันแต่ส่วนใหญ่ยังขาดครูจิตอาสาที่เพียงพอ หลักสูตรไม่มีความ ชัดเจนขาดวิธีการติดตามประเมินผลด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพ

2. ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

การหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน พบว่า หลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ ประกอบด้วย 1) ศีล คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านร่างกาย และด้านสังคม 2) สมาธิ คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ 3) ปัญญา คือ กิจกรรมตาม หลักสูตรในการพัฒนาด้านความรู้ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของ ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ 2) การร่างการตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 4) การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และ 5) สรุปรายงานผล

3. ตอนที่ 3 การทดลองและประเมินหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัด ภาคเหนือตอนบน

การทดลองและประเมินหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน กับ คณะกรรมการบริหาร ครูผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เรียน ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 168 คน พบว่าหลักไตรสิกขาที่ นำมาใช้ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีการจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสูง แต่ส่วนใหญ่ยังขาด การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูล พื้นฐานด้านต่าง ๆ การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และสรุปรายงานผล โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

4. ตอนที่ 4 คู่มือการใช้ หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

คู่มือการใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่า ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์การสร้างและพัฒนารูปแบบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้หลักไตรสิกขา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนการพัฒนา 5 ด้าน คือ การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูล พื้นฐานด้านต่าง ๆ การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และสรุปรายงานผลหลังการนำหลักสูตรไปดำเนินการปฏิบัติใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนพบว่าการดำเนินงานส่วนมากจะใช้ หลัก 5 ก. คือ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน สร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง มีการติดตามผลกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันแต่ส่วนใหญ่ยังขาดครูจิตอาสาที่เพียงพอ หลักสูตรไม่มีความ ชัดเจนขาดวิธีการติดตามประเมินผลด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้มาจากข้อค้นพบซึ่งเป็นการนำผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้สูงอายุมีความสำคัญที่ต้องได้รับการซึ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิต ดังนั้นการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เป็นต้นมา ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจนซึ่งทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการและการตอบสนองของผู้สูงอายุแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปบ้าง ดังนั้นควรที่จะทำความเข้าใจพื้นฐานชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในความดูแล สอดคล้องกับวิพรรณ ประจวบเหมาะ (2553, น. 72) กล่าวว่าปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการพัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

การหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า หลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ ประกอบด้วย 1) ศีล คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านร่างกายและด้านสังคม 2) สมาธิ คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ 3) ปัญญา คือ กิจกรรมตามหลักสูตรในการพัฒนาด้านความรู้ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ 2) การร่างการตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 4) การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและ 5) สรุปรายงานผล สอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ (2544, น. 35) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้นต้องเป็นการฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง และประเมินผลสำเร็จด้วยตนเอง แต่ไม่ได้ปิดกั้นการรับคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขามีลักษณะเป็นบูรณาการและปัจจัยการที่ว่าบูรณาการนั้นเพราะทุกองค์ประกอบอันมีศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งครอบคลุมมรรคมงคลแปดมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญ ยากที่จะแยกออกมาโดดเดี่ยว และไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้ที่ว่าไตรสิกขาเป็นปัจจัยนั้น เพราะมี ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัจจัยต่อเนื่องอาศัยกันโดยตลอดจะเริ่มที่ปัญญา หรือสมาธิ หรือ ศีล ก็ได้ สอดคล้องกับเยาวนาล สุวลักษณ์ (2549, น. 145) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนครสงขลาและศึกษาเปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และปัจจัยส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นจัดการความเครียดได้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนา การจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาและแบบสอบถามปัจจัยส่งเสริมให้มีการจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนา มีการจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านศีลและปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสมาธิอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าพยาบาลควรส่งเสริมให้วัยรุ่นจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันในระดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะควรวางแผนเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวและครูอาจารย์ให้สามารถนำหลักไตรสิกขาในพุทธศาสนาไปใช้ในการอบรมดูแลเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตของเยาวชนในอนาคต สอดคล้องกับชนะโชค คำวัน (2553, น. 97) ที่ได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก มีคุณภาพชีวิตไม่ว่าจะเป็นในภาพรวม หรือรายด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มี 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของครอบครัว แนวทางการพัฒนาด้านจิตใจ แนวทางการช่วยเหลือกรณีการเจ็บป่วย แนวทางการส่งเสริมรายได้ และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

การทดลองและประเมินหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน กับคณะกรรมการบริหาร ครูผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เรียน ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 168 คน พบว่าหลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีการจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นสูง แต่ส่วนใหญ่ยังขาด การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และสรุปรายงานผล โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะเป็น เรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น และมีการประเมินผลความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องจนมีผลประเมินอยู่ในระดับมาก แต่จากผลการวิจัยหรือเอกสารอ้างอิงในบางเรื่องยังไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยคือส่วนมากโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนยังไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่ครอบคลุมถึงผู้สูงอายุอีกหลายส่วนที่ไม่มีโอกาสเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุที่หน่วยงานจัดให้เช่นผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดเตียงเป็นต้น และการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนมากยังขาดวิธีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับพระมหาธนศร รามางกูร (2547, น. 204) ที่ได้ศึกษา เรื่องการประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต และสามารถนำหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักพระธรรมที่รวบรวม คำสั่ง คำสอน ทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เป็นหัวใจของศาสนาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต โดยได้ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นข้อปฏิบัติ ผักผ่อนอบรมตนเองให้มีไตรสิกขา คือ ศีล เว้นชั่ว สมภาติ ทำความดีให้ถึงพร้อม ปัญญา ชำระจิตใจให้ผ่องใส ทำให้ชีวิตมีความสุข ความสงบ มีความมั่นคงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจการประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง ได้มีการนำหลักไตรสิกขา ไปใช้ในวิถีชีวิตคนในชุมชน การพัฒนากาย วาจา และใจของตนให้ยึดมั่นในคุณธรรมแต่ขาดการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง และการพัฒนาศักยภาพ ด้านการประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบการสร้างเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันนำไปสู่ความมั่นคงของคนในชุมชนนั้น พบว่าผู้นำในชุมชนมีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมหลักธรรม ทั้งในรูปการอบรมสั่งสอน จัดโครงการ กิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การสร้างพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำท้องถิ่นให้กับเด็กนักเรียน เยาวชน และชาวบ้านทั่วไป

คู่มือการใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้หลักไตรสิกขาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่าประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์การสร้างและพัฒนารูปแบบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้หลักไตรสิกขาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนการพัฒนา 5 ด้าน คือ การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจริงของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ การร่าง การตรวจสอบและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และสรุปรายงานผลหลังการนำหลักสูตรไปดำเนินการปฏิบัติใช้ อาจเป็นเพราะว่า คู่มือดังกล่าวได้ผ่านการพัฒนาเป็นระบบ มีขั้นตอนกระบวนการตามหลักวิชาการ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 11) ที่ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรว่า องค์ประกอบของหลักสูตรซึ่งเป็นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) จุดประสงค์ 2) สารความรู้ประสบการณ์ 3) กระบวนการเรียน การสอน 4) การประเมินผล สอดคล้องกับวิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช (2542, น. 67) ได้จัดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ คือจุดหมาย เป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้างๆ เน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนมักจะพบได้ในส่วนแรกของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ คือ เนื้อหาสาระ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร 4) การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรค้นหาสาเหตุของสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผล ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตร จะเป็นสิ่งบ่งบอกที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนหลักสูตรใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนที่ชัดเจนโดยการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มากกว่าการประชุมขอความคิดเห็นจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

1.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง นอกจากการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเท่านั้น ควรมีหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ติดบ้าน ติดเตียง หรืออาจเป็นกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้น 2 วัน 1 คืน เป็นต้น

1.3 การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบที่ชัดเจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 ควรมีการประสานหน่วยงาน องค์กร บุคคล ที่รับผิดชอบ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อสร้างเป็นภาคี เครือข่ายให้มากขึ้นเช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขสถานีตำรวจภูธร สถานศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น มูลนิธิ หน่วยงานเอกชน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

2.2 ควรวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในกลุ่มเครือข่ายตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่นตามบริบทของตนเอง ในโรงเรียนผู้สูงอายุเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2558). สรุปรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาารูปแบบและโครงสร้างสำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ชนะโชค คาวาน. (2553). แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาธนศร รามางกูร. (2547). การประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียงจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เยาวานาถ สุวลักษณ์. (2549). การจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาของนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนครสงขลา (รายงานผลการวิจัย). สงขลา: โรงพยาบาลจิตเวช สงขลาราชชนกรินทร์
- วิจัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ดีสคอฟ เวิร์.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2553). ภาพรวมผู้สูงอายุไทย ในการทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. (2548). การดูแลรักษาโรคผู้สูงอายุ. นนทบุรี: กรมการแพทย์.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2544). เอกสารทางวิชาการการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเอกสาร ลำดับที่ 33. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). การพัฒนาการเรียนรู้อตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญ สถานการณ์. กรุงเทพฯ: โครงการกิตติเมธี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาล
ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

Model for Life Quality Development with Brahma Vihara Principles of Elders in
Community Under Khao Chaison Sub-district Municipality,
Khao Chaison District, Phatthalung Province

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร¹

Supreecha Chamnanputtiphon

พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล²

Phrakrudhummajukjethiyaphibal

จิราพร อุไรกุล³

Jiraphon Uraikul

Corresponding Author E-mail: supreecha28@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุด้วยหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติจริงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จำนวน 40 รูป/คน ผู้สูงอายุและผู้ดูแลใกล้ชิด จำนวน 450 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามเชิงปริมาณแบบพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ผลจากการศึกษาพบว่า

1) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีในตัวบุคคลและควรปลูกฝังให้ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในตน

2) การพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรม อยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน

3) ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนตามสมการพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย ด้านเมตตา (MER) ด้านกรุณา (PLE) ด้านมุทิตา (SYM) ด้านอุเบกขา (DET) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพัฒนาความเชื่อถือได้ของตัวแปรชีวิต รูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ตัวแปรพยากรณ์ Constant R Square = .30 มีค่าสัมประสิทธิ์การพัฒนาความเชื่อถือได้ที่ปรับแล้วของตัวแปรชีวิต Adjusted R Square = .28 โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของรูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 96.10 (Adjusted R² = .28)

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

³ เจ้าหน้าที่ธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, หลักพรหมวิหารธรรม, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were as follows 1) To study the model for life quality development with Brahma vihara Dharma of elders 2) To develop the model for quality with Brahma vihara Dharma of elderly and 3) To conduct the manual model for taking care the elderly with Brahma vihara Dharma to real practice in the concerning offices. This is mixed method. The purposive group was concerning people to elders for 40 persons, relatives for 450 persons. The instrument for data Collection was in-depth interview as structured form, questionnaire as descriptive. Data analysis was applied as follows; percentage, mean, standard deviation with inductive analysis, Pearson's co-relation method and multiple regressive

The findings were as follows

1) The model for life quality development with Brahma vihara Dharma of elders which are composed of Metta, karuna, Mudita and Upekkha, it is necessity to have in and should cultivate in own self

2) The development the model for life quality with Brahma vihara Dharma of elders for four aspects, by overview was at high level When considered in each aspect found that there were at high level for all.

3) The result analysis on multiple linear regression found that the independent Variables That are collected to equation according to relations as statistical significance at .05, are composed of Metta aspect (MER), Karuna Aspect (PLE), Mudhita aspect (SYM) and Upekkha aspeet (DET) with Coefficient reliable development of indicator variables for life quality delopment With Brahma Vihara Dhamma of elders, predicting Variables Constant R square = .30, indicator variables Adjusted R square= .28, All Those factors can be explained the variability for life quality development with Brahma Vihara Pharma of eludes on 96.10% (Adjusted R² =.28)

Keywords: life quality development, Brahma vihara Dharma, Elders

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2549 ความตอนหนึ่งว่า "...คนที่อายุมาก ถ้ารักษาความดี รักษาคุณสมบัติ คุณธรรม ก็ได้เปรียบคนที่อายุน้อย และในประเทศชาติ ถ้ามีคนที่มีอายุมาก และได้เปรียบ ชาติบ้านเมืองจะก้าวหน้าได้..." พระบรมราโชวาทนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ และภาคีเครือข่าย น้อมนำมาสู่การจัดงานประชุมเชิงปฏิบัติการมุ่งสู่ "สูงวัยสร้างเมือง" เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขับเคลื่อนงานสู่การสร้างต้นแบบศูนย์เรียนรู้การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรม กล่าวถึงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุว่า การดูแลผู้สูงอายุอาจจะดูเป็นเรื่องไกลตัว แต่ในปัจจุบันตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดไว้ว่า การสงเคราะห์ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเป็นงานหลักของ อปท. "อนาคตจะมีจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2579 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากถึง 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี 2583 องค์กรสหประชาชาติ (UN) ได้ประเมินไว้ว่า ประเทศไทยจะมีประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในอาเซียน (พัชรี บอนคำ, 2560)

ฉะนั้น การดูแลผู้สูงอายุ เป็นหน้าที่ของทุกองค์กร ทุกหน่วยงาน ทุกชุมชน และทุกคนในสังคมไทย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เป็นภารกิจสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ จึงเกิดการร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงของ อปท. ทั้ง 66 แห่งทั่วประเทศ ผ่านกลยุทธ์หลัก 5 อ. คือ 1)

อาชีพ 2) อาหาร 3) ออกกำลังกาย 4) ออม 5) อาสาสร้างเมือง และ 5 ก. 1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุ 2) การตั้ง และพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ 4) การดูแลต่อเนื่อง 5) การบริการกายสุขภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยยึดหลัก "5 อ. และ 5 ก." ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ต้นแบบให้กับชุมชนต่าง ๆ ได้เข้ามาเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประกิจ เสาร์แก้ว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 ตุลาคม 2559) ได้กล่าวว่า พื้นที่ ต.ป่าไผ่ได้กำหนดหลักพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นนโยบายแรกในการบริหารงานของเทศบาล โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นปวงชนวัยบุคคลที่มีคุณค่าต่อคนในชุมชน จวบจนกระทั่งได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งมาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุของจังหวัดเชียงใหม่ และที่ผ่านมามีความร่วมมือจากผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ทำให้ศูนย์พัฒนาฯ ถูกยกระดับขึ้นให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุให้ความสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เข้าไปสนับสนุนและจัดระบบให้ผู้สูงอายุเข้าใจคำว่า สัมมาชีพและเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยมีหลักสูตร 6 เดือน ผ่านการสอนจากครู แพทย์ และพระอาจารย์ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่จบการศึกษาไปเป็นคนแก่ที่มีคุณค่า เป็นคนชราอย่างมีคุณภาพและศักดิ์ศรี

ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พบมากที่สุด คือ

1. ปัญหาทางด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ทั้งโรคทางกาย และทางสมอง ผู้มีอายุเกิน 65 ปี มักมีการเปลี่ยนแปลงทางสมอง คือ โรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า

2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ดี ไม่มีลูกหลานดูแลอุปการะเลี้ยงดู อาจจะไม่มียาได้ หรือรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ อาจจะไม่มียาอยู่อาศัย ทำให้ได้รับความลำบาก

3. ปัญหาทางด้านความรู้ ผู้สูงอายุไม่มีโอกาสได้รับความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้เหมาะสม กับวัย และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่

4. ปัญหาทางด้านสังคม ผู้สูงอายุอาจจะไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ ตำแหน่งสูงซึ่งเคยมีอำนาจและบริวารแวดล้อม เมื่อเกษียณอายุราชการ อาจเสียดายอำนาจและตำแหน่งที่เสียไป เยาวชนและหนุ่มสาวหลายคนมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้สูงอายุ เห็นคนรุ่นเก่าล้ำสมัย พูดไม่รู้เรื่องและไม่มีการปะปน

5. ปัญหาทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุจะไม่ได้รับความเอาใจใส่ และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ทำให้รู้สึกท้อแท้ อ่างว้าง และอาจจะมีอาการวิตกกังวลต่าง ๆ เช่น กังวลว่าจะถูกลูกหลาน และญาติพี่น้องทอดทิ้ง กังวลในเรื่องความตาย

6. ปัญหาผู้สูงอายุมักมีอาการเปลี่ยนแปลง เช่น เศร้า เฉยเมย เอาแต่ใจตนเอง ผู้สูงอายุบางคน ก็ยังมีความต้องการความสุขทางโลกีย์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของตนทำให้ได้รับความผิดหวัง

7. ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุที่น่าเป็นห่วงคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่เรียกว่า ครอบครัวขยาย ทำให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น และเกิดความอบอุ่น ระหว่างพ่อแม่ และลูกหลาน ในปัจจุบันครอบครัวคนไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ลูกหลานจะมาทำงานในเขตเมืองทิ้งพ่อแม่ให้เฝ้าบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแล และได้รับความอบอุ่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

8. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เยาวชนมีความกตเวทิต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ น้อยลง ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแล ต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชรา ในอนาคตเมื่อประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมแบบใหม่ สังคมไทยอาจกลายเป็นสังคมตะวันตก คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ไม่มีการทดแทนบุญคุณ บุตรหลานโตขึ้นก็จะไม่เลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อแก่ชรา

ปัญหาที่กล่าวมาสังคมผู้สูงวัยจะเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ การศึกษาวิจัยเพื่อให้มีข้อมูลความรู้และความเข้าใจในเรื่องการสูงวัยของประชากรจึงเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วน ปัจจุบันชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสนมีผู้สูงอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพได้นั้น มีสาเหตุพื้นฐานที่สำคัญบางประการมาจากการที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และจัดการด้านที่อยู่อาศัยของตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การที่ผู้สูงอายุจะดำเนินชีวิตร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุขทางใจได้นั้น ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีอย่างต่อเนื่องกับสมาชิกในครอบครัวทุกคน ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย คู่สมรส ลูก หลาน ญาติ มิตร และผู้ดูแล

ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และบทบาทหญิงชาย ความเชื่อและสังคมวัฒนธรรมประเพณี การศึกษาในฐานะสังคม ประกิต และภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และสวัสดิการคุ้มครองและองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ในวัยสูงอายุ ผ่าน ประสบการณ์มากมาย ย่อมต้องกลัวที่ลูกหลานจะเกิดซ้ำรอยความผิดพลาดของตนเอง คาดหวังการเห็นลูกหลาน ประสบความสำเร็จสูง และยังมีปัจจัยด้านความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะตนเองไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่สามารถหาเงินทองได้ และไม่มีสิ่งที่ภูมิใจในตนเองอีก เป็นต้น ธรรมะ เป็นสิ่งที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้น ซึ่งหลักธรรมที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิต อย่างมีความสุขที่แท้จริงได้ คือ พรหมวิหารธรรม เมตตา ผู้สูงอายุควรมีความปรารถนาดี การมองกันในด้านดี ความเห็นใจ ความห่วงใย กรุณา ผู้สูงอายุควรพยายามช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวทุกคนให้ผ่านพ้นจากความทุกข์ยาก เดือดร้อน มุทิตา ผู้สูงอายุควรประทับใจกับความสำเร็จต่าง ๆ อุเบกขา ผู้สูงอายุควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและปราศจากอคติ แล้วปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม

จากสภาพปัญหาและความรุนแรงของปัญหา และผลกระทบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเร่งด่วน (Hot Eshoo) จำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่ให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่ ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งยังไม่มีใครดำเนินการวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีหน้าที่ในการสอน สนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อจะนำผลการวิจัยมาแก้ไขสังคมและให้มีความเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาล ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุด้วยหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติจริงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เลือกชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ในการวิจัย เนื่องจากโครงการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาชัยสน ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เข้าร่วมโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ซึ่งปฏิบัติอยู่ในศูนย์ เป็นโครงการที่ดี ที่จะทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลเขาชัยสน ได้มีกิจกรรม มีความสุข เช่น 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคม 4) ด้านการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

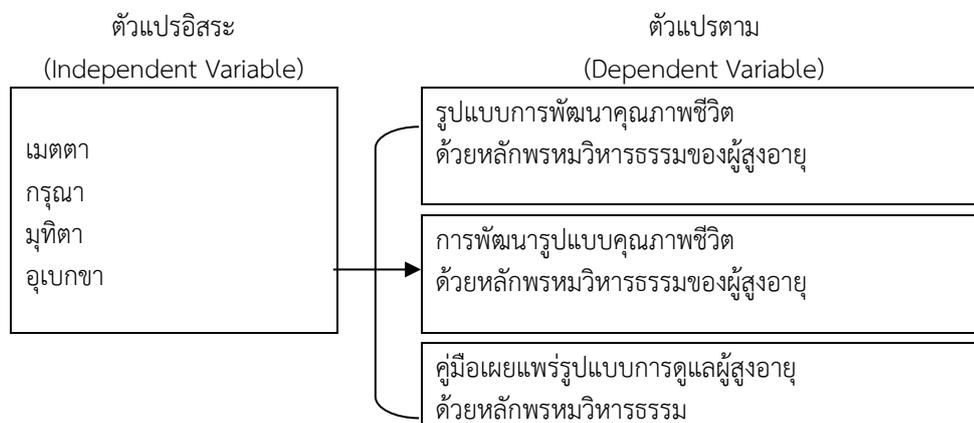
ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเขาชัยสน โดยทำการศึกษาข้อมูล เอกสาร (Secondary Document) และเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-Depth Interview) และวิเคราะห์เนื้อหา นำมาสร้างกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติการเพื่อดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณ

ระยะที่ 2 ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เกี่ยวกับรูปแบบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ในระยะที่ 2 โดยการสำรวจข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน กลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มประชากรประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-100 ปี ผู้ดูแลใกล้ชิดผู้สูงอายุ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน โดยใช้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมของ Comrey and Lee (1992) และคำนวณสัดส่วนจากแต่ละชุมชน แล้ววิเคราะห์ข้อมูล สร้างสมการพยากรณ์เป็นรูปร่างแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยนำเข้าสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ ระยะที่ 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยนำแนวคิดของ Efficace and Marrone (2002), Ferrans C. E. & Power, M. J. (1992) และ Berghorn and Schafer (1981, p. 335) และทฤษฎีกรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework) โดยกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

- 1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.81 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 35.19
- 1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ 61 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 65.48 รองลงมา อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 16.93 และ 51-60 ปี ร้อยละ 5.57 น้อยที่สุด
- 1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา (ป.4., 6., 7.) อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 44.32 รองลงมา ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 19.82 และจบการศึกษา อื่น ๆ ร้อยละ 3.79 น้อยที่สุด
- 1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 53.23 รองลงมา มีสถานภาพ เป็นหม้าย ร้อยละ 30.73 และมีสถานภาพ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 1.56 น้อยที่สุด
- 1.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ก่อนปลดเกษียณประกอบอาชีพ ทำนา/ทำสวน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 24.05 รองลงมา ข้าราชการ ร้อยละ 17.82 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 3.79 น้อยที่สุด
- 1.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปัจจุบันประกอบอาชีพ ไม่ได้ทำงาน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 40.09 รองลงมา ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 16.26 และ ทำนา/ทำสวน ร้อยละ 7.57 น้อยที่สุด
- 1.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 57.46รองลงมา รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 19.82 และรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 7.13 น้อยที่สุด
- 1.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แหล่งรายได้จากการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 49.00 รองลงมา แหล่งรายได้จากอื่น ๆ (ลูก หลาน ให้) ร้อยละ 18.93 และแหล่งรายได้จากเงิน ร้อยละ .67 น้อยที่สุด
- 1.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ภาระหนี้สิน ไม่มี อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.18 รองลงมา ภาระหนี้สิน ตั้งแต่ 50,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 7.73 และภาระหนี้สิน มี 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 6.01 น้อยที่สุด

1.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เงินออม ตั้งแต่ 50,001 บาท ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 33.18 รองลงมา เงินออม ไม่มี ร้อยละ 28.51 และเงินออม มี 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 12.03 น้อยที่สุด

1.11 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีผู้ดูแล อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 90.65 รองลงมา ก่อนปลดเกษียณประกอบอาชีพ ไม่มี ร้อยละ 9.35

1.12 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ดูแลมีความสัมพันธ์กันในความเป็นลูก อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.07รองลงมา ผู้ดูแลมีความสัมพันธ์เป็นอื่น ๆ ร้อยละ 7.35 และผู้ดูแลมีความสัมพันธ์เป็น พี่/น้อง ร้อยละ 4.01 น้อยที่สุด

1.13 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ท่านเป็นสมาชิกอะไรบ้างของชุมชน ไม่ได้เป็นสมาชิก อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 41.69 รองลงมา เป็นสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 24.04 และเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 11.82 น้อยที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีระดับคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)= 0.41 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรม อยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านมูทิตา อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)=0.44 รองลงมา ได้แก่ ด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)=0.50 และ ด้านกรุณา อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)=0.52 และด้านอุเบกขา อยู่ในระดับสูง น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)=0.50 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง โดยมีตัวแปรพยากรณ์ จำนวนทั้งหมด 17 ตัวแปร คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้สูตร ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ตามลำดับดังนี้

3.1 กำหนดรหัสตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ โดยตัวแปรประเภทกลุ่ม Nominal Scale และอันดับ Ordinal Scale ให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy) และกำหนดระดับตัวแปร Interval/Ratio Scale เพื่อทำการวิเคราะห์

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Correlation Coefficient) หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย

3.3 การวิเคราะห์ค่าอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) รวมจำนวนตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 17 ตัว และการสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Correlation Coefficient) หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย

4.1 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ถือเป็นหลักธรรมของผู้มีจิตใจสูง การให้อภัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความยินดีเสียสละทำให้สังคมอยู่อย่างมีความสุข เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีในตัวบุคคลและควรปลูกฝังให้ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในตน

4.2 การพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสนทั้ง 4 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหาร

ธรรมรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรม อยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านมูทิตา ด้านเมตตา ด้านกรุณาและด้านอุเบกขา

4.3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนตามสมการพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย ด้านเมตตา (MER) ด้านกรุณา (PLE) ด้านมูทิตา (SYM) ด้านอุเบกขา (DET) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพัฒนาความเชื่อถือได้ของตัวแปรชีวิต รูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ตัวแปรพยากรณ์ Constant R Square = .30 มีค่าสัมประสิทธิ์การพัฒนาความเชื่อถือได้ที่ปรับแล้วของตัวแปรชีวิต Adjusted R Square = .28 โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของรูปแบบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ได้ร้อยละ 96.10 (Adjusted R² = .28)

การสร้างความสุขในผู้สูงอายุไม่ใช่เป็นสิ่งที่ยาก เพียงแต่ผู้สูงอายุเริ่มที่จะทำตนเองให้มีความสุข ลูกหลานญาติพี่น้อง และผู้ดูแลผู้สูงอายุหันกลับมาสร้างความสุขให้ผู้สูงอายุ เท่านั้น ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา โดยเฉพาะผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุจะต้องประกอบด้วยความเมตตา มีความรู้สึกเอ็นดูสงสารผู้อื่น อาจเกิดมาจากความสงสารที่บุคคลนั้นตกอยู่ในความทุกข์ หรือความเศร้าหมองจากเหตุทั้งปวง ความกรุณา ให้ความช่วยเหลือผู้ไม่รู้ ผู้ประสบภัย หรือให้รอดพ้นจากความทุกข์ ความมูทิตา ไร้ซึ่งการอิจฉา ริษยา และคอยสนับสนุนให้กำลังใจรวมถึงยินดีกับสิ่งดีที่เกิดขึ้นกับลูกหลาน และญาติมิตร ความอุเบกขา การวางนิงเฉยต่อการทำร้ายจากกาย วาจา ใจ หรือหากได้ยินการดิฉินนินทาก็ให้ถือเสียว่าเราเคยทำกรรมมากับเขา สิ่งที่เราควรกระทำที่สุดก็คือ การอภัยให้กับความโกรธ ความริษยา นินทา

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเมตตา ความกรุณา ความมีมูทิตาและการมีอุเบกขา เป็นลักษณะที่จำเป็นต้องมีในตัวบุคคล และควรปลูกฝังให้ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น พรหมวิหาร 4 หลักธรรมที่สร้างสังคมให้มีความรักความปรารถนาดี สร้างการปรองดองการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ยินดีที่จะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าโดยไม่คิดหวังผล ให้ทุกคนอยู่ด้วยกัน ไม่ซ้ำเติมผู้กระทำผิด เปิดโอกาสให้บำเพ็ญประโยชน์กลับตัวกลับใจ เป็นคนดี การยึดหลัก เมตตา กรุณา มูทิตา อุเบกขา ถือเป็นหลักธรรมของผู้มีจิตใจสูง ให้อภัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความยินดีเสียสละทำให้สังคมอยู่อย่างมีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จากข้อมูลเอกสาร (Secondary Document) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related research) ดังต่อไปนี้

พบว่าการสร้างความสุขในผู้สูงอายุไม่ใช่เป็นสิ่งที่ยาก เพียงแต่ผู้สูงอายุเริ่มที่จะทำตนเองให้มีความสุข ลูกหลาน ญาติพี่น้อง และผู้ดูแลผู้สูงอายุหันกลับมาสร้างความสุขให้ผู้สูงอายุ เท่านั้น ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญสุดา บุญทศ และ ชนิษฐา นันทบุตร (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความหมายของความสุข ความทุกข์ และสุขภาพจิตในบริบทของผู้สูงอายุ ในชุมชนแห่งหนึ่ง ในภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย พบว่า ชุมชนให้ความหมายของสุขภาพจิตใน 2 ความหมาย คือ ใจม่วน (สุขใจ) และใจดี (ใจที่ปกติ) ลักษณะสุขภาพจิตที่ดีประกอบด้วย 1) ใจม่วน ใจดี 2) ไม่ป่วยไข้ 3) ปรับตัวไว (ปรับตัวได้เร็ว) และ 4) ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ความสุข หมายถึง สุขที่ไม่ป่วยไข้ สุขเพราะมีรายได้สุขที่ได้ไปวัดทำบุญ สุขที่ลูกหลานดี สุขที่ได้ทำประโยชน์ ส่วนความทุกข์ ประกอบด้วย ทุกข์เพราะลูกหลาน ครอบครัว ทุกข์เพราะป่วยไข้ ทุกข์เพราะหาเงินไม่ได้ และทุกข์เพราะไปมาไม่ได้

ดังนั้น ผู้สูงอายุจะต้องประกอบด้วยความเมตตา มีความรู้สึกเอ็นดูสงสารผู้อื่น อาจเกิดมาจากความสงสารที่บุคคลนั้นตกอยู่ในความทุกข์ หรือความเศร้าหมองจากเหตุทั้งปวง ความกรุณา ให้ความช่วยเหลือผู้ไม่รู้ ผู้ประสบภัย หรือให้รอดพ้นจากความทุกข์ ความมูทิตา ไร้ซึ่งการอิจฉา ริษยา และคอยสนับสนุนให้กำลังใจรวมถึงยินดีกับสิ่งดีที่เกิดขึ้นกับลูกหลาน และญาติมิตร ความอุเบกขา การวางนิงเฉยต่อการทำร้ายจากกาย วาจา ใจ หรือหากได้ยินการดิฉินนินทาก็ให้ถือเสียว่าเราเคยทำกรรมมากับเขา และเราก็ได้ชดใช้กรรมแล้ว สิ่งที่เราควรกระทำที่สุดก็คือ

การอภัยให้กับความโกรธ ความริษยา นินทาใส่ที่ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์ธัญญา สรณะ และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา แหล่งชุมชน ณ บริเวณวัดศรีเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า หลักธรรมที่ผู้สูงอายุนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต และเกิดผลกับตัวผู้สูงอายุมากที่สุด คือ พรหมวิหาร 4 และผลที่ได้รับ คือ ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่

2. ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน

ทั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนของเทศบาลตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีระดับคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้วยหลักพรหมวิหารธรรมอยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านมูทิตา ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านอุเบกขา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ สุทานนท์ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ พบว่า การเข้าใจความจริงของชีวิต มีศีลธรรมเป็นผู้สูงอายุมีศีลธรรมเป็นพื้นฐาน ทานอาหารแต่พอดี อาศัยอยู่ในที่ที่เหมาะสม ออกกำลังกายเป็นประจำ ทำบุญให้ทานอยู่เสมอ การทำบุญเป็นเหตุให้พ้นความทุกข์ได้ การทำบุญเป็นเหตุให้จิตใจสงบ และมีสมาธิ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ระหว่างตัวแปรตาม (MER, PLE, SYM, DET) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการทำนาย จะสามารถนำไปสร้างสมการได้โดยมีตัวแปรพยากรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการทำนาย จะสามารถนำไปสร้างสมการได้โดยมีตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร สุทธิญา (2550) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสวนรมณีนาถ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมในระดับสูง และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพการเป็นอยู่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกัน ส่วนเพศและสถานภาพสมรสมีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกัน ในการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีเพศสถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพการเป็นอยู่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตไม่แตกต่างกัน และพบว่าพฤติกรรมการดูแลตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต ($r=.740$) ทั้งหมดทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยึดหลักพรหมวิหาร 4 คือ ความเมตตา ความกรุณา ความมูทิตา ความอุเบกขา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

1.2 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบระดับของปัจจัยภายนอกกับคุณภาพชีวิตในรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายนอกกับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านความเชื่อ ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และด้านสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมในด้านที่ด้อยมากกว่านี้

1.3 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบระดับของปัจจัยภายในกับคุณภาพชีวิตในรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายในกับคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับสูง 1 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพจิตใจ และด้านสุขภาพกาย ควรส่งเสริมในด้านที่ด้อยมากกว่านี้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมประเพณีกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลตำบลเขาชัยสน: กรณีศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน

- 2.3 ควบศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง
- 2.4 ควบศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 2.5 ควบศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญสุดา บุญทศ และ ชนิษฐา นันทบุตร. (2560). ความสุข ความทุกข์ และสุขภาพจิตผู้สูงอายุในชุมชนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2560*, 62(3), 257-270
- ทิพย์วรรณ สุทธานนท์. (2556). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ประกิจ เสาร์แก้ว. (2559, 11 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. [การบันทึกเสียง]. นายกเทศมนตรีตำบลป่าไผ่, เชียงใหม่.
- พัชรี บอนคำ. (2560). จากพระบรมราโชวาท สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พลังสร้างชาติ. สืบค้น 25 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/39132-จากพระบรมราโชวาท%20สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ%20พลังสร้างชาติ.html>
- สิริพร สุธีญา. (2550). *พฤติกรรมการดูแลตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสวนรมณีนาค กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Berghorn, F.J., & Schafer, D. E. (1981). *The Dynamics of aging: Original essays on the process And Experience of growing old*. Colorado: Westview press.
- Comrey, A.L., & Lee, H.B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associated.
- Efficace, F. & Marrone, R. (2002). Spiritual issues and quality of life assessment in cancer care. *Death Studies*, 26(9), 743-756.
- Ferrans C. E. & Power, M. J. (1992). Psychometric assessment of the quality of life index. *Research in Nursing & Health*, 15(1), 22 - 38.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ A Model of Academic Administration in Triumudomsuksa Pattanakarn Schools

ถาวร ศรีสุข¹

Thaworn Srisook

สมเกียรติ ศรีจักรวาล²

Somgiart Srijugawan

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์²

Prapatpong Senarith

Corresponding Author E-mail: thaworn8960@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ 2) เพื่อศึกษาผลการยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวนทั้งสิ้น 68 คน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 136 ข้อ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ และแบบสัมภาษณ์เพื่อยืนยันรูปแบบการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาครู การแนะแนว และการใช้ผลการประเมิน การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในทุกดัชนี โดย สัดส่วนระหว่างค่าไคสแควร์กับระดับองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่า 1.1296 ดัชนีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ($RMSEA$) ที่มีค่า 0.044 ดัชนีวัดความกลมกลืน (CFI) มีค่า 0.964 ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ว่าองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จำนวน 19 คนคิด เป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

Abstract

The purposes of this study were to 1) develop an academic administration model, 2) to test the developed model with empirical data. The target group for this study were 68 school-related personnel, including school directors, deputy-directors in academic affairs, heads of learning areas, and members of school committees on basic education, and 19 experts and local scholars.

¹ นักศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี

A questionnaire with 136 questions was used to study components of model and interview was used to confirm model. The statistics used for this study included percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis (CFA) respectively.

The findings indicated that:

1. The academic administration model of Triamudomsuksa Pathanakan Schools consisted of 4 components, namely, development of students' learning potential, promotion of teachers' professional empowerment, utilization of student feedback for guidance and student development, and development of learning resources and supervision.

2. The academic administration model of Triamudomsuksa Pathanakan Schools was in congruence with the empirical data, with the chi-square and degree of freedom ratio value (χ^2/df) equal to 1.1296; root mean square error of approximation (RMSEA) equal to 0.044; comparative fit index (CFI) equal to 0.964. As a result of the confirmation of the model by experts, it was found that the academic administration model of Triamudomsuksa Pathanakan Schools was feasible, accurate and useful.

Keywords: Academic administration, Triamudomsuksa Pathanakan Schools

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นก้าวแรกของความพยายามที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่ม ทั้งสตรี เด็ก ชาวชนบท คนยากจนในเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส และเด็กเป็นจำนวนล้านๆคนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนและไม่มีการทำงานทำ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับพื้นฐานของประชาชนเพื่อเป็นฐานของการพัฒนา โดยเฉพาะฐานการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการได้รับการศึกษาของประชาชนในชาติให้มากขึ้น ความพยายามในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน จากภาครัฐที่ได้จัดทำนโยบายเพื่อสร้างโอกาสและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อมนุษย์ทุกคน ทุกชนชั้นให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ตามลักษณะ วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะสามารถเลือกได้ตาม ความพึงพอใจ ความจำเป็น และตามศักยภาพพื้นฐานที่มี ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและภาวะกดดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและโดยเฉพาะทางด้านการเมืองในปัจจุบันของไทยก็ตาม เพราะในโลกยุคปัจจุบันที่ถือว่าเป็นโลกของยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) นั้นเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงแข่งขันมากมาย ซึ่งมนุษย์ในสังคมจะต้องมีองค์ความรู้และอาศัยองค์ความรู้ (knowledge based society) ในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ร่วมใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชน สังคมภายนอกและสังคมแห่งชาติได้อย่างเต็มตามศักยภาพภายใต้องค์ความรู้ที่มี อย่างสมเหตุสมผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550 ก). ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรกในมาตรา 43 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย” และสานต่อเจตนารมณ์ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับ สิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น” ในกรณีนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 วรรค 5 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มาตรา 9 (2) บัญญัติถึงหลักการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึด หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ มาตรา 39 กำหนดว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขต

พื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร จัดการศึกษาเพื่อรองรับความต้องการการพัฒนาประเทศ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากขนาดและความพร้อมในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีความพร้อมและศักยภาพในการบริหาร จัดการสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพที่จะบริหารจัดการตาม ขนาดและความพร้อมของสถานศึกษานั้นๆ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2551)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ได้ตอบสนองนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้มีหลักการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จึงมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนยกระดับคุณภาพการศึกษาขยายโอกาสและสร้างความทัดเทียมกันทางการศึกษา โดยการสร้างกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อนึ่งโรงเรียนที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนนั้นๆ ซึ่งพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามปรัชญาของโรงเรียน “ความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม” ทั้งนี้โรงเรียนที่จะเข้าร่วมเป็นกลุ่มเครือข่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายทั้งสิ้น 17 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เข้าร่วมเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2535 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2536 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ฉะเชิงเทรา เข้าร่วมเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2537 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปราณบุรี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2537 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา เข้าร่วมเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุพรรณภูมิ เข้าร่วมเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2554 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สระบุรี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2555 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เชียงราย เข้าร่วมเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น เข้าร่วมเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2555 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2557 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เขลางค์นคร เข้าร่วมเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2557 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุบลราชธานี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2558 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี เข้าร่วมเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2558 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ร้อยเอ็ด เข้าร่วมเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ มีขนาดของโรงเรียนและคุณภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และได้ร่วมกันพัฒนาตามบทบาทความสำคัญ เจตนารมณ์ แผนงาน โครงการ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน แต่จากผลการประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่าการจัดการศึกษาด้านวิชาการยังไม่ได้มาตรฐานในระดับที่สูงมากนัก คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนยังไม่ได้ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็นในเรื่องการอ่าน การเขียน การคิด วิเคราะห์ การเรียบเรียงความคิด กระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ใน 4 วิชาหลักยังไม่เหมาะสม ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์และ วิชาภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการมีความแตกต่างกัน(ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2559-2560) ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการบริหารวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ ให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ ไม่ปล่อยให้ปัญหาของการผลิตผู้เรียนที่ด้อยคุณภาพออกสู่สังคม จึงควรต้องพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
2. เพื่อศึกษาผลการยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 68 คน จาก 17 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนหนึ่งฉบับ มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.77 – 0.89 และ ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.86 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ในการยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสร้างเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ ตอนที่ 2 เป็น ข้อเสนอแนะและการวิจารณ์รูปแบบที่ได้

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาครู การแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.743 – 0.862 ประกอบด้วย 1) นำผลการติดตามและประเมินคุณภาพภายในและภายนอกเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) จัดกลุ่มนักเรียนที่มีความเป็นเลิศแต่ละด้าน 3) ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถพิเศษเหมาะสมกับการพัฒนานักเรียน 4) สนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความสามารถด้วยวิธีการหลากหลายในเวทีต่าง ๆ 5) การจัดทำข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบ 6) การจัดทำให้มีการเรียนร่วมกันได้สำหรับนักเรียนทุกระดับความสามารถในวัยเดียวกัน 7) ชี้แจงทำความเข้าใจและพัฒนานักเรียนร่วมกันกับผู้ปกครอง 8) การประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง 9) ตรวจสอบ และประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคล 10) จัดให้มีระบบการส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสม

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาครู มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.719 - 0.813 ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม เพิ่มทักษะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน 2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาระบวนการคิดของนักเรียนได้ด้วยตนเอง 3) ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน 4) จัดให้ครูได้สอนตรงตามสาขาวิชาหรือประสบการณ์ที่ตนเองถนัด 5) ส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด หรือ ความต้องการของนักเรียน 6) การสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ 7) ส่งเสริมพัฒนาครูในการค้นคว้า พัฒนารูปแบบออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน 8) ผู้ปกครอง ชุมชน หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.700 - 0.817 ประกอบด้วย 1) จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในโรงเรียน 2) มีการประสานงานร่วมมือกันกับองค์กรภายนอก ในการแนะแนวทางเพื่อพัฒนานักเรียน

ในด้านการศึกษาต่อ 3) การจัดทำระบบเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นปัจจุบัน 4) การรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.744 - 0.781 ประกอบด้วย 1) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดตามหลักสูตรของโรงเรียน 3) สำรองความต้องการใช้หนังสือแบบเรียนจากครู นักเรียน ผู้ปกครองก่อนการพิจารณาคัดเลือกหนังสือมาใช้ 4) จัดทำแผนงาน หรือโครงการนิเทศของโรงเรียนเป็นประจำทุกปี

2. การยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ

ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ จำนวน 19 คน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ว่าองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จำนวน 19 คนคิด เป็นร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 2) การส่งเสริมและพัฒนาครู 3) การแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน 4) การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ ทั้งนี้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นการบริหารงานที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของโรงเรียนที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนั้นกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงต้องสัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อผลิตนักเรียนให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคมในปัจจุบัน โดยความคาดหวังนี้ย่อมขึ้นอยู่กับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพของโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังผลการวิจัยที่ได้ทั้ง 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบตามหลักการแนวคิด รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การจัดเนื้อหาของหลักสูตร 3) การจัดอุปกรณ์การสอน 4) การนิเทศการสอน 5) การส่งเสริมครูประจำการในด้านความรู้ (Faber, Charles, & Gilbert, 1970) และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell, Ronald, Edwin, and Raphael (1977) ที่ได้แบ่งรูปแบบการบริหารงานวิชาการออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของสถานศึกษา 2) การกำหนดโปรแกรมการเรียน การสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย 3) การพัฒนาและนำหลักสูตรของชาติไปใช้ 4) การเลือกใช้และเตรียมอุปกรณ์และสื่อการเรียน 5) การประเมินผลการสอน ความมีประสิทธิภาพของ สถานศึกษาโดยจะต้องประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการที่เข้มแข็งในด้านต่าง ๆ คือ 1) การจัดระบบของหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การพัฒนาบุคลากรด้านการสอน 3) การจัดการเวลาเรียนที่เกิดประโยชน์สูงสุด 4) ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับ 5) การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง 6) การวางแผนร่วมกัน (Austin & John, 1990; Kimbrough & Michael, 1998) ปัจจัยที่สถานศึกษามีคุณภาพประกอบด้วยการบริหารงาน วิชาการ ที่มีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) การมุ่งเน้นทางด้านวิชาการ 2) มุ่งสัมฤทธิ์ผล 3) หลักสูตรมีคุณภาพและให้โอกาสในการเรียนรู้ 4) การจัดบรรยากาศของโรงเรียน 5) บรรยากาศ ในชั้นเรียน 6) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของผู้ปกครอง 7) ศักยภาพในการประเมิน 8) การใช้เวลาในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) การมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 10) มี การพัฒนาปรับการจัดการเรียนการสอน 11) มีการเรียนรู้อย่างอิสระ 12) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Hoy & Miskel, 1991; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553; วิภา ทองหง่า, 2554) จำแนกการบริหารงานวิชาการออกเป็น 12 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนประสบการณ์ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่ง

การเรียนรู้) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์การอื่น 12) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ระดับความเป็นองค์ประกอบความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จ ประสิทธิภาพของโรงเรียนและเป็นตัวนำทำนายความสำเร็จประสิทธิภาพของโรงเรียนด้วย พฤติกรรมของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ การเน้นสัมฤทธิ์ ผลการจัดบรรยายทัศนคติความเป็นระเบียบเรียบร้อย การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและการสนับสนุนได้รับการรับรู้จากกลุ่มครูว่าเป็นพฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปรับปรุงโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ (Buzzi, 1991; วิภา ทองหง่า, 2554) การจัดการควบคุม ติดตามและ พัฒนาการบริหารงานวิชาการ 8 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานทางวิชาการ 2) ด้านหลักสูตรและเอกสาร ประกอบหลักสูตร การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้หลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้าน การนิเทศการศึกษา 5) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร 6) ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 7) ด้านห้องสมุด 8) ด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน คือ บุคลากรของโรงเรียนเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงานวิชาการไม่ตรงกัน ครูบางคนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร โรงเรียนขาดการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ ขาดสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ขาดงบประมาณในการ จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและหนังสือตำรา และขาดเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่ได้มาตรฐาน (พิเชษฐ คงปัด ภา, 2544) การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายใน 4) ด้าน การวัดและการประเมินผลการศึกษา 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษา (ชูศรี ถนอมกิจ, 2550) องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การ ประกันคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การแนะแนว การศึกษา 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 6) สื่อการเรียนการสอน (วิภา ทองหง่า, 2554)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ พบว่า

1) องค์ประกอบ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็น อันดับ 1 เมื่อพิจารณาข้อคำถามประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) นำผลการติดตามและประเมินคุณภาพ ภายในและภายนอกเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (2) จัดกลุ่มนักเรียนที่มีความเป็น เลิศแต่ละด้าน (3) ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถพิเศษเหมาะสมกับการพัฒนานักเรียน (4) สนับสนุนให้ นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความสามารถด้วยวิธีการหลากหลายในเวทีต่าง ๆ (5) การจัดทำข้อมูลของนักเรียนอย่าง เป็นระบบ (6) การจัดให้มีการเรียนร่วมกันได้สำหรับนักเรียนทุกระดับความสามารถในวัยเดียวกัน (7) ชี้แจงทำความเข้าใจและพัฒนานักเรียนร่วมกันกับผู้ปกครอง (8) การประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนอย่าง สม่ำเสมอต่อเนื่อง (9) ตรวจสอบ และประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคล (10) จัดให้มีระบบการส่งต่อ นักเรียนอย่างเหมาะสม องค์ประกอบนี้มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 0.743 – 0.862 มีค่าความ แปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 13.127 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.652 ซึ่งอธิบายถึงความ สอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 10 ตัวในองค์ประกอบที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลรูปแบบการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่ง อธิบายได้ว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่เป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนดเพื่อเป็นหลักประกัน ให้กับผู้รับบริการการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถานศึกษานั้น ๆ สามารถให้ผลผลิต ทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนา ศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนา การเกิดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคลองค์ประกอบนี้ (Mcillvan, 1986; วิภา ทองหง่า, 2554) โรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลควรประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัย 2) ด้านกระบวนการ และ 3) ด้านผลที่ได้รับ ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบ (Hoy & Miskel, 1991) รูปแบบโรงเรียนที่มีคุณภาพจะต้องมีการประเมินและทบทวนกิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อค้นหาว่ามีสิ่งใดต้อง

ปรับปรุงเพื่อการสร้างความเชื่อถือได้ (Liston, 1999) การตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษามีจุดเน้นที่การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน องค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลต่อความมีคุณภาพของสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1) องค์ประกอบด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ประกอบด้วย การมีจุดหมายที่ชัดเจน การมีค่านิยมและความเชื่อร่วมกันและการมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน 2) องค์ประกอบด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและความรับผิดชอบของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การยอมรับและการมีสิ่งจูงใจพฤติกรรมทางกายภาพ การยอมรับและการมีสิ่งจูงใจพฤติกรรมในทางบวกของนักเรียน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและผู้ปกครอง 3) องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร การสอน การพัฒนาบุคลากร ความคาดหวังในความสำเร็จสูง และการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (Cuttence, 1995)

2) องค์ประกอบส่งเสริมและพัฒนาครู เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 เมื่อพิจารณาข้อคำถามประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม เพิ่มทักษะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน (2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนได้ด้วยตนเอง (3) ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน (4) จัดให้ครูได้สอนตรงตามสาขาวิชา หรือประสบการณ์ที่ตนเองถนัด (5) ส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด หรือ ความต้องการของนักเรียน (6) การสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ (7) ส่งเสริม พัฒนาครูในการค้นคว้า พัฒนารูปแบบออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน (8) ผู้ปกครอง ชุมชน หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ องค์ประกอบนี้มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 0.719 - 0.813 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 12.059 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.867 ซึ่งอธิบายถึงความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 8 ตัวในองค์ประกอบที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาครู สอดคล้องกับคุณลักษณะของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เน้นการเรียนการสอน 2) ความสามารถในการรับการตรวจสอบได้ 3) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และ 4) การมีแผนงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารและครู (Caldwell & Spink, 1990) สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายต้องมีหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ก็คือ การส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอนหรือ การสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษา (Glickman, 1981) แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา การเพิ่มทักษะทางการสอนให้ครู โรงเรียนให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านทรัพยากร งบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ (Barbara, 1998)

3) องค์ประกอบการแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 เมื่อพิจารณาข้อคำถามประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพ ภายในโรงเรียน (2) มีการประสานงานร่วมมือกันกับองค์กรภายนอก ในการแนะแนวทางเพื่อพัฒนานักเรียนในด้าน การศึกษาต่อ (3) การจัดทำระบบเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นปัจจุบัน (4) การรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา องค์ประกอบนี้มีค่าน้ำหนักตัวแปรใน องค์ประกอบตั้งแต่ 0.700 - 0.817 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 9.736 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 7.159 ซึ่งอธิบายถึงความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 4 ตัวในองค์ประกอบที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ 3 การแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน หมายถึง ควรดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (วิภา ทองหง่า, 2554) โรงเรียนที่มีคุณภาพจะต้องมีการประเมิน และทบทวนกิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อค้นหาว่ามีสิ่งใดต้องปรับปรุงเพื่อการสร้างความเชื่อถือได้ โดยการใช้ผลการประเมินมาปรับปรุง (Liston: 1999) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลต่อความมีคุณภาพของสถานศึกษาคือ การใช้ผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพ (วิภา ทองหง่า, 2554)

4) องค์ประกอบการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 เมื่อพิจารณาข้อคำถามประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดตามหลักสูตรของโรงเรียน (3) สำรวจความต้องการใช้หนังสือแบบเรียนจากครู นักเรียน ผู้ปกครองก่อนการพิจารณาคัดเลือกหนังสือมาใช้ (4) จัดทำแผนงานหรือโครงการนิเทศของโรงเรียนเป็นประจำทุกปี องค์ประกอบนี้มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 0.744 - 0.781 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.934 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.569 ซึ่งอธิบายถึงความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 4 ตัวในองค์ประกอบที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ หมายถึง การเป็นผู้บริหารทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้และส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทิศทางที่ดีขึ้น (Mcillvan, 1986) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษาจะสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายต้องมีหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ก็คือ มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ การส่งเสริม สนับสนุนหรือให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลิคแมน (Glickman, 1981) แหล่งเรียนรู้จะช่วยปรับปรุงงานวิชาการของครูช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (วิภา ทองหง่า, 2554) หลักการนิเทศการศึกษาประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตยจะต้องเคารพในความแตกต่างของบุคคลเป็นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ควรเป็นการสร้างสรรค์ การแสวงหาความพิเศษของบุคคลและเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่ร่วมกัน (Glickman, Gordon, & Ross-Gordon, 1990) การนิเทศการศึกษาจุดหมายหลักสำคัญที่สุดสำหรับครูคือ การได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความรู้สึกต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะ เทคนิคการนิเทศการสอน ครูและผู้นิเทศรู้สึกว่าการนิเทศมีความจำเป็น แนวคิดในการศึกษาและบทบาทในการนิเทศ มีการปรับเปลี่ยนด้านปรัชญา สมัยก่อนมีนโยบายควบคุมครูซึ่งปัจจุบันเป็นแบบประชาธิปไตย การนิเทศเป็นความต้องการของการปฏิรูปการศึกษา การนิเทศจะเป็นส่วนช่วยปรับปรุงการศึกษา ผู้นิเทศเป็นผู้คอยแนะนำเสนอแนวคิดใหม่รวมทั้งประเมินผลการทำงานของครูด้วย (Murangi, 1996) พฤติกรรมผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนการสอน การนิเทศ วิสัยทัศน์และการทุ่มเทในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Maciel, 2005) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนา การเกิดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล (วิภา ทองหง่า, 2554) การเป็นผู้บริหารทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสามารถนิเทศงานวิชาการได้และส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทิศทางที่ดีขึ้น (Mcillvan, 1986) การส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอนหรือ การสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Glickman, Stephen and Ross-Gordon, 1995) การปรับปรุงงานวิชาการของครูช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติที่ดีที่สุดของครูในด้านการเรียนการสอน การให้ความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อ เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยครูต้องพัฒนาและหาวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพในการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน (วิภา ทองหง่า, 2554) แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นั่นคือ การใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การเพิ่มทักษะทางการสอนให้ครู โรงเรียนให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านทรัพยากรงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ (Barbara, 1998) หนังสือเรียนเป็นหนึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงควรปรับปรุงสื่อ แบบเรียนให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (Al-Hajailan, 1999) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีลักษณะเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ชูศรี ถนอมกิจ, 2550) กระบวนการที่ครูให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนทั้งในด้านเกี่ยวกับการศึกษา การอาชีพและด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเลือกแนวทางการศึกษาปรับปรุงพฤติกรรมของตนได้เหมาะสมกับ

ความถนัดและความสามารถทางสติปัญญาของตน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความล้มเหลวหรือข้อผิดพลาดในการเรียนของนักเรียน (ธีระพร อายุวัฒน์, 2552)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ควรพิจารณารูปแบบ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นนวัตกรรมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพโดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนมีคุณภาพวิชาการที่ดีต่อไป เพราะโรงเรียนที่มีคุณภาพวิชาการที่ดีจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน

1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดศึกษา ควรนำรูปแบบ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 2) การส่งเสริมและพัฒนาครู 3) การแนะแนวและการใช้ผลการประเมิน 4) การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศ ไปเป็นตัวชี้วัดถึงการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นั้นหมายถึง องค์ประกอบอื่นที่ไม่ได้เป็นข้อค้นพบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ในการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการที่มีการนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนอื่น ๆ ของไทย และประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการที่ได้ครั้งนี้ไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่นและเปรียบเทียบผลการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี ถนอมกิจ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ธีระพร อายุวัฒน์. (2552). *แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิเชษฐ คงปัดถา. (2544). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิภา ทองหง่า. (2554). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2551). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. สืบค้น 9 กันยายน 2562 , จาก http://www.krupai.net/sbm_somsak.htm
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550 ก). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Al-Hajailan, T. (1999). *Evaluation of English as a foreign language textbook for third grade secondary boy's schools in Saudi Arabia*. Dissertation Abstract International, 53(6), 385.

- Austin, G. E., and John D. R. (1990). Managing for Improved School Effectiveness: An International, Survey. *School Organization*, 10(2&3), 167-178.
- Barbara, T. (1998). *The Mediating Effect of Participation and Process Outcomes on Evaluation Use in British Columbia School Accreditation*. Dissertation Abstract International, 59(5), 1425-A.
- Buzzi, M. J. (1991). The Relationship of School Effectiveness to Selected Dimensions of Principals' Instructional in Elementary School in the State of Connecticut. *Dissertation Abstracts International*, 51(9), 3167-A.
- Caldwell, B.J., & Spinks J.M. (1990). *The Self-Managing School*. London: Taylor and Francis
- Campbell, R. F., Edwin M. B., and Raphael O. N. (1977). *Introduction to Education Administration*. Boston: Allyn and Bacon.
- Cuttence, P. (1995). *Quality Assurance School Reviews*. NSW: Richmond North Publish.
- Faber, Charles F., and Gilbert F. Shearon. (1970). *Elementary School Administration*. New York: Holt Rhinehart and Winston.
- Glickman, C. D. (1981). *Developmental Supervision: Alternative Practice for Helping Teachers Improve Instruction*. Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (1990). *Supervision of Instruction : Developmental Approach* (4th ed). Boston: Allyn & Bacon A Viacom Company.
- Glickman, C. D., Stephen P. G., & Ross-Gordon, J. M. (1995). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach* (3rd ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (5th ed). New York: McGraw-Hill.
- Kimbrough, R. B., & Michael N. (1998). *Education Administration* (3rd ed). New York: Macmillan Publishing Company.
- Liston, C. (1999). *Managing quality and standards*. Buckingham: Open University.
- Maciel, R. G. (2005). *Do Principals Make a Difference? An Analysis of Leadership Behaviors of Elementary Principals in Effective School*. (Doctoral dissertation, Texas-Pan American University)
- Mcillvan, M.W. (1986). The Role of Secondary School Principle. *Dissertation Abstracts International*, 37(2), 1959-A.
- Murangi, K. V. (1996). *Instructional Supervision in Namibia: A study of High school teacher and Supervisor Perceptions (Africa)*. *Dissertation Abstracts International*, 53(12), 242 - 248.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ
A Study of Learning Achievement of Social Studies Teaching According to the
Threefold Training of the Higher Level of Elementary School
at Ban Non Hua Na School, Chaiyaphum Province

วารี โศกเตี้ย¹

Waree Sokia

Corresponding Author E-mail: wareesoktai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลื่อนมาตรฐาน โดยประมาณและการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวนา จังหวัดชัยภูมิก่อนเรียน-หลังเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T_2 (3.57. 0.469) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนที่สูงขึ้นโดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ของการเรียนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลสัมฤทธิ์มีความแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยคะแนนเฉลี่ย T_1 (2.38. 0.449) และคะแนนเฉลี่ย T_2 (3.57. 0.469) ครูผู้สอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมสูงขึ้น

คำสำคัญ : การสอนสังคมศึกษา, หลักไตรสิกขา, จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the learning achievement of social studies teaching according to the Threefold Training of the higher level of elementary school at Ban Non Hua Na school. Chaiyaphum province; and 2) to compare the learning achievement of social studies teaching according to the Threefold Training of the higher level of elementary school at Ban Non Hua Na school. Chaiyaphum province. A sample consisted of 30 students from 4th to 6th elementary education of Ban Non Hua Na school. Chaiyaphum province. The data collection was

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

employed from the pre-test and post-test by using a questionnaire. The data was analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), standard error and t-test.

From the study, it was found as follows:

The learning achievement of social studies teaching according to the Threefold Training of the higher level of elementary school at Ban Non Hua Na school, Chaiyaphum province has a statistically significant difference at 0.05 level by means of average scores and standard deviations at 3.57 and 0.469. Students have higher learning achievement according to the assumptions set.

From a comparison of learning achievement of social studies teaching according to the Threefold Training of the higher level of elementary school at Ban Non Hua Na school, Chaiyaphum province. It revealed that the learning achievements of before and after learning have a statistically significant difference at 0.05 level, according to the assumption set, by the average score of T1 equal to 2.38, 0.449 and the average score of T2 equal to 3.57, 0.469. The teachers of social studies according to the Threefold Training of the higher level of elementary school at Ban Non Hua Na school, Chaiyaphum province studies have been tested to be effective and students have higher learning achievement in social studies subject.

Keywords: social studies teaching, Threefold, Chaiyaphum province

บทนำ

เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ความเจริญทางด้านวัตถุนิยม ในโลกปัจจุบันทำให้เด็กนักเรียนไทยในยุคนี้ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง ส่งผลที่ตามมาคือ เด็กติดโลกโซเชียล เฟสบุ๊ค เกมออนไลน์ ติดโทรศัพท์มือถือสิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กมีปัญหาเรื่องอารมณ์ สมาธิสั้น การควบคุมตนเอง มีโลกส่วนตัวสูง ก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาว หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธี ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทั้งภาครัฐและโรงเรียนตลอดถึงครูผู้สอนต้องมุ่งเน้นให้เด็กเข้าใจและรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ที่สุด การปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม และสอดแทรกธรรมะ นับว่ามีบทบาทสำคัญมากและมีความสำคัญต่อการศึกษา เพราะว่าการปลูกฝังในสิ่งที่ตั้งมานั้นเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง โดยเฉพาะพวกเด็ก ๆ ที่กำลังเติบโตใหญ่ เป็นอนาคตของชาติ ถ้ามีการสอนตีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นแบบแผน ก็จะทำให้เด็กเหล่านั้นเกิดการเรียนรู้โดยเกิดจากการสอนของครู จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมที่จะสามารถมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จ ในชีวิต พร้อมกับมีศีลธรรมนำจิตใจ ตามหลักวิถีพุทธ สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีคุณค่า (อบรม สนิทบาล และ กุลชลี องค์กร ศิริพร, 2552, น. 20)

ปัจจุบันความรู้ต่าง ๆ ในโลกขยายขอบเขตอย่างก้าวหน้า ประกอบกับประสิทธิภาพของเทคโนโลยีที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที การศึกษาและเรียนรู้ที่ต่ออาศัย “ครู” เป็นผู้สอนความรู้ อาจไม่จำเป็นสำหรับเด็กในยุคศตวรรษที่ 21 แล้วก็ได้ ถ้าหากครูไม่รู้จักที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทเป็น “ผู้ฝึก” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” เพื่อจุดประกายให้เด็กได้ปฏิบัติตาม แล้ว อาจจะไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน และอาจทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในกระบวนการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ซึ่งเด็กในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นเด็กที่มีอิสระที่จะเลือก แสดงความคิดเห็น เป็นตัวของตัวเอง มีความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน มีความร่วมมือและเป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม ต้องการความรวดเร็วในการสื่อสารหาข้อมูลและตอบคำถาม และยังสร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555, น. 16)

การศึกษาของไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 มาตรา 64 และมาตรา 66 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 39) ระบุว่า “หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียน” ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือวิชาการ สิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น” และ “ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะกระบวนการต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง”

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 เริ่มใช้ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อม ในปีการศึกษา 2552 และเริ่มใช้ในโรงเรียนทั่วไปในปีการศึกษา 2553 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ดำเนินการติดตามผลการศึกษาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในหลายรูปแบบ ทั้งการประชุมรับฟังความคิดเห็น การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา รายงานผลการวิจัยของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลจากการศึกษา พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีข้อดีในหลายประการ เช่น กำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ชัดเจน มีความยืดหยุ่นเพียงพอให้สถานศึกษาบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้ ส่วนปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาและในห้องเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ พุทธศักราช 2561 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองและสังคม มีคุณภาพได้มาตรฐานสากลในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ประกอบด้วยสาระของหลักสูตรแกนกลาง สาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ท้องถิ่น และสาระที่สถานศึกษาเพิ่มเติมโดยจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาหน้าที่พลเมือง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ค่านิยม 12 ประการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และคุณลักษณะนักเรียนตามมาตรฐานสากล พัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก

ดังนั้นการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการเข้าถึงเด็กสมัยใหม่ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ข้อเปรียบเทียบ จากการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมฝึกให้เด็กมี “ทักษะชีวิต” จะสามารถช่วยป้องกันปัญหา โดยให้เด็กรู้จักที่จะปฏิเสธ หรือ หลีกเลียง รู้จักการยืดหยุ่นและปรับตัว เป็นต้น ตามช่วงวัยของเด็กเอง “ทักษะชีวิต” จึงเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ในยุคศตวรรษที่ 21 และปัญหาดังกล่าว รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะชีวิต ไม่สามารถจัดดำเนินการได้ตามลำพังโดยผลภักะให้กับครู หรือ โรงเรียนได้เพียงอย่างเดียว จำเป็นที่ครอบครัว และชุมชนต้องมามีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนาเด็ก ร่วมกันการที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สามารถนำหลักไตรสิกขามี ศีล สมาธิ ปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538, น.15)

หลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุดสามารถที่จะปฏิบัติได้ในเบื้องต้นเป็นแบบแผน และกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 71 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 1 - 2) (ปรับปรุง 2546-2548). เมื่อนำมาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาแล้ว มีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และค้นพบจากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุกขณะจิตและทุกอิริยาบถและจะทำให้มีสติรู้เสมอที่ได้ยิน ได้เห็น ได้คิด ได้พูด สามารถที่จะควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งทางกาย วาจา ใจ รวมถึงควบคุมสติให้มีความแน่วแน่ในจุดเดียวกันเมื่อมีสติมั่นแล้วจะทำให้เกิดปัญญาและเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่เน้นบทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ทางกาย วาจา คือ ชั้นศีล การฝึกจิตให้ตั้งมั่นมีระเบียบทางการคิด คือ ชั้นสมาธิและพิจารณาสภาพธรรมหรือสภาพปัญหานั้นจนเกิดความรู้ถึงขั้นปัญญา นั่นเอง (สิริพัชร เจษฎาภิโรจน์, 2550, น. 47)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ทราบถึงการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขามาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการฝึก คิด วิเคราะห์ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยใช้วิจัยแบบหนึ่ง กลุ่มทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pre-Test, Post-Test Design)

ตารางที่ 1 แผนการวิจัยหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pre-Test, Post-Test Design)

กลุ่มทดลอง	การทดสอบก่อนการเรียน	ตัวแปรทดลอง	การทดสอบหลังการเรียน
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียน

X แทน การทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียน (วารุ เพ็งสวัสดิ์, 2551, น. 96)

กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1. ขอบเขตการวิจัย

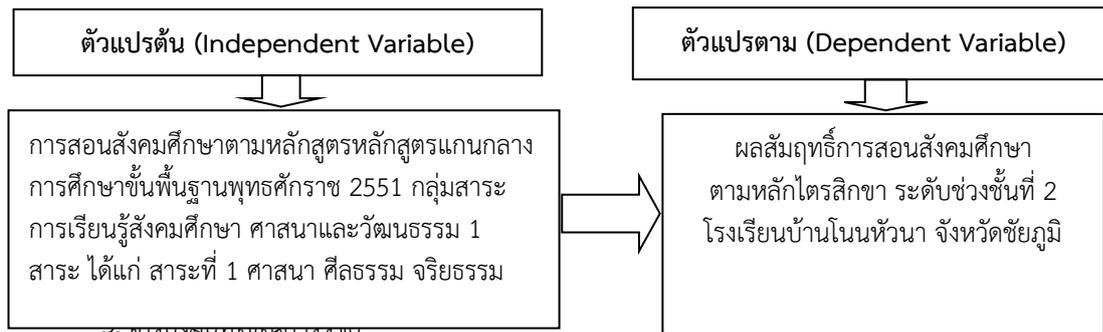
1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหาที่จะทำการศึกษาวิจัยไว้โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ 1) ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, น.47) ได้สรุปลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดีไว้ ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรง (Validity) 2) มีความเชื่อมั่นสูง (Reliability) 3) ความเป็นปรนัย (Objectivity) 4) มีความยากง่ายพอเหมาะ (Difficulty) 5) มีอำนาจจำแนก (Discrimination) 6) มีประสิทธิภาพ (Efficiency) 7) มีความยุติธรรม (Fair) 8) ใช้คำถามถามลึก (Searching) 9) ใช้คำถามยั่วยุ (Exemplary) 10) คำถามจำเพาะเจาะจง (Definite) 3) ไตรสิกขาเป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติมีอิสรภาพเน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยหลักของศีลสมาธิปัญญา

วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของศีลสมาธิปัญญานั้นผู้ศึกษาดังกล่าวต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคมีองค์แปดได้แก่ 1) การฝึกหัดอบรมตนให้มีศีลด้วยสัมมาวาจา เจริญชอบสัมมาสัมมาสัมมา การกระทำชอบและสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ 2) การฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิด้วยสัมมาวาจา ความเพียรชอบสัมมาสมาธิ การระลึกชอบ

และสัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ 3) การฝึกหัดอบรมให้มีปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ การเห็นชอบและสัมมาสังกัปปะ การดำรงชอบ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประชากรทั้งหมด ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยเริ่มศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนถึงทดลอง ทดสอบการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ผลระยะเวลา 8 เดือน ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2562

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 คู่มือการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ” โดยมีเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นนำ เป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมแก่นักเรียน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับระดับชั้น เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนวิธีการเรียนการสอน และเนื้อหาของบทเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์

3.1.2 ขั้นจัดกิจกรรมการสอน ที่นักเรียนจะได้ใช้ความสามารถทางปัญญา ฝึกทักษะและพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 1 กลุ่มสาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การฝึกหัดอบรมตนให้มีศีลด้วยสัมมาวาจา เจริญชอบ สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ และสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ 2) การฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิด้วยสัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ การระลึกรู้ชอบ และสัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ 3) การฝึกหัดอบรมให้มีปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ การเห็นชอบ และสัมมาสังกัปปะ การดำรงชอบ

3.1.3 ขั้นสรุป ที่ครูและนักเรียนจะได้รวบรวมข้อมูลจาก การสังเกต การปฏิบัติทุกขั้นตอน นำมาอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ แล้วสรุปผลการปฏิบัติสรุปบทเรียน ครูวัดและประเมินผลการจัดเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาสังคมศึกษา โดยใช้การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือออกจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ เพื่อขอความร่วมมือในการทดลองสอนและเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

4.3 แบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับ สังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาทั้ง 1 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

4.4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมี 3 ขั้นตอน 1) ขั้นนำ 2) ขั้นจัดกิจกรรมการสอน 3) ขั้นสรุปผล

เริ่มดำเนินการวิจัยในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ระหว่างวันที่ 6 สิงหาคม ถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2562

วัน/เดือน/ปี	ดำเนินการทดลอง	เวลา/ชั่วโมง
6 สิงหาคม 2562	ทดสอบก่อนเรียน	1 ชั่วโมง
13 สิงหาคม 2562	ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	1 ชั่วโมง
20 สิงหาคม 2562	ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	1 ชั่วโมง
27 สิงหาคม 2562	ทดสอบหลังเรียน	1 ชั่วโมง

ตารางที่ 2 ระยะเวลาในการทดลองวิจัย

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มอย่างมีเหตุผล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา และนำวิธีการคิดที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังพบอีกว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย (μ) ของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอยู่ที่ (2.38. 0.449) และค่าเฉลี่ย (μ) ของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนอยู่ที่ (3.57. 0.469)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน คือ

5.1 วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้โปรแกรม (Excel) ซึ่งมีการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้. หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้. และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้

5.2 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ซึ่งมีการหาค่าเฉลี่ย. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน. และค่า T-Test

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (สมถวิล วิจิตรวรรณ และคณะ, 2556, น. 5-9)

1.1 การหาค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 การหาค่า IOC ของใบงาน

1.3 การหาค่า IOC ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

โดยการหาค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ค่าความเที่ยงตรงที่ใช้ได้ คือ ระหว่าง 0.50 – 1.00 ส่วนค่าความเที่ยงตรง IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง

จากการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ใบงานและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

6.2 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

P คือ ดัชนีความยากของข้อสอบ

R คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบนั้นได้ถูกต้อง

N คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด

เกณฑ์ความยากง่ายที่ยอมรับได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.80 สามารถนำไปใช้ได้ถ้าค่าความยากง่ายอยู่ในระดับต่ำกว่า 0.20 หรือมากกว่า 0.80 ไม่สามารถนำไปใช้ได้ จะต้องปรับปรุงข้อสอบนั้นหรือตัดทิ้งไป

ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการทดสอบ (Try Out) พบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทุกข้อ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ในระหว่าง 0.61 – 0.80 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

6.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r = \frac{R_u - R_L}{N}$$

R คือ ค่าอำนาจจำแนก

R_u คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก

R_L คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

ผลจากการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการทดสอบ (Try Out) พบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในระหว่าง 0.20 ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

6.4 วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้

$$S.D. = \frac{\sqrt{N\sum x^2 - (\sum x)^2}}{N(N-1)}$$

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x^2 แทน คะแนนแต่ละคน

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

6.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนคำนวณหาค่า T - Test (Dependent - Samples) โดยใช้สูตรดังนี้

$$T = \sum D$$

$$X = \frac{\sqrt{n\sum D^2 - (\sum D)^2}}{(n-1)}$$

T แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$\sum D^2$ แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

$(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

ผลจากการหาค่าความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า มีค่า T - Test ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 16 คน เพศชาย จำนวน 14 คน ส่วนใหญ่ มีอายุ 11 ปี จำนวน 13 คน อายุ 10 ปี จำนวน 9 คน อายุ 12 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 11 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 คน

2. ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาระดับชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวนา จังหวัดชัยภูมิ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนน T_2 ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.469$, S.E. = 0.086) สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิสูงขึ้นโดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิของการเรียนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการทดสอบ T_1 - T_2 สังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นแตกต่างกันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยคะแนนเฉลี่ย T_1 ($\mu = 2.38$, $\sigma = 0.449$, S.E. = 0.082) และคะแนนเฉลี่ย T_2 ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.469$, S.E. = 0.086) สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ” สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

ผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาระดับชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวนา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนค่าเฉลี่ย (3.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.469) สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิสูงขึ้นโดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจ การสวดมนต์ ไหว้พระ การปฏิบัติสมาธิทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจ มีกิจกรรมที่น่าสนใจ และการวัดประเมินผลน่าสนใจ จึงทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วงศ์คำพันธ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนไม่ตรีจิตไทย-อเมริกัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ผลกระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนไม่ตรีจิตไทย-อเมริกันได้ออกผลในแนวทางที่ดี เช่น ผลที่เกิดกับตัวผู้เรียนคือผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางด้านกาย ศีล จิตใจ และทางด้านปัญญาเป็นอย่างดี และผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนคือโรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากชุมชน ส่วนวัดในชุมชนได้ศาสนทายาทเป็นกำลังส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องด้วยได้ดำเนินการตามหลักการ คือมีความเห็นที่ถูกต้อง มีบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่ดี และมีการประเมินในที่สุด และสอดคล้องกับ เยาวเรศ พันธุ์โรชา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขามีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.75 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 75.85 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก และผลการวิจัยนี้ยังได้สอดคล้องกับ พระมหาสุริยา โอภาโส (บัณฑิต) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม

แนววิถีพุทธ (ไตรสิกขา) เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความมีวินัย และความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัยสงขลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ (ไตรสิกขา) มีพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบในตนเองหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิของการเรียนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นแตกต่างกันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน (2.38. 0.449) และคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียน (3.57. 0.469) สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น เนื่องมาจากผลการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การสวดมนต์ ไหว้พระ การปฏิบัติสมาธิของนักเรียน และการทำแบบฝึกทดสอบของนักเรียนทำให้การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ พันธุ์โรชา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขามีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.75 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 75.85 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา โอภาโส (บัณฑิต) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ (ไตรสิกขา) เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความมีวินัย และความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัยสงขลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ (ไตรสิกขา) มีพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบในตนเองหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 หน่วยงานราชการควรสนับสนุนงบประมาณในการกระตุ้นสื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

2.1 บ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชา

2.2 สื่อการเรียนการสอนเพียงพอ และเหมาะสมกับนักเรียนของโรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนหัวนา จังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). ธรรมกับการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสุริยา โอภาโส (บัณฑิต). (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ (ไตรสิกขา) เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัยสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- เยาวเรศ พันธุ์โนราช. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอนตามหลักไตรสิกขาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมถวิล วิจิตรวรรณ และคณะ. (2556). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคองการพิมพ์.
- สำราญ วงศ์คำพันธ์. (2556). กระบวนการสอนตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนไม่ตรีจิตไทย-อเมริกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2550). จริยธรรมและภาวะผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อบรม สันนิบาต และ กุลชลี องค์กรศิริพร. (2552). ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
A Study of Learning and Teaching of Teachers in Thailand 4.0 Graduate
Programs of Faculty of Education of Mahachulalongkornrajavidyalaya University
in Phranakhonsri Ayutthaya Province

ชุติมณฑน์ แดนสลัด¹

Chutimon Dansalad

Corresponding Author Email: chutimon6622@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 2) เพื่อศึกษาวิธีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากความคิดเห็นนิสิต จำนวน 160 รูป/คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ มีการปฏิบัติการโดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผล และด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับความสำคัญ

2. การใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์ มีดังนี้

1) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้นิสิตเรียนรู้เป็นหลัก

2) ใช้การวิจัยเป็นฐานเรียนรู้แบบโครงงาน และกิจกรรมเทคนิคการสอนงาน (Coaching) สอนแบบพี่เลี้ยง (Mentor)

3) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามสถานการณ์จริงแบบมีส่วนร่วมสนับสนุนการค้นคว้าให้แก่ นิสิต ในการคิดสิ่งใหม่ๆ เชื่อมโยงกับผลงานของนิสิต เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ 21

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนควรใช้เทคนิคการสอนงาน (Coaching) และสนับสนุนผู้เรียนใช้นวัตกรรมเรียนรู้ผ่านระบบห้องสมุดออนไลน์ E-book ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ CRP และนโยบายไทยแลนด์ 4.0

คำสำคัญ: จัดการเรียนการสอน, อาจารย์, ยุคไทยแลนด์ 4.0, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

Objectives of this research were 1) to study the educational conditions of teachers in Thailand 4.0; 2) to study the use of educational techniques of teachers in Graduate School; and 3) to propose the educational guidelines of teachers in Thailand 4.0. The study was a mixed method

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

between a quantitative research and qualitative one in nature. A questionnaire was used for collecting quantitative data from a sample of 160 students, and a Schedule Interview was used to collect qualitative data from 5 experts. For the analysis of data statistics including Mean and Standard Deviation was used for quantitative data and the content analysis for qualitative data.

Results of the study were as follows:

1. Regarding to the educational conditions of teachers in Thailand 4.0. It found that all aspects were generally and individually much, namely, the educational process, contents, educational innovation and technology media application, measurement and evaluation, and learning enhancement activities respectively.

2. Regarding to the use of educational techniques of teachers in Thailand 4.0 it found as follows : 1) Basically using Professional Learning Community activities; 2) Basically using the Research Project and coaching activities to teach the mentor; 3) Basically using the realistic learning participation activities to enhance students for rethinking in the development of learning skills in the 21st century.

3. In regard to the educational guidelines of teachers in Thailand 4.0 of Graduate Programs of the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya university found that teachers should use the coaching method, enhance students to use learning innovation through E-book library, and encourage students to exchange knowledge and real application as CRP model and policy of Thailand 4.0.

Keywords: Learning, Teachers, Thailand 4.0, Mahachulalongkornrajavidyalaya

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาเป็นการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพคนทั้งมวลให้มีทักษะพื้นฐานมีความสามารถในการคิด แก้ไขปัญหาโดยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงใกล้ตัว รู้จักศึกษา วิเคราะห์ ค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาได้ ครูต้องมีจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ครูควรจะเปลี่ยนวิธีการสอนที่ให้นักเรียนจากการสัมผัสความจริง จากการกระทำกิจกรรมในห้อง จากการทำงาน จาก การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง โดยการนำวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ มา ใช้หรือที่เรียกว่านวัตกรรมทางการเรียนการสอน (นวัตกรรมทางการศึกษา) สอดคล้องกับอำนาจจันทร์เป็น กล่าว่าว่า “นวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญอีกตัวหนึ่ง ทั้งนี้เรามักจะได้ยินเสมอว่า ครูไม่เปลี่ยน พฤติกรรม การพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดให้เล็อย่างไรก็ได้ ไม่สำคัญเท่าพฤติกรรมของครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ” (กรอง ทอง อมรรัตน์วิศิษฐ์, 2542) ความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) สำหรับ การศึกษาในยุคที่กล่าวถึงนี้ เป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในด้านการส่งเสริมให้เป็นผู้ สามารถ พัฒนานวัตกรรมใหม่อย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ ถ้าเรามองย้อนมองไปในอดีตในระบบสังคมของประเทศไทย ยุค 1.0 คือ การเกษตรกรรม 2.0 คือ อุตสาหกรรมเบา 3.0 คือ อุตสาหกรรมหนัก 4.0 คือ นวัตกรรม ดังนั้น การ ขับเคลื่อนบริบทของภาครัฐเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ภาคการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีความ พร้อมในการเรียนรู้ สร้างให้ผู้เรียนเป็นนักศึกษา ในยุคไทยแลนด์ 4.0 (โพยม จันทร์น้อย, 2560)

การศึกษาไทยแลนด์ 4.0 นั้น ควรจะสร้างระบบการจัดการศึกษาให้อาจารย์เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ด้วย ซึ่งฝ่ายจะต้องมีความรับผิดชอบด้วยและประชุมในแต่ละภาคการศึกษา และกำหนดนโยบายเพื่อรองรับไทย แลนด์ 4.0 ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จึงต้องอาศัยทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะครูต้องปรับการเรียน การสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM) และ Active Learning นำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ผู้บริหาร โรงเรียนต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ การปฏิรูปการศึกษาต้องเน้นที่ห้องเรียน ติดตามพฤติกรรมครูของครูโดย สร้างตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน การปฏิรูปการศึกษา มีเป้าหมายเป็นการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพคนทั้งมวลให้มีทักษะ พื้นฐาน มีความสามารถในการคิด แก้ไขปัญหา โดยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงใกล้ตัว รู้จักศึกษา วิเคราะห์

ค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาได้ครูต้องมีจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก มุ่งให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ครูควรจะเปลี่ยนวิธีการสอนที่ให้นักเรียนจากการสัมผัสความจริง จากการกระทำกิจกรรมในห้อง จากการทำงาน จากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง โดยการนำวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ มาใช้หรือที่เรียกว่านวัตกรรมทางการเรียนการสอน (นวัตกรรมทางการศึกษา) สอดคล้องกับ อำนาจ จันทร์แป้น กล่าวว่า “นวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญอีกตัวหนึ่ง ทั้งนี้ เรามักจะได้ยินเสมอว่า ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดให้เล็กลงอย่างไรก็ได้ไม่สำคัญเท่าพฤติกรรมของครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ”

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 4.0 และพัฒนาการเรียนการสอนประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed- Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์คณาจารย์ ดำเนินการดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative methods)
 - 1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ คณาจารย์ และนิสิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว และสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาจำนวน 278 รูป/คน

นิสิตบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์	ประชากรในปีการศึกษา 2561-2562			
	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ป.โท	ป.เอก	ป.โท	ป.เอก
1. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา	115	71	66	41
2. สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา	67	-	38	-
3. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว	25	-	15	-
รวม	278		160	

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิต หลักสูตรบัณฑิตศึกษาและหลักสูตรดุขฎิบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 160 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ และผู้บริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา และหลักสูตรดุขฎิบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์
6. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative methods) 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้คือ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ หาค่าความเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบด้วยคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคณาจารย์และนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 160 รูป/คน พบว่า คณาจารย์และนิสิต เป็นชาย จำนวน 58 คน เป็นหญิง จำนวน 54 คน และพระภิกษุ จำนวน 48 รูป มีอายุ 31-40 ปี มีอายุ 20-30 ปีจำนวน 50 รูป/คน มีอายุ 20-30 ปี จำนวน 49 รูป/คน และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 22 รูป/คน กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท จำนวน 119 รูป/คน กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาเอก จำนวน 41 รูป/คน และศึกษาอยู่สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 107 รูป/คน ศึกษาอยู่สาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา จำนวน 38 รูป/คน และสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว จำนวน 15 รูป/คน

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นคณาจารย์และนิสิตสภาพการจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0

2.1 ด้านเนื้อหาการเรียนการสอน ในภาพรวมด้านเนื้อหาการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ มีข้อ 5 คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกันอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาการเรียนการสอนในหลักสูตรชักนำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาในรายวิชาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ การสอนครอบคลุมตามจุดประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องตามความถนัดของผู้เรียนเพื่อการสร้างงานและอาชีพ พัฒนาทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น และหลักสูตรมีโครงสร้างเนื้อหาชัดเจนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาพรวม ด้านการจัดการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ ทุกข้อ คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และความคิดที่แตกต่างกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และความคิดใหม่ๆ มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนเกิด การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแตกต่างและผู้สอนส่งเสริมให้นิสิตได้ค้นคว้าข้อมูล มีอิสระในการคิดเพื่อส่งเสริมการเป็นนักคิด นักปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอาชีพการงานที่รับผิดชอบตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

2.3 ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ภาพรวม ด้านการจัดการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ ทุกข้อ คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเชิงสถานการณ์ ใช้กิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนิสิตแบบรวมพลัง ใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้การวิจัยเป็นฐาน เรียนรู้แบบสร้างโครงงาน การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง แบบนำตนเองตามสถานการณ์จริงอย่างมีส่วนร่วม และใช้กิจกรรมเทคนิคการสอนงาน (Coaching) และการสอนแบบพี่เลี้ยง (Mentor) ตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ภาพรวม ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ ทุกข้อ คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ให้ผู้เรียนใช้สื่อและเทคโนโลยีในการนำเสนอนวัตกรรมจาก

การเรียนรู้ของผู้เรียนใช้โปรเจกเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดออนไลน์ E-book ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ นำใช้ในการปฏิบัติงานได้ และสื่อและเทคโนโลยีสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในห้องเรียนสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล ภาพรวม ด้านการวัดและประเมินผล คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รายชื่อ มีข้อที่ 1 คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง แบบนำตนเอง ตามสถานการณ์จริงอย่างมีส่วนร่วมและข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง ใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้การวิจัยเป็นฐาน เรียนรู้แบบสร้างโครงการ ใช้กิจกรรมเทคนิคการสอนงาน (Coaching) และการสอนแบบพี่เลี้ยง (Mentor) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ได้แก่ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเชิงสถานการณ์ ตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหาการเรียนการสอนในหลักสูตรชักนำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ในรายวิชาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ การสอนครอบคลุมตามจุดประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องตามความถนัดของผู้เรียน และพัฒนาทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นมืออาชีพและการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2521) กล่าวว่า ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องสนับสนุนผู้เรียนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเองการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกันอยู่ในระดับมาก เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และความคิดที่แตกต่างกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความคิดใหม่ๆ มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแตกต่าง และผู้สอนส่งเสริมให้นิสิตได้ค้นคว้าข้อมูล มีอิสระในการคิดเพื่อส่งเสริมการเป็นนักคิด นักปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอาชีพการงานที่รับผิดชอบตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนว่าหมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งโดยครูและนักเรียนเช่นการสอนให้นักเรียนค้นคว้าอภิปรายการบรรยายการอบรมการสาธิตการปฏิบัติงานการจัดนิทรรศการและการศึกษานอกสถานที่จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า

การเรียนการสอน หมายถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ สามงามแสน (2544) ได้วิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนานักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาที่พบในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนานักเรียนของโรงเรียนคือปัญหาด้านการลงทะเบียนนักเรียน ด้านการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการกำกับติดตามผล ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีปัญหาในด้านขาดแคลนห้องเรียน ด้านขาดการวางแผนในการจัดชั้นเรียน ขาดการจัดการสอนตามสภาพจริง และปัญหาด้านขาดข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่นักเรียนในอนาคตนอกจากนี้โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดทำระเบียบสะสมเก็บหลักฐาน ด้านงบประมาณขาดแคลนบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ รวมทั้งขาดการกำกับติดตามจากผู้บริหาร ด้าน

การจัดบริการแนะแนว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดบริการแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อ ด้านการให้คำปรึกษาและจัดบุคลากรพบว่า สภาพปัญหาที่พบคือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ การไม่ให้ความสนใจ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรมและไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม พบว่าโรงเรียนขาดการติดตามผลการปฏิบัติด้านจริยธรรม ครูผู้สอนไม่บูรณาการแทรกเนื้อหาในการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม

3. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกันอยู่ในระดับมาก เพราะว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ อาจารย์ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมห้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา นิสิตนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเชิงสถานการณ์ ใช้กิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนิสิตแบบรวมพลัง ใช้ปัญหาเป็นฐานใช้การวิจัยเป็นฐาน เรียนรู้แบบสร้างโครงการการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง แบบนำตนเองตามสถานการณ์จริงอย่างมีส่วนร่วม และใช้กิจกรรมเทคนิคการสอนงาน (Coaching) และการสอนแบบพี่เลี้ยง (Mentor) ตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ กิดานันท์ มลิทอง (2548, น. 100) กล่าวว่า “สื่อการสอนคือ สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทป บันทึกละเอียด สไลด์ วิดยู โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ เป็นวัสดุทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือ ช่องทางในการเรียนการสอน” จากนิยามและความคิดเห็นของนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นสามารถสรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้

4. ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน คณาจารย์และนิสิต มีความคิดเห็นตรงกันอยู่ในระดับมาก เพราะ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการนำเสนอเนื้อหาความรู้จากการเรียนรู้ของผู้เรียนใช้โปรแกรมอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดออนไลน์ E-book ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ นำใช้ในการปฏิบัติงานได้ และสื่อและเทคโนโลยีสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในห้องเรียนสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ตามลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ Market and Backer (1989, p. 37) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาไว้ในที่นี้เป็น 2 แนวคิดตามพัฒนาการของสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ แนวคิดทางด้านกายภาพและแนวคิดทางด้านพฤติกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสันต์ ก้าวงษ์ (2550) ได้วิจัยเรื่อง “ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการของครูโรงเรียนทรวงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน” ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนทรวงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการโดยรวมมีความต้องการอย่างมาก ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมากในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความต้องการอยู่มากในการปฏิบัติงานวิชาการทุกด้าน อันได้แก่ ด้านงานสื่อและนวัตกรรม ด้านงานจัดการเรียนการสอน ด้านงานนิเทศการสอน และด้านงานวัดผลประเมินผล โดยครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา การเคยอบรมแตกต่างกันมีความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ

5. ด้านการวัดและประเมินผล คณาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นตรงกัน อยู่ในระดับมากเพราะการวัดและประเมินผล มุ่งให้นิสิตได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะเขาว่าปัญญาและองค์ความรู้ นำเทคโนโลยีด้านการวัดและการประเมินผลสร้างแบบวัดต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ การวัดและการประเมินผลของผู้สอนมีความถูกต้องเที่ยงตรงและโปร่งใส ส่งเสริมให้นิสิตนำผลการประเมินจากอาจารย์ไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง เครื่องมือที่ใช้วัดผลกระตุ้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติโดยอาศัยทักษะการคิด วางแผน แก้ปัญหา ผู้สอนสร้างแบบทดสอบที่หลากหลายทั้งแบบปรนัย และอัตนัย สอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า งานเพื่อการเรียนรู้ (learning task) ผลที่ได้จากการดำเนินงานในขั้นนี้คือ เป้าหมายการเรียนรู้ที่บอกให้ทราบว่าผู้เรียนควรมีความรู้อะไร สามารถทำอะไรได้หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแล้ว นอกจากนั้นยังบอกให้ทราบว่าผู้เรียนต้องมี ความรู้และทักษะพื้นฐานอะไรที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น การดำเนินงานในขั้นนี้จึงประกอบด้วยการวิเคราะห์

ผู้เรียน (analyzing the learners) เพื่อให้ทราบ ความแตกต่างของผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายการเรียนรู้ว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร มีพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เป็นอย่างไร และการวิเคราะห์งานเพื่อการเรียนรู้ (analyzing the learning task) คือ การวิเคราะห์หว่าความรู้หรือเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้นั้นคืออะไร มีลักษณะและธรรมชาติเป็น อย่างไร มีขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้เนื้อหานั้นอย่างไรซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการออกแบบการเรียนการสอนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา มโนจิตร (2540) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติมากใน ทุกด้าน สำหรับปัญหาการบริหารงานพบว่า หลักสูตรที่ใช้ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านเนื้อหาการเรียนการสอน: ควรมีความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ การเรียนการสอนควรมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ควรจัดการเรียนการสอนอยู่ในห้องมากเกินไป ควรพานิสิตไปศึกษานอกสถานที่เพื่อเพิ่มประสบการณ์ด้านวิชาการและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน: การสอนควรพัฒนาเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลาย และลดการมอบหมายงานมากเกินไปและผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลไปใช้ ดังนี้

2.1 การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นิสิตบัณฑิตศึกษามีความเห็นด้วยมาก แต่ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ควรมีเกณฑ์เรื่องการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนตรงจุดนี้

2.2 การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นิสิตบัณฑิตศึกษามีความเห็นด้วยมาก แต่ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ควรใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

3.1 ควรวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้เทคนิคการสอนแนวใหม่ของอาจารย์ยุคไทยแลนด์ 4.0

3.2 ควรวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและประสิทธิภาพของการใช้นวัตกรรมในการสอนของ อาจารย์หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง อมรรัตน์วิศิษฐ์. (2542). *การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพยม จันทร์น้อย. (2560, 12 มีนาคม). การศึกษา 4.0. *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2562, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000025195>
- พิสันต์ ก้าววงศ์. (2550). *ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการของครูโรงเรียนทรงวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).

- วัฒนา มโนจิตร. (2540). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อดิศักดิ์ สามงามแสน. (2544). สภาพและปัญหาการบริหารกิจกรรมพัฒนานักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Markert, L. R., & Backer, P. R. (1989). Contemporary Technology: Innovations, Issues and Perspectives. Illinois: The Goodheart. Willcox Company.

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา (พ.ศ. 2559-2560)
Strategy to Drive the Agricultural Sector According
to the King's Science (2016-2017)

ปิยะพัชร สติตปรีชาโรจน์¹

Piyaphat Sathitpreecharote

Corresponding Author E-mail: piyaphats9210@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การขับเคลื่อนภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา การปรับยุทธศาสตร์บนฐานการปรับโครงสร้างการปฏิรูปประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคำนึงถึงการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในทุกภาคส่วนอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครู ทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนการสร้างและพัฒนาความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรม โดยน้อมนำศาสตร์พระราชาทุกด้านมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน, ภาคเกษตร, ศาสตร์พระราชา

Abstract

Sustainable development is to drive the agricultural sector according to the king's science. Strategic adjustments based on the restructuring of the national reform to Thailand 4.0 emphasize the participation of all parties at the professional, regional and national levels in all stages of the national economic and social development plan. Taking into account the implementation of the royal science to apply in every sector seriously by defining visions and directions for the potential development of learners, teachers, specialized skills and knowledge building cooperative connections as well as building and developing faith and spatial context with agricultural driving processes by introducing all aspects of the royal science to apply for sustainable benefits.

Keywords: Strategy to drive, agricultural sector, king's science

บทนำ

นับเป็นบุญของชนทั้งชาติ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นประมุขแห่งประเทศไทย จนกระทั่งเสด็จสวรรคต ณ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดพระองค์หนึ่งของโลก พระราชกรณียกิจของพระองค์มีมากมายเหลือคณานับ ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนและรับรู้ปัญหาของประชาชน (เข้าใจ) ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศด้วยพระองค์เอง (เข้าถึง) ซึ่งทำให้พระองค์ พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกรนั้น ล้วนยากจน ผลิตพืชผลทางการเกษตรได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ อันเนื่องจากความแห้งแล้ง ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน อีกทั้งขาดแคลนความรู้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ให้มีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พระองค์จึงได้ทรงริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่า

¹ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

4,000 โครงการ (พัฒนา) ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้พ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประจักษ์พยานให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพด้านเศรษฐกิจของพระองค์อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อัจฉรา อุดมเอกมงคล และคณะ (2560) กล่าวว่า มาถึง ณ วันนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคำที่พสกนิกรชาวไทยได้ยินกันมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา และหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ประชาชน ภาคราชการและเอกชนต่างพยายามน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันและประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในองค์กร ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพลังแห่งความภาคภูมิใจของผู้เขียน อันมากล้นที่ได้มีส่วนในการคิดริเริ่ม วางแผนและดำเนิน กิจกรรมด้วยกรียตหลัก “วิถีเพียงพอ ตามพ่อสอน” การเกษตรถือเป็นรากฐาน ก่อเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศบนพื้นฐานของความประมาท ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จนเกิดผลสำเร็จ ซึ่งได้รับการตอบรับจากนานาชาติอารยประเทศเป็นอย่างดี ได้รับการกล่าวขวัญถึงจากทั่วโลกอยู่เสมอว่า “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็น “ศาสตร์ของพระราชา” ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานหลักปรัชญาดังกล่าว เพื่อชี้แนวทางในการพัฒนา มุ่งเน้นความสมดุล องค์กรวม และยั่งยืน โดยเน้น “การเดินทางสายกลาง” ที่เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวมแก่พสกนิกรของพระองค์ทุกหนแห่ง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่นได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ฉบับนี้ประกอบด้วย 5 ส่วน ในที่นี้ขอกกล่าวเพียงส่วนที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ทั้งนี้ ถือได้ว่ายุทธศาสตร์ส่วนที่ 4 เป็นหัวใจสำคัญในการนำสู่การขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมของประเทศอย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดที่สุด และมองภาพความเจริญก้าวหน้าของภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยการน้อมนำหลักศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพเกษตรกรรมบนฐานของวงจรการผลิตและกระบวนการการแปรรูปภาคเกษตรที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) กล่าวไว้ว่า พระองค์ทรงปลดแอกความจน ด้วยการสอนคนให้จับปลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายว่า “การที่จะแจกสิ่งของหรือเงินแก่ราษฎรนั้น เป็นการช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ยั่งยืน การที่จะให้ประชาชนอยู่รอดได้ก็คือ การให้อาชีพ” วิธีปลดแอกให้พ้นความจนของพระองค์ จึงเป็นการสอนคนให้จับปลา ไม่ใช่การจับปลามาแจกคน

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ จึงเริ่มจากการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการวางโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในระยะยาว อาทิ การปรับปรุงก่อสร้างถนนเพื่อให้สัญจรไปมาได้สะดวกและทั่วถึง การติดต่อสื่อสาร การพัฒนาแหล่งน้ำ การปรับปรุงคุณภาพดิน การส่งเสริมราษฎรในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ รวมทั้งให้รู้จักนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เมื่อราษฎรได้รับโอกาสที่จะดำรงชีวิตแบบพินิจแล้ว ขั้นตอนต่อไปจึงพัฒนาให้พวกเขาสามารถ "พึ่งตนเอง" ได้ในที่สุด

ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหลัก "การพึ่งตนเอง" เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร เช่น โครงการธนาคารข้าว และโครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ "หุบกระพง" อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนที่อยู่อาศัยทำกิน และรวมตัวกันในรูปของกลุ่มสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและการทำมาหากินร่วมกัน เป็นต้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) กล่าวว่าไว้อีกว่า พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของเศรษฐกิจฐานความรู้ และเศรษฐกิจฐานปัญญา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้ และ ปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา โดยการพัฒนานาฐานความรู้ นั้น พระองค์ทรงศึกษาค้นคว้า ทรงทดลอง ทรงทำวิจัย ทรงนำความรู้ทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชามาใช้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังทรงคิดค้นเทคนิควิธีหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ อาทิ โครงการ ฝนหลวง แนวพระราชดำริการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร ทฤษฎีใหม่ แนวพระราชดำริการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว จัดแก้งัดดิน แนวพระราชดำริการป้องกันการเสื่อมโทรมและการพังทลายของดินโดย หล้าแฝก แนวพระราชดำริการปลูกป่าแบบไม่ต้องปลูก แนวพระราชดำริ ป่าเปียก เพื่อความชุ่มชื้นของดินและเป็นแนวป้องกันไฟป่า และแนวพระราชดำริพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น เป็นต้น

ไม่เพียงแก้ปัญหาความยากจนด้วยการสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ แต่พระองค์ยังทรงพัฒนานาฐานปัญญาด้วย โดยทรงประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละบริบท แต่ละพื้นที่ ทรงยึดหลัก เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา และยึดหลัก ภูมิสังคม คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในสภาพภูมิสังคมของคนในพื้นที่นั้น ๆ และดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ส่งผลให้การพัฒนาเหมาะสม เป็นองค์รวม โดยบูรณาการทั้งสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้อย่างครบวงจร โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวอย่างเช่น โครงการเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นโครงการตามพระราชดำริเกี่ยวกับการผลิตการบริโภคและการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาพื้นฐานของชุมชน มุ่งเน้นให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยใช้ทุนของชุมชนทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมเป็นฐาน สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะผลิตอะไรจึงเหมาะสม เพื่อให้พึ่งตนเองได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม พร้อมกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมด้วย เป็นต้น

ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ พระองค์ทรงสละทรัพย์การอันมีค่า ไม่ว่าจะเป็นพระสติปัญญา เวลา ทรัพย์สิน ส่วนพระองค์ เพื่อทำสงครามกับความยากจนและช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี พระองค์ได้ทรงสำแดงพระอัจฉริยภาพให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ทรงเป็นสอนประชาชนให้พึ่งตนเอง และทรงเป็นต้นแบบด้านการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้ ความรู้ และ ปัญญา เพื่อขจัดปัดเป่าความจนและมุ่งนำประเทศสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นถึงแม้พระองค์จะเสด็จสู่สวรรคาลัยไปแล้ว แต่พระราชกรณียกิจของพระองค์ยังคงอยู่ในใจของคนไทยไปอีกนานแสนนาน

การก้าวสู่โลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปมากและรวดเร็ว จนทำให้คนในวงการการศึกษา และวงการเศรษฐกิจต้องหันมาจับมือกันให้มากขึ้น และต้องเป็นคนหูตากว้างไกล โดยเฉพาะในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักการศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องรับรู้ และปรับเปลี่ยนแนวคิด ให้ร่วมสมัยอยู่เสมอ บนพื้นฐานขององค์ความรู้เชิงรุก เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคม องค์ความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้พร้อมก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และก้าวทันเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ที่เข้มแข็งต้องขับเคลื่อนด้วย "ความรู้" ความรู้จึงมีอำนาจ และมีพลังอยู่ในตัวของทุกคน

ปิยะพัชร สติปรีชาโรจน์ (2557) สถาบันการศึกษาทางด้านการเกษตรของไทย โดยเฉพาะสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรทั้ง ๔ ภาคของไทย จัดเป็นสถานศึกษามุ่งเน้นการขับเคลื่อนกิจกรรมภาคเกษตร จัดตั้งขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเกษตรกรรมที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะด้านวิชาชีพเกษตร มีการจัดการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาเกษตรทั่วไป เน้นให้มีความรู้พื้นฐานภาคเกษตรในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นฐานด้านพืช

ศาสตร์ ด้านสัตวศาสตร์ และพื้นฐานด้านการประมงตัวอย่างเช่น โครงการพัฒนานวัตกรรมการประมงบ่อกลุ่มเกษตรกรนาบัวอย่างยั่งยืน โครงการอาชีพสร้างชาติด้วย “วิถีเพียงพอ ตามพ่อสอน” ฝึ่งปุ๋ยกระบอกช่วยเกษตรกรนาบัว ปลูกนา กองวงศ์ (2557) ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิบีจี และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีการจัดการเรียนการสอนแยกเป็นประเภทวิชาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาพืชศาสตร์ สาขาวิชา สัตวศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร สาขาวิชาช่างกลเกษตร ประเภทวิชาประมง สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ สาขาวิชาการจัดการประมง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะและความชำนาญในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น พร้อมออกไปเป็นนักเกษตรกรที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ

สถานการณ์ความรู้ที่มีอยู่ในสังคมไทย พบว่า ความรู้มีอยู่มากมายในตำราความรู้ในโลกออนไลน์ และในห้องสมุดแต่กลับนำมาใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะตำราเหล่านั้นอาจจะไม่เอื้อต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเชิงรูปธรรม หรืออีกด้านหนึ่ง ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นคนเก่ง คนมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ กลับไม่มีโอกาส ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ได้การที่มีความรู้และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ โดยการนำความรู้มาจัดระบบพร้อมขับเคลื่อน โดยวิธีการถ่ายทอด ประยุกต์ พัฒนา ต่อยอดนำไปใช้ประโยชน์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งนั้น เราเรียกว่า “เศรษฐกิจฐานความรู้ชุมชน” จากพระบรมราโชบายว่า “การที่จะแจกลีงหรือเงินแก่ราษฎรนั้น เป็นการช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ยั่งยืน การที่จะให้ประชาชนอยู่รอดได้ ก็คือ การให้อาชีพ” จึงเป็นมูลเหตุแห่งที่มาของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา

ทั้งนี้ ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล เลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหนึ่งในผู้ที่ได้สัมผัสและริเริ่มนำองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้และเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยได้ให้นิยามองค์ความรู้ที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ว่าเป็น “ศาสตร์พระราชา” โดยกล่าวว่า

“...ศาสตร์พระราชา คือ การลงไปศึกษาเรียนรู้จากชุมชน ให้ชุมชนบอกว่าปัญหาคืออะไร ความต้องการของชาวบ้านคืออะไร พระเจ้าอยู่หัวทรงทำให้เห็นมาตลอด หรือแม้แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงไปนั่งคุยกับชาวบ้าน ผ้าเอามาดูทีละชิ้นแล้วบอกว่า อันนี้ดี อันนี้ไม่ดี และควรจะทำยังไงต่อ คุณภาพของผ้าจึงดีขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าไม่มีพระองค์ ป่านนี้ผ้าไหมคงสูญหายไปจากเมืองไทยแล้ว และนี่ก็คือ ศาสตร์พระราชานี้...”

ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ศาสตร์พระราชา เป็นศาสตร์ที่ทันสมัยมาตั้งแต่เมื่อ 70 กว่าปีที่แล้วจนถึงปัจจุบัน เพราะมีศูนย์กลางการเรียนรู้และการแก้ปัญหาคือ “คน” นั่นเอง โดย ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล ได้กล่าวสรุปย่อถึงคุณูปการของศาสตร์พระราชากับพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ความตอนหนึ่งว่า

“พระองค์มิได้ทรงเป็นครูที่ดีของผมเท่านั้น แต่ทรงเป็นครูที่ดีของคนไทย และของโลกด้วย”

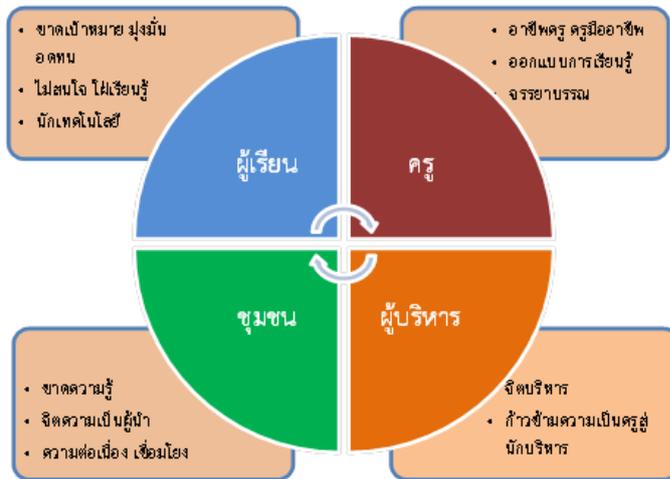
ไม่เพียงเท่านั้น ผู้ทำงานสนองคุณแผ่นดินมาเกือบ 5 ทศวรรษยังบอกว่า นอกจากศาสตร์พระราชแล้ว ยังมีศาสตร์พระราชินี ศาสตร์สมเด็จพระย่า ศาสตร์สมเด็จพระเทพฯ โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “ผู้นำ” ของศาสตร์ทุกศาสตร์นั่นเอง

ความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของชุมชนตามแนวทางศาสตร์พระราชาทั้งในแง่การดำเนินการ และผลลัพธ์ ที่แสดงถึงความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนของสมาชิกชุมชนทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านวัฒนธรรม จากการน้อมนำแนวทางดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปต่อยอดปรับปรุงโครงการที่น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เห็นผลชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวชี้วัดคือการประมวลผลความสอดคล้องในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ครอบครัว และชุมชน กับศาสตร์พระราชา ด้วยวิธีการประเมินที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถนำเสนอเป็นบทเรียนจากประเทศไทยได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างเครื่องมือเพื่อช่วยตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร

เท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และประสบการณ์ในการทำงานภาคการศึกษาเกษตรกรรม มีโอกาสได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2558 พบว่า ร้อยละ 90 ของปัญหาชุมชน คือ เรื่องของหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเรียนรู้จากชุมชนแล้วนำมาศึกษาจนได้หนทางแห่งการแก้ไขปัญหา ชาวบ้านในพื้นที่เขาหินซ้อนก็ได้เรียนรู้วิถีแห่งการพัฒนาจากพระองค์ท่านโดยสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยการเอาศาสตร์พระราชามาศึกษากับชุมชนว่าปัญหาคืออะไร ความต้องการคืออะไร แล้วดูว่ามีโครงการพระราชดำริ ที่จะนำไปแก้ไขปัญหาได้ บ้างก็พากันมาศึกษาดูงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศึกษาความรู้ของพระองค์แล้วได้คำตอบมาว่าน่าจะเป็นแบบนี้ ๆ เมื่อชาวบ้านมาดู

โครงการพระราชดำรินั้น ๆ แล้ว ถ้าชาวบ้านบอกว่าใช้ก็จะนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริงตามบริบทเชิงพื้นที่ต่อไป โดยศาสตร์ของพระราชทานเป็นการทำจากล่างขึ้นบน เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาอย่างแท้จริง

ปิยะพัชร สติปริชาโรจน์ (2557) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาจะเกิดขึ้น และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง พิสูจน์ให้เห็น เช่นโครงการ จะสามารถแก้ปัญหา และการพัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษา เกษตรได้อย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ยั่งยืนด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชทานมาประยุกต์ใช้พัฒนาผู้เรียนบนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1.1 สภาพปัญหาของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม

ผู้เขียน : นายปิยะพัชร สติปริชาโรจน์, 2562

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชทาน ตามหลักการของกระบวนการสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารจัดการของสถานศึกษาภาคเกษตร
 - 1.1 การจัดการเรียนรู้ด้านการเกษตรเฉพาะทาง
 - 1.2 การพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางการเกษตร
2. กระบวนการของชุมชนภาคเกษตร
 - 2.1 พื้นฐานทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม การสร้างความศรัทธา
 - 2.2 ปัจจัยการผลิตและฐานทรัพยากรการผลิต ความมั่นคงทางอาหาร
 - 2.3 ความเชื่อมโยงของสถานศึกษาเกษตรกับชุมชน
 - 2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สู่ฐานความยั่งยืน
3. การกระจายผลิตผลทางการเกษตร
 - 3.1 ช่องทางการตลาด
 - 3.2 คุณภาพของผลิตผล
 - 3.3 การสื่อสาร

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม (The Community Knowledge based Economy Driving) จัดเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนให้แก่ชุมชนได้ เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรหรือชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน แสดงได้ดังรูป 1.2

1. เข้าใจตนเอง : ขั้นตอนแรกคือต้องเข้าใจตนเองเสียก่อนว่าเรามีเป้าหมาย อยากรู้อะไร เรื่องอะไร ขณะนี้เรามีความรู้เรื่องใดอยู่แล้วบ้าง ความรู้นั้น เก็บอย่างไร รูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. สืบค้นความรู้รอบด้าน : เมื่อเข้าใจตนเอง รู้ต้นทุนตนเองว่ามีความรู้ หรือมีข้อมูลใดบ้าง ขั้นตอนถัดมาคือการเสาะแสวงหาความรู้รอบด้าน เพื่อทำการรวบรวมมาไว้จุดเดียวกันเพื่อถ่ายทอดการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ต่อไป

3. วิเคราะห์ความรู้อย่างเป็นระบบ : ข้อมูลความรู้ที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ อาจจะกระจัดกระจาย เก็บไม่เป็นระบบ ขั้นตอนนี้มีข้อดีเพื่อจะได้วิเคราะห์ และเตรียมการสังเคราะห์ต่อไป เพื่อการเรียบเรียงความรู้ใหม่ให้สามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น ให้องค์ความรู้ ทุกประเภทอยู่อย่างเป็นระบบ พร้อมต่อการจัดการความรู้ใหม่

4. ประมวลผลพร้อมสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ : หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูลตามหลักการและกระบวนการของความรู้แล้ว ขั้นตอนถัดมา คือการประมวลผลพร้อมสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่สมบูรณ์มีรูปแบบเอกสาร หรือข้อความที่เข้าใจได้ง่ายเป็นมาตรฐาน

5. การเผยแพร่ องค์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ : ข้อมูลองค์ความรู้จะไม่มีประโยชน์เลยหากเก็บไว้เพียงที่เดียว ดังนั้นขั้นตอนที่สำคัญถัดมา คือ การเผยแพร่องค์ความรู้ในวงกว้าง ประชาสัมพันธ์ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แปลงสาริต ศูนย์ฝึกความชำนาญเฉพาะทาง หรือโดยการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การสร้างเว็บไซต์ เป็นต้น

6. การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ : หากเราพอใจในความรู้ที่มีก็อาจจะทำให้เรา ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแลกเปลี่ยน หรือการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างกลุ่ม ผ่านทางการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการแลกเปลี่ยนผ่านเอกสาร ก็จะทำให้เราได้รับความรู้ใหม่ที่จะช่วยในการพัฒนาตนเองได้

7. การบูรณาการองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ : เมื่อเราสามารถสร้างความรู้และบริหารความรู้หนึ่ง ๆ ได้แล้ว ก็ควรจะทำอย่างต่อเนื่องโดยการฝึกสร้างความรู้ นำความรู้ไปใช้ แลกเปลี่ยนความรู้ จนก่อให้เกิดความรู้ใหม่ วนเวียนเป็นวัฏจักรต่อไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นการสร้างวิถีชีวิตบนเศรษฐกิจฐานความรู้ชุมชนต่อไป

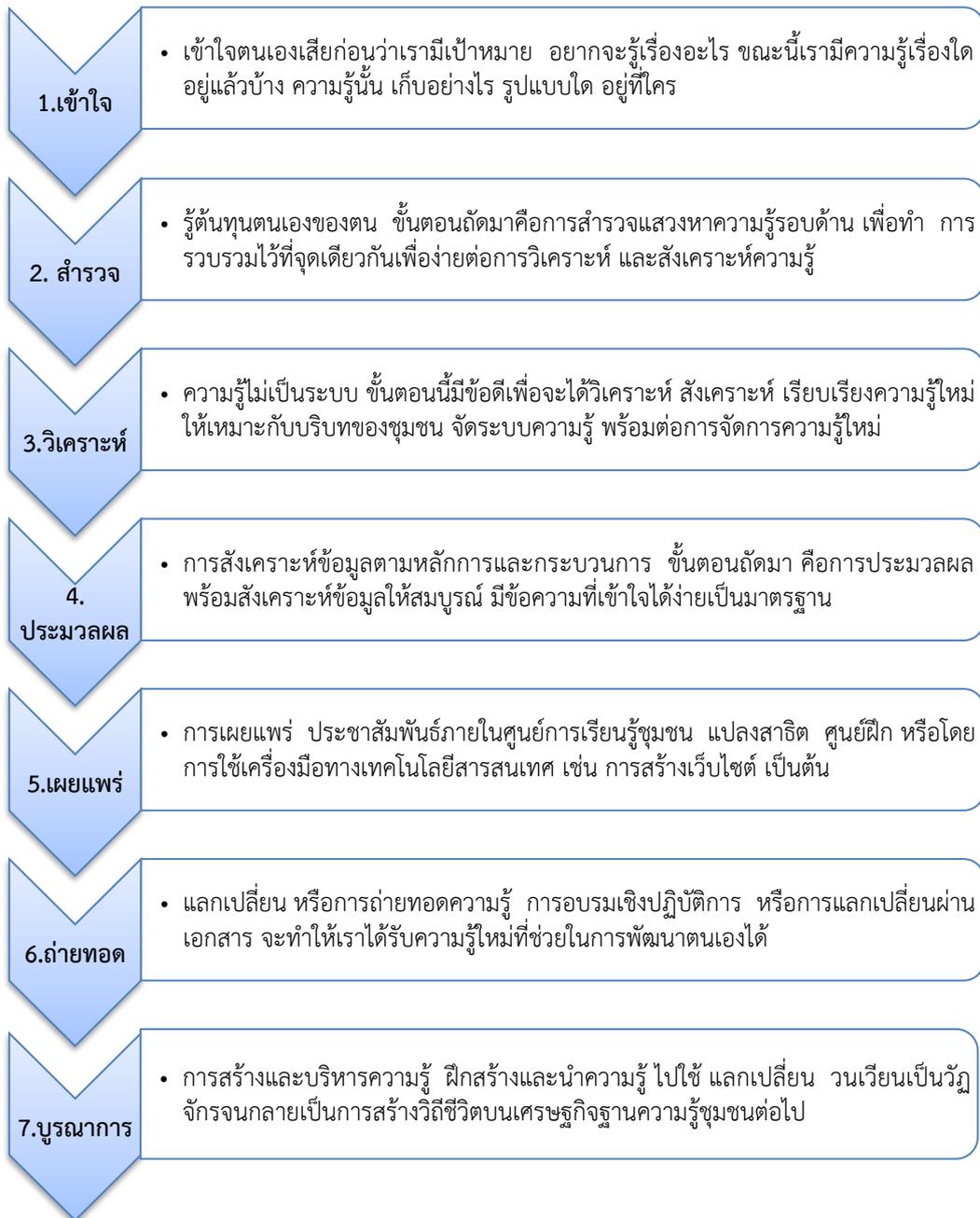
ทั้งนี้ แนวทางของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน ผู้ขับเคลื่อนจะต้องศึกษาบริบทของชุมชนอย่างถ่องแท้เป็นระบบ บนพื้นฐานความเป็นจริงของข้อมูลบริบทเชิงพื้นที่ ด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามลำดับ

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน หัวใจสำคัญที่ต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน 3 ประเด็น คือ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปเคลื่อนไหวชุมชน ขณะเดียวกันเชื่อมโยงความรู้ และ การเคลื่อนไหวชุมชนเกษตรกรรมไปพร้อมกับการดำเนินการทางการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนในเชิงระบบ เชิงกติกาของชุมชนหรือเชิงโครงสร้างของชุมชนเกษตรกรรมที่มีบริบทแตกต่างจากชุมชนเมือง และมีความละเอียดผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน นักศึกษาจะต้องเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างความศรัทธา ให้ชุมชนเกษตรกรรมเห็นคุณค่า และพลังที่ต้องใช้มีทั้งพลังการมีส่วนร่วม ได้แก่ รัฐ สังคม และความรู้

“ในยุคที่ชุมชนเกษตรกรรมขาดองค์ความรู้ ทั้ง ๆ ที่ไกล่ไกลต่าง ๆ มีอยู่มากมาย แต่ไม่เป็นระบบ ระเบียบ การทำงานแบบแยกส่วน เพราะความรู้กระจายเป็นท่อน ๆ ทั้งนี้คนในชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจ การวิเคราะห์สังเคราะห์เหตุและผลได้ จนรู้ว่าชุมชนต้องการทำอะไร เช่น แก้ไขปัญหาความยากจน สิ่งแวดล้อม ต้องการระบบราชการที่ดีกว่านี้ เป็นต้น แต่คำถามคือ ทำอย่างไร” หลายท่านคงเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า มุมบนสุดของสามเหลี่ยมสำคัญที่สุด และเป็นพลังหลัก แต่ดำเนินการยากที่สุด นั่นคือ “การสร้างความรู้ภาคเกษตรกรรม”

1. หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน (The Community Knowledge based Economy Driving)

หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

ภาพที่ 1.2 หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน

ผู้วิจัย : นายปิยะพัชร สติตปรีชาโรจน์, 2562

ประเด็นการสร้างความรู้ ยังสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนเกษตรกรรมที่ทุกคน เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society and Economy) มีการแข่งขันกันด้วยพลังความรู้ ไม่ใช่แข่งขันกันด้วย การสะสมปัจจัย (Factors Accumulation) เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทุน หรือ แรงงานเป็นปัจจัยหลัก ก็เพราะว่าปัจจัยยังใช้ยิ่งแปรสภาพหมดไป แต่ความรู้ยิ่งใช้ยิ่งงอกงาม การพัฒนาสังคมบนฐานความรู้จะยั่งยืน ทุกสังคมจึงต้องมีความสามารถในการ นำความรู้มาสร้างนวัตกรรม มาใช้เป็นพลัง ขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมสู่ความยั่งยืนโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

โดยสรุปแล้ว การจัดการความรู้ของชุมชนเกษตรกรรม คือ การรวบรวม องค์ความรู้ของชุมชนเกษตรกรรม เพื่อเป็นคลังแห่งความรู้และปัญญา ในการนำไปถ่ายทอดแก่คนในชุมชน ด้วยองค์ความรู้ตัวเองจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความยั่งยืน ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

2. เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ ประกอบไปด้วยการพัฒนาในประเด็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 พัฒนาผู้เรียน ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อผู้เรียนมีพลังความรู้ที่พร้อม ทำให้เราสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ ให้ความรู้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่มีพลังพร้อมต่อยอดต่อไป

2.2 การพัฒนาครู จัดเป็นพลังขับเคลื่อน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญ การสร้างใด ๆ นั้นต้องอาศัยกระบวนการถ่ายทอด ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน และบุคคลทั่วไปบนพื้นฐานของความศรัทธา ทำให้ได้รับการพัฒนาเจริญงอกงามขึ้น มีความรู้รอบด้าน สามารถพัฒนาตนเองและชุมชนได้

2.3 การพัฒนาทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ ด้วยเหตุที่ความรู้มีมากมายกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป การจัดการความรู้ และทักษะ คือ การนำเอาองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้เรียน ครู สร้างให้เป็นนวัตกรรม ชิ้นงาน โครงการให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้โดยใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ พัฒนา ต่อยอด เป็นการสร้างพลังอำนาจในการจัดการความรู้ที่เกิดประสิทธิผลแก่ชุมชน และสังคมอย่างองอกงาม สามารถปฏิบัติภารกิจได้โดยง่าย ไม่เป็นการแก้ปัญหาซ้ำ ๆ ก็จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี

2.4 การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม การสร้างความเชื่อมโยงโดยการสร้างและนวัตกรรม ชิ้นงานแบบมีส่วนร่วม จัดเป็นการสร้างสรรค์แนวทางในพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมบนฐานคิดแบบมีส่วนร่วม ในสภาพแห่งความเป็นจริงยุคใหม่ ๆ ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษาอิงเศรษฐกิจฐานความรู้ การสื่อสาร องค์การภาครัฐ แหล่งทรัพยากร แนวคิดการออกแบบวิธีการของความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วมให้มีความเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการสร้าง นวัตกรรม บนฐานการค้นคว้าวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ การถอดบทเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ (ห้องเรียน) สู่ชุมชนเกษตรกรรมอย่างแท้จริง

2.5 ความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ การสร้างและพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาส่งเสริมจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้จนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ชุมชนเกิดความมั่นใจเลื่อมใสศรัทธาแล้ว การจัดการความรู้ การถอดบทเรียนร่วมกันถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของสถานศึกษา องค์กร และชุมชน เพื่อการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาในตัวบริบทเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ และใช้ความรู้เพื่อจัดการศึกษา โดยต้องมีกระบวนการพิสูจน์หลายบริบทว่าได้ผลดีจริง มีความเที่ยง ส่งผลต่อการกำหนดราคา เพิ่มมูลค่าขององค์ความรู้ และนวัตกรรม หรือชิ้นงานนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ๆ หรือคนทำงานในพื้นที่ซึ่งมีประสบการณ์ และมีการจัดการความรู้ที่ดีเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จนได้บทเรียนที่ดี จากการทำงาน ทั้งบทเรียนจากความสำเร็จ บทเรียนจากความผิดพลาดที่พึงระวัง เมื่อมีการถอดบทเรียนดังกล่าวไว้ และนำมาเผยแพร่แบ่งปันความรู้ก็จะเป็น วิทยาทานให้แก่ชุมชนเจริญงอกงามต่อไป

ทั้งนี้ เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม ตามศาสตร์พระราชาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ทั้งนี้ผู้เขียนมีเป้าหมายให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา เป็นสื่อกลางในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้แนวทางในการพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชาเป็นหนทางไปสู่การลงมือทำบนฐานการผลิตให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ลักษณะของกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา

ลักษณะของกระบวนการขับเคลื่อนต้องคำนึงถึงฐานความรู้ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา สถานศึกษามีการจัดลงนามความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมตามระดับความพร้อม และการมีการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยความสมัครใจ โดยสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรมีการจัดกระบวนการขับเคลื่อนในรูปของกลุ่มจังหวัด ที่มีการจัดทำทะเบียนภาคีความร่วมมือภาคเกษตรกรรม

เป้าหมายที่เป็นรูปธรรมสำหรับกระบวนการนี้ก็คือ การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้เกิดการสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพสูง ระหว่างสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนตามพันธกิจของสถาบันการศึกษาเกษตร มีกระบวนการขับเคลื่อนด้วยข้อมูลข่าวสาร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิก

โดยสรุป แนวทางการบริหารจัดการโดยเครือข่ายเพื่อบูรณาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด อันดามันที่มีประสิทธิภาพในอนาคตนั้น ควรเป็นการต่อยอดการดำเนินการจากกระบวนการทำงานที่ทำอยู่มากกว่า การสร้างระบบใหม่ขึ้นมา โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างเอกภาพที่ระดับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ การสร้างเอกภาพ และบูรณาการในระดับปฏิบัติการ และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพสูงสุดระหว่างสมาชิกเครือข่ายการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ และการสนับสนุนจากผู้นาองค์กรการเกษตร แต่ละภาคส่วน

อย่างไรก็ตาม การที่จะดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เสนอมานี้ข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการพัฒนาความรู้และทักษะการทำงานของบุคลากรในระดับต่าง ๆ ของภาคีการพัฒนาอย่างจริงจัง และ สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ จึงควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรภาคเกษตรอย่างจริงจังและเหมาะสม เพื่อ จุดหมายของยุทธศาสตร์แห่งความยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

สรุป

กระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา ต้องคำนึงถึงฐานความรู้ของชุมชนภาค เกษตรกรรมเป็นสำคัญ เพราะจะเป็นชุมชนที่พร้อมที่จะสามารถพัฒนาต่อยอด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ รู้จัด คิด วิเคราะห์ เพื่อสร้างชิ้นงาน (ผู้เรียน) เกิดนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์บนฐานความรู้สู่การพัฒนาอาชีพ สร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง (ชุมชนภาคเกษตร) เสมือนเริ่มต้นจากห้องเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียน ได้แสดงศักยภาพที่หลากหลายบนฐานการเรียนรู้คิด วิเคราะห์ รู้ปฏิบัติ รู้คุณค่าความชำนาญ โดยทั้งนี้เป้าหมาย ของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ ประกอบไปด้วยการมุ่งพัฒนาในประเด็น 5 ด้าน คือ พัฒนาผู้เรียน การ พัฒนาครู การพัฒนาทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม การสร้าง ความเชื่อมโยงโดยการสร้างและนวัตกรรม และที่ชุมชนภาคเกษตรต้องการคือ ความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ การ สร้างและพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาส่งเสริม จัดการถ่ายทอดองค์ความรู้จนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ชุมชนเกิดความมั่นใจเลื่อมใสศรัทธาแล้ว การจัดการความรู้ การถอดบทเรียนร่วมกันถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของ สถานศึกษา องค์กร และชุมชน หมายถึงการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาในตัวบริบทเชิงพื้นที่ นั้นหมายถึง ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีความรู้ และใช้ความรู้เพื่อจัดการศึกษา โดยต้องมีกระบวนการพิสูจน์หลายบริบทว่าได้ผลดีจริง มีความ เทียบ ส่งผลการกำหนดราคา เพิ่มมูลค่าขององค์ความรู้ และนวัตกรรม หรือชิ้นงานนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน หรือคนทำงานในพื้นที่ซึ่งมีประสบการณ์ และมีการจัดการความรู้ที่ดีเชิงพื้นที่ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จนได้บทเรียนที่ดี จากการทำงาน ทั้งบทเรียนจากความสำเร็จ บทเรียนจากความผิดพลาดที่พึงระวัง เมื่อมีการถอดบทเรียนดังกล่าวไว้ และ นำมาเผยแพร่แบ่งปัน ผ่านกระบวนการจัดการองค์ความรู้ ขับเคลื่อนองค์ความคิดเป็นวิทยาทานให้แก่ชุมชนภาคเกษตร เจริญงอกงามอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). *พระอัจฉริยภาพด้านเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ชัค เซส มีเดีย.
- ศาสตร์พระราชา. (2554). *ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://sites.google.com/site/sastrphrarach2019/prawati-khwam-pen-ma>
- ปิยะพัชร สติติปริชาโรจน์. (2557). การพัฒนานวัตกรรมปุ๋ยกระบอกสุ่เกษตรกรนาบัวอย่างยั่งยืน. ฉะเชิงเทรา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา.
- ปิยะพัชร สติติปริชาโรจน์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการเลี้ยงหอยขมเชิงเกษตรอินทรีย์สู่เกษตรกรอย่างยั่งยืน*. พระนครศรีอยุธยา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร.
- ปฤษฎา กองวงศ์. (2557, 3 กันยายน). ฝึ่งปุ๋ยกระบอกช่วยเกษตรกรนาบัว. *ข่าวสด*, น. 13.
- อัจฉรา อุดมเอกมงคล และคณะ (2560) วิถีเพียงพอ ตามคำพ่อสอน : น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระผู้เสด็จ สู่สวรรคาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในชุมชนพระบาทห้วยต้ม
Strengthening Buddhist Ethics in the Community of Ban Phra Bat Huay Tom

พระครูวินัยธรสัชชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ)¹
 Phrakhu Vinaidhorn Sanchai Nānaviro (Thiposot)
 พระอธิวัฒน์ รตนวณโณ²
 Phra Athiwat Ratanawanno
 Corresponding Author E-mail: sunchait65@gmail.com

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทยต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และเครื่องมือชี้วัดในการพัฒนาสังคม โดยนำเอาพุทธศาสนาเป็นฐานในการพัฒนาให้เข้มแข็ง การสร้างความตระหนักในการน้อมนำเอาหลักการทางพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดผลมากที่สุด ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือคน และการพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การเสริมสร้างศีลธรรมในสังคมไทยก็มีการดำเนินการเช่นการจัดตั้งหมู่บ้านรักษาศีล 5 สร้างเป็นชุมชนต้นแบบ เพราะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นสังคมอุดมปัญญา ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนสังคม และประเทศชาติให้เกิดความยั่งยืนตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คนมีศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม ที่เรียกได้ว่าเป็นอารยชน มีธรรม คือคุณสมบัติ ดังนี้ มีสุจริตทั้งสาม คือ มีความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ กายสุจริต วาสุจริต มโนสุจริต ดำรงตนมั่นอยู่ในหลักการทางพุทธศาสนา คือ ละชั่ว ทำความดี ฝึกฝนตนเองให้เกิดปัญญา ทำจิตใจให้เป็นผ่องใส การสร้างชุมชนต้นแบบการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมที่เห็นได้ชัด ในชุมชนบ้านพระบาทห้วยต้มทุกคนก็ยังนับถือและยึดถือปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม จึงทำให้สถานที่แห่งนี้ยังคงเป็นชุมชนแห่งพระพุทธศาสนาที่ผู้มาเยือนได้จะได้สัมผัสความงดงามของวิถีชีวิตชาวปกากะญอที่มีต่อพระพุทธศาสนาผ่านชุมชนคุณธรรมที่เข้มแข็ง และเป็นผู้ริเริ่มหมู่บ้านรักษาศีล 5 แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องในยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในชุมชนพระบาทห้วยต้ม ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง, พุทธจริยธรรม, ชุมชนพระบาทห้วยต้ม

Abstract

Strengthening Thai society must have a common goal together. and indicators for social development by taking Buddhism as a base for strong development. The realization of the Buddhist principles is the most effective. the most important resource is human. and the most important development is the development of quality human. moral enhancement in Thai society has been implemented, such as the establishment of the village to maintain the precepts. this is good for community development. it is a really rich society. It will affect the development of communities, society and the nation to be sustainable according to the National Economic and Social Development Plan.

Moral or goodness human, there are three virtues: Honesty, sincerity, faithfulness, good faith and stable in Buddhism. Make theirs mind become clear. creating a prototype community,

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

² อาจารย์สอนประจำที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

applying the principle of Ethical Buddhist Ethics In the community of Ban Phra Bat Huay tom, everyone is respectful and respectful. this makes it a community of Buddhists who will be able to absorb the beauty of the Keren paths towards Buddhism through a strong moral community. and the initiator of the first 5 precepts of Thailand. In line with Strategy 1: Strengthening and developing human capital. In the community of Ban Phra Bat Huay tom. there is a strong belief in Buddhism.

Keywords: Strengthening, Buddhist ethics, community of Ban Phra Bat Huay tom

บทนำ

การพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่ให้ความสำคัญกับด้านสังคมและวิถีชีวิต นั้น อาจนำมาซึ่งพฤติกรรมที่ดำเนินชีวิตที่ขาดปัญญาเลยสร้างปัญหา ขาดการหัดคิด ก่อให้เกิดปัญหาสะสมหลาย ด้าน เช่น ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นมาจากความโลภ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ปัญหาการคอร์รัปชันในสังคม การก่ออาชญากรรมที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการอบายมุข ผู้คนในชุมชนทะเลาะกันมากขึ้น สำหรับการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ให้ลดน้อยถอยลงได้นั้น ต้องกำหนดความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีเป้าหมายร่วมกัน ในการพัฒนาบนฐาน คุณธรรมความดีและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาพุทธศาสนา โดยหลักการแล้วแต่ละชุมชนมีพุทธศาสนาเป็นฐาน อยู่แล้ว หากชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนา ชุมชนและสร้างสังคมไทยให้เกิดความสงบสุขตามแนวทางพุทธศาสนาได้

การน้อมนำหลักจริยธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-11 ได้เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิด ภูมิคุ้มกันทางด้านศีลธรรม โดยเฉพาะการนำพุทธจริยธรรมไปช่วยเสริมสร้างให้กับคน ซึ่งเป็นทุนที่มีคุณค่ามากมาย เช่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน มนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ และธรรมาภิบาลใน สังคมไทย โดยจัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ให้เป็นแผนแม่บทหลักของการ พัฒนาประเทศ และเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ควบคู่ไปกับการ ปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, น. 65, 129)

การพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งย่อมส่งผลดีต่อองค์รวมคือประเทศชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว สังคมไทยโดยมากเป็นสังคมพุทธ การพัฒนาถ้าอาศัยพุทธศาสนาเป็นฐานในการพัฒนาสังคมย่อมต้องจะช่วยส่งเสริม ความสงบสุข ได้ส่วนหนึ่ง เช่น ประเทศภูฏานที่เอาพุทธศาสนาเป็นฐานในการปกครองโดยเอาความสุขในทางพุทธ ศาสนาเป็นฐานในการปกครองประเทศ ในการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในสังคมไทยนั้นต้องอาศัยพระสงฆ์ ชุมชน โรงเรียน หรืออาจจะเรียกว่า “บวร” ร่วมมือกันและกันเพื่อสร้างสังคมที่เป็นพุทธศาสนาที่แท้จริง ซึ่งคำสอนทางพุทธ ศาสนานั้นมีแต่สอนให้เกิดปัญญา รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิตตาม แนวทางพุทธได้ สามารถเอาหลักการทางพุทธศาสนาไปแก้ปัญหาและควบคุมสังคมได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือ ของชุมชนนั้นแบบเป็นองค์รวมทั้งในสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ส่งผลต่อความสุขมวลรวมของประเทศ สมกับคำกล่าวที่ว่า "เศรษฐกิจไทยก้าวหน้า สังคมไม่มีปัญหา การพัฒนายั่งยืน"

สภาพปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย

ปัญหา คือ คนในสังคมขาดศีลธรรม ผิดศีลห้ามากขึ้น ก่อให้เกิดความไม่ซื่อสัตย์ ประทุษร้ายกันง่าย ไม่มี เหตุผลใช้อารมณ์เป็นใหญ่ ขาดความสามัคคีสมานฉันท์ ไม่รู้จักเคารพในสิทธิผู้อื่น ไม่พร้อมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่รู้จักรับผิดชอบเสียสละ ไม่รู้จักใช้ปัญญาในการยับยั้งชั่งใจและเห็นแก่ตัว ไม่เห็น คุณค่าความสำคัญของคำสอนพระพุทธศาสนา จากการศึกษางานวิจัยของ อมร อำไพรุ่งเรือง (2554) ได้ศึกษา พฤติกรรมการศึกษาและการล่วงละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะคติที่มีต่อการรักษา และการล่วงละเมิดศีล 5 เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไม่ซื่อสัตย์ก่อให้เกิดความไม่ก้าวหน้าใน

หน้าที่การงาน และไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การฆ่าสัตว์เป็นการกีฬาที่นาตื่นเต้น และส่วนใหญ่ละเมียดศีล 5 มีการฆ่าสัตว์ หยิบพ่อแม่ไปใช้โดยไม่บอกกล่าว มีเพศสัมพันธ์กับคู่อริของตนก่อนแต่งงาน โกหกพ่อแม่ ดื่มแอลกอฮอล์ จะรักษาอย่างเคร่งครัดก็ต่อเมื่อเข้ากรรมฐาน และส่วนน้อยที่ไม่เคยรักษาศีลเลย สถานที่ที่เหมาะสมกับการรักษาศีลคือ วัดมากที่สุด รองลงมาคือที่บ้าน และที่ทำงานตามลำดับ ปัญหาที่ทำให้คนไทยไม่สามารถรักษาศีล 5 ได้ เป็นเพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่สนใจหลักคำสอนทางด้านศาสนา และความอยากได้อะไรก็มีความไม่รู้จักพอของมนุษย์ จากงานวิจัยของ พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน) (2542) กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากในปัจจุบัน ก็คือปัญหาสิ่งเสพติดที่ระบาดอยู่ในสังคมไทย เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่าศีลนั้นโดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ซึ่งถือว่ามีค่ามากที่สุดซึ่งว่าด้วยเรื่องสุราเมรัยและของเมา โดยเห็นโทษว่าสุราเมรัยและของเมาเป็นสิ่งที่มึนเมา เป็นข้อห้ามโดยส่วนตัวเป็นพิษร้ายแก่สังคมมีโทษทำลายสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศไทยในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา สิ่งที่มาพร้อมกับความสำเร็จย่อมมีความไม่สำเร็จตามมาด้วย เจริญมีสองด้านเสมอ นั่นคือปัญหาและกำลังพอกพูนเพิ่มยิ่งขึ้นจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ นั่นคือ ปัญหาสังคมสามารถสรุปเป็นข้อความสั้นที่นึกคิดว่า "เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน" (พรพรรณ อาทิตยตั้ง, 2555) แสดงให้เห็นว่าความเจริญทางด้านวัตถุมากเท่าใด สภาพทางด้านจิตใจกลับเสื่อมถอยลง จิตใจคนสันสน คนขาดที่พึ่งทางใจ ครอบครัวอ่อนแอ สภาพสังคมหมู่บ้านที่เคยเข้มแข็งตกอยู่ในสภาพเดียวกัน พอจะสรุปเป็นประเด็นสั้น ๆ ได้ดังนี้ ประเทศไทยมีความเจริญทางด้านวัตถุไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นบ้านเมือง ถนนหนทาง การใช้เทคโนโลยี ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ จนทำให้ค่านิยมและสังคมไทยได้เปลี่ยนไปอย่างชัดเจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุจนเกินไป นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย ยกย่องคนรวยโดยไม่คำนึงถึงว่าจะร่ำรวยมาได้โดยวิธีใด เกิดการแข่งขันเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีคุณธรรม สภาพความเหลื่อมล้ำในสังคม สภาพความยากจนแค้นแค้นของคนไทยในชนบทยังมี และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากขึ้น จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์และปัญหาอื่น ๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณีอันดีงามแต่เก่าก่อนจนทำให้เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ

พุทธจริยธรรมที่สำคัญที่สังคมไทยต้องการ

วคิน อินทสระ (2529, น. 226) ได้ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เว้นสิ่งที่ควรเว้นกระทำในสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาดรอบรู้ รอบคอบรู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล เพราะฉะนั้นการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมที่สำคัญให้คนไทยเกิดปัญญา ซึ่งมีสองปัจจัยที่จะทำให้เกิดการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมให้เกิดขึ้นประกอบด้วยปัจจัยที่จะให้เกิดสัมมาทิฐิ ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ คือ ปรโตโฆสะ สิ่งแวดล้อมต้องดี เช่น การสั่งสอน แนะนำการถ่ายทอดการโฆษณาการค้า บอกเล่าข่าวสารข้อเขียนคำชี้แจงอธิบายการเรียนรู้จากผู้อื่นในที่นี้เอาเฉพาะส่วนที่ดั่งามถูกต้องเฉพาะอย่างยิ่งการรับฟังธรรมความรู้หรือคำแนะนำจากบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555, น. 563) การทำในใจโดยแยบคาย การใช้ความคิดถูกวิธีความรู้จักคิดคิดเป็นหรือคิดอย่างมีระเบียบ การรู้จักมองรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงและโดยวิธีคิดหาเหตุผลสืบค้น สืบสาวให้ตลอดสายแยกแยะสิ่งนั้นหรือปัญหานั้นออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยโดยไม่เอาความรู้สึกด้วยตัณหาอุปาทานของตนเข้าจับ เรียกว่าวิธีแห่งปัญญา

พุทธจริยธรรมหรือจริยธรรมสำหรับเสริมสร้างคนในสังคมไทยอย่างเร่งด่วนให้เป็นคนมีศีลธรรม คือ มีความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ กายสุจริต ความสุจริตกาย ทำสิ่งที่ดั่งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย วชิสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดั่งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ดั่งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามทางแห่งศีล 5 ประการ ศีล 5 เรียกว่า อคาริยวินัย คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดกายและวาจาของผู้ครองเรือน

ทานรวมศีล 5 จำนวน 4 ข้อ คือ ปาณาติบาตา เวรมณี เจตนางดเว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป อทินนาทานา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เจตนางดเว้นจากประพฤติผิดในกาม มุสาวาทา เวรมณี เจตนางดเว้นจากกล่าวเท็จ ไวในกุศลกรรมบถ 10 ประการ (อง ปญจก-ฉก. (ไทย) 14/86-87/98-99/407)

ดังนั้นหลักมนุษยธรรม คือ หลักปฏิบัติของมนุษย์ หรือทำให้เกิดเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ เป็นสัตว์บุรุษ ดังข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสพอสรรูปได้ว่า บุคคลเป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เป็นผู้ละเว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้ละเว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท ย่อมเสวยสุขโสมนัสในปัจจุบัน (ม.อ. (ไทย) 14/253/299-300) สัตบุรุษในโลกนี้เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม (ม.อ. (ไทย) 14/92/108,377/426)

ในการศึกษาอบรมจริยธรรมจึงมีวัตถุประสงค์มุ่งหมายที่ ประโตโฆสะ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยหลักที่ว่ากรรมกัลยาณมิตร ส่วนปัจจัยที่ 2 โยนิโสมนสิการ การใช้ปัญญา ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้อง ความเป็นกัลยาณมิตรตาเป็นองค์ประกอบภายนอกและโยนิโสมนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมต้องอาศัยการส่งเสริมการนำหลักธรรมข้างต้นไปใช้ให้เกิดผลจริง ๆ ซึ่งบางชุมชนก็นำไปประยุกต์ใช้จนเกิดผลก็มี เช่น โรงเรียนดอยจี้ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม สอนให้รู้จักความเป็นมนุษย์ก่อน แล้วค่อยเติมวิชาการเข้าไป คือ ต้องดี มีคุณธรรม และเก่งด้วย

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมในชุมชนต้นแบบ

ผู้เขียนขออัญเชิญพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ตรัสไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ที่ได้ตรัสไว้เกี่ยวกับจริยธรรมในด้าน ความประพฤติปฏิบัติของนักศึกษาว่า “ความเป็นบัณฑิตนอกจากจะหมายถึงรู้ที่ความรู้และความฉลาดสามารถของบุคคลในการใช้วิทยาการให้เกิดประโยชน์แล้วยังสังเกตทราบได้ว่าการกระทำคำพูดและความคิดอีกทางหนึ่งบังเกิดขึ้นเมื่อจะกระทำจะพูดหรือจะยึดยอมพยายามทำให้ดีพูดให้ดีคิดให้ดีเสมอถ้าไม่ดีหมายถึงทำด้วยความตั้งใจและจริงใจให้เป็นการสร้างสรรค์อย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ก็พยายามทำอย่างดีที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประโยชน์ของการที่งานนั้นโดยครบถ้วน ไม่ทำโดยเพทุบายหรือมีเจตนาไม่บริสุทธิ์แอบแฝง การพูดให้ดีหมายถึงการกล่าววาจาชอบให้เกิดประโยชน์ เช่น กล่าวในสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ความฉลาดความเจริญความดีความสามัคคีปรองดอง ไม่กล่าวในสิ่งที่ไม่รู้จักจริง สิ่งที่จะก่อให้เกิดความสับสนหรือที่ทำลายความดีงามความเจริญมั่นคง การคิดให้ดีนั้นหมายถึงการคิดด้วยสติด้วยความมีสติตั้งมั่นเป็นกลางไม่ถูกเหนี่ยวนำด้วยอคติถูกต้องด้วยหลักวิชาเหตุผลความเป็นจริงและศีลธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานเครื่องวินิจฉัยเพื่อให้เกิดความคิดนั้นปราศจากพิษภัยเป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริง”

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนโดยผ่านกระบวนการการศึกษาและศาสนาเพื่อสร้างฐานความรู้ คุณธรรมหรือจริยธรรมตามแนวพระราชพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ตรัสไว้เกี่ยวกับศาสนาว่า “คนเราต้องมีศาสนาคือความคิดหรือสิ่งที่คิดประจำใจอันเป็นแนวทางปฏิบัติในใจประจำตัวและต้องมีการศึกษาคือความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจทั้งในด้านวัตถุเพื่อประกอบกับตัวเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ได้ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้” (สมุธ ตันติเวชกุล, 2549, น. 250) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมสุข นิธิอุทัย (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาของเยาวชนตามแนวพุทธ คือ สัมมาทิฐิ การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนโดยใช้หลักไตรสิกขา ควรสร้างเสริมให้เยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติต่อไปคือ 1) ไม่เบียดเบียนตนเอง 2) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) รับผิดชอบต่อหน้าที่ 4) พัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคม และการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนให้เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาวินัยในตน การพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด โดยร่วมกับสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่าปลูกพืชต้องเตรียมดิน จะกินก็เตรียมอาหาร จะพัฒนาชาติบ้านเมืองต้องพัฒนาคนก่อนเป็นอันดับแรก ถ้าชาติใดไม่มีจริยธรรมไม่มีกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมใครอยากทำอะไรก็ทำไปตามความพอใจของตน ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวเป็นแนวทางปฏิบัติบ้านเมืองนั้นเรียกว่าบ้านป่าเมืองเถื่อน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นต้องมีการฝึกฝนอบรมและมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2553, น. 57) ได้กล่าวว่าจริยธรรม คือ หลักการดำเนินชีวิตประกอบด้วยธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรมหรือกฎศีลธรรม จริยธรรม อันประเสริฐเรียกว่า

พรหมจรรย์แปลว่าความประพฤติอันประเสริฐหรือการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐหรือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักพุทธจริยธรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นทุกองค์กรในประเทศไทย

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคนนับถือมากแต่ขาดศูนย์กลางการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สอนคนไทยให้มีศรัทธาประกอบด้วยปัญญาไม่ให้มีศรัทธาเพียงอย่างเดียว แต่มีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผู้นำสาระธรรมไปบอกกล่าวประชาชนนี้สำคัญก็คือพระสงฆ์นั่นเอง ต้องมีคุณภาพต้องเข้าใจหลักธรรมวินัยทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ต้องมีคุณสมบัติบางประการ เช่น อดทนต่อความยากลำบาก ไม่มกมากในลาภผล มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชน ดำรงตนในยุติธรรม กระทำการด้วยปัญญา รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิตตั้งมั่นวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนควรที่จะสร้างศูนย์เรียนรู้ขึ้นให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจ เข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธเจ้าและนำไปปฏิบัติได้เองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยปัจจุบัน มีแนวคิดและวิธีการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมเชิงพุทธ สามารถนำไปสู่การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านพฤติกรรมสุขภาวะเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการสร้างพลังทางสังคมได้ สามารถพัฒนาบุคคลและสังคมตามหลัก “ภาวนา 4” คือ ประการที่หนึ่ง กายภาวนา มุ่งเน้นการพัฒนา กาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักเป็นระบบ ระเบียบ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง รวมทั้งเข้าใจระบบความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วศิน อินทสระ (2541, น. 11-12) กล่าวว่าพุทธจริยศาสตร์เป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งท่านผู้รู้มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ได้ทรงวางไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่เบื้องต้น ท่ามกลางและระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด เพื่อขึ้นให้ถึงความดีงามอันสูงสุดนั้น ต้องมีแนวทางปฏิบัติ คือเป็นการสร้างเหตุบรรลผล ถ้าต้องการผลอันสูงสุดก็ต้องสร้างเหตุให้สมควรกัน พุทธศาสนาเป็นกรรมวาตะ กิริยวาตะ

โลกปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกไร้พรมแดนทางด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการพัฒนาโลกด้วยระบบคิดแบบวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยได้บรรลุเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างการพัฒนาโดยเอาพุทธศาสนาเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย สุขตาม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า พุทธวิถีในการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการคนให้เป็นคนเก่งและคนดี (วิชาจรณสมปັນโน) คือมีชีวิตอันประเสริฐมีปัญญารู้ตามความเป็นจริง พัฒนาตนเองให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีกว่าเดิม พุทธธรรมเป็นหลักการพัฒนาคนในสังคม (ศีล) การพัฒนาจิตใจให้มีสุขภาพจิตดี เรียกว่ามีสุขภาพทางจิต (สมาธิ) และการพัฒนาไปสู่ระดับการเข้าถึงสังขธรรม (ปัญญา) ได้มีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีงานวิจัยของ พระครูปลัดสุวัฒนเมธากุล (ชัยยันต์ สิบกระพันธุ์) (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันสามารถทำได้โดยนำหลักการระดับต้นมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของคนบุคคลทั่วไปได้แก่ประชาชนทั่วไป หลักการระดับกลางมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมและนำหลักการระดับสูงสุดมาบูรณาการการดำเนินชีวิต ได้แก่ พระภิกษุและสามเณร และองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบันได้แก่ free model เป็นหลักการที่เกิดจากการบูรณาการหลักพุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน เข้ากับทุกสาขาอาชีพเมื่อนำไปบูรณาการและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตให้เบาบางลง

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมต้องอาศัยหลายฝ่ายร่วมมือกัน เพราะเมื่อชุมชนเข้มแข็งนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคม และประเทศชาติต่อไป ในบางพื้นที่ได้มีการสร้างรูปแบบชุมชนต้นแบบแห่งการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยธรรม ชุมชนที่น้อมนำเอาหลักการทางพุทธศาสนาไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการยืนยันได้ว่าหลักการทางพุทธศาสนานั้นไม่ใช่เพียงแค่การพูดลอย ๆ หรืออยู่ในตู้คัมภีร์ล็อกกุญแจไว้อย่างดี มองเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่จับต้องไม่ได้ แต่ที่จริงแล้วคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นหลักการปฏิบัติที่อยู่ในชีวิต เพราะพระพุทธองค์ทรงประยุกต์หลักธรรมมาจากชีวิต ชีวิตนั้นใช้ชีวิตให้ซับซ้อนก็ซับซ้อน ใช้ชีวิตไม่ให้ซับซ้อนก็ไม่ซับซ้อน เพราะหลักการทางพุทธศาสนาสอนให้ใช้ชีวิตให้ง่ายที่สุด มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ หลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ ที่สอนให้พุทธศาสนิกชนอยู่แบบเรียบง่าย เมื่омองย้อนกลับไปครั้งพุทธกาล ก็คือศาสนาพุทธ พระพุทธเจ้าทรงใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย

ที่สุด เป็นบุคคลตัวอย่าง ซึ่งชุมชนต้นแบบแห่งการน้อมนำหลักการทางพุทธศาสนามาใช้คือ ชุมชนพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน และที่สำคัญคือ วัดพระบาทห้วยต้ม เป็นวัดที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอเถิน เป็นวัดประจำหมู่บ้าน ชาวเขา โดยในปี พ.ศ. 2514 มีชาวปกากะญออพยพมาจากแม่ตื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เข้ามาอาศัยอยู่ใกล้วัดพระบาทห้วยต้ม จำนวน 13 ครอบครัว เนื่องจากเลื่อมใสในหลักคำสอนทาง พุทธศาสนาของหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา (ครูบาวงศ์) ที่สอนให้ทำบุญถือศีลปฏิบัติธรรม นานวันเข้าก็มีกลุ่มชาวปกากะญอ อพยพเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนใหญ่มาจากตาก เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ถึงแม้ว่าหลวงปู่ครูบาวงศ์จะมรณภาพไปแล้ว แต่ว่าทุกวันนี้ ชาว ปกากะญอที่อาศัยอยู่

ในชุมชนบ้านพระบาทห้วยต้มทุกคนก็ยังนับถือและยึดถือปฏิบัติแต่สิ่งที่ตั้งงามที่หลวงปู่ฯ สอนไว้เสมอ จึงทำให้ที่นี่ยังคงเป็นชุมชนแห่งพระพุทธศาสนาที่ผู้มาเยือนได้จะได้สัมผัสความงดงามของวิถีชีวิตชาวปกากะญอที่มีต่อพระพุทธศาสนาผ่านชุมชนคุณธรรมที่เข้มแข็ง งานบุญที่สำคัญ ได้แก่ บุญประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระร่างครูบาชัยยะวงศาพัฒนา สำหรับปี 2559 ขึ้นปีที่ 16 โดยจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 16 - 17 พฤษภาคม ของทุกปี ตามวันมรณภาพของท่านในวันที่ 17 พ.ศ. 2543 ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา แต่ปัจจุบันสรีระศพ ของหลวงปู่ฯไม่มีการนำเปื่อยจึงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา เป็นผู้ที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่ชาวเขาเผ่าปกากะญอ ใน ตำบล นาทราย และทั่วภาคเหนือตอนบน รวมทั้ง พุทธศาสนิกชนจากจังหวัด ไกล่เคียง และ กรุงเทพฯ ให้ความเคารพยิ่ง ท่านได้สร้างศาสนวัตถุ ศาสนสถานไว้มากมาย เช่น วัดพระบาทห้วยต้ม พระมหาธาตุเจดีย์ศรีเวียงชัย นอกจากนี้ยัง เผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่ชาวบ้าน และสอน ให้ชาวบ้านเลิกฆ่าสัตว์ ชาวบ้านชุมชนพระบาทห้วยต้ม ไม่ทานเนื้อสัตว์กันทั้งหมู่บ้านมาจน ถึงปัจจุบัน และเป็นผู้ริเริ่มหมู่บ้านรักษาศีล 5 แห่งแรกของประเทศไทย จนกระทั่งได้ถือเป็นแนวปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันทั่วประเทศขณะนี้ ดังนั้น ในทุกปีเมื่อถึงวันครบรอบการมรณภาพจะมีการทำบุญพิธีเปลี่ยนผ้า ห่มสรีระร่างศพ ของหลวงปู่ครูบาฯ เพื่อให้ศิษยานุศิษย์ได้แสดงออกซึ่งความเคารพศรัทธา และกตัญญูและทำบุญถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระเจ้าอยู่หัว (ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ไปด้วยกันท่องเที่ยว, 2560)

ณ วัดพระบาทห้วยต้ม ชาวบ้านชุมชนพระบาทห้วยต้มมีความศรัทธาในเรื่องพุทธศาสนามาก และรับประทานมังสวิรัตินี้ทั้งหมู่บ้าน ทุกเช้าชาวบ้านจะไปทำบุญใส่บาตร ที่วัดพระบาทห้วยต้ม ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้านและใหญ่ที่สุดใน อำเภอเถิน กฎของการเข้ามาเยี่ยมขมวัดพระบาทห้วยต้มและชุมชนพระบาทห้วยต้มนั้นคือ ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ และไม่ให้นำเนื้อสัตว์เข้ามาในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหาร จะเลี้ยงเฉพาะสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข หรือแมวเท่านั้น และในช่วงวันพระชาวบ้านจะนำผักผลไม้มาเตรียมถวายสังฆทานผักกันที่วัด ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวบ้านได้ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน และเริ่มมีความนิยมมากขึ้นในสมัยหลวงปู่ครูบาชัย ยะวงศาพัฒนามาเป็นเจ้าอาวาส ท่านเป็นพระนักพัฒนาที่ชาวล้านนาเคารพศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง ชาวเขาเผ่าปกากะญอจึงมีวิถีวัฒนธรรมตามรอยหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา อย่างเช่น การกินมังสวิรัตินี้ ก็เพราะว่าหลวงปู่ครูบาฯ สอนว่าถ้าเราเบียดเบียนสัตว์ ต่อไปสัตว์ก็จะมาเบียดเบียนเรา โรคภัยไข้เจ็บก็จะตามมา ถ้าเรากินมังสวิรัตินี้ไม่ได้เบียดเบียนใคร ชาวบ้านจึงกินมังสวิรัตินี้ และยึดถือปฏิบัติสิ่งดีงามที่หลวงปู่ครูบาฯ สอนไว้ตลอดจนวันนี้ คำสอนนี้สอดคล้องกับประวัติความเป็นมาของพระบาทห้วยต้ม ในสมัยพุทธกาลมีอยู่ว่า มีชาวลัวะ 2 คน ชื่อ นายแก้วมาเมืองและนายพญา พร้อมกับพรานล่าเนื้อ 8 คน มาจากเมืองเถิน เข้าป่าล่าสัตว์ ได้มาพบพระพุทธเจ้าซึ่งเสด็จมาโปรดบริเวณนี้ จึงนำเนื้อสดที่ล่ามาได้ถวายแด่พระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าไม่ฉันเนื้อ พวกเขาจึงนำข้าวและผักไป ต้มที่ข้างห้วย พอสุกแล้วจึงนำมาใส่บาตร เมื่อฉันเสร็จแล้วพระพุทธเจ้าจึงเทศโปรดเมตตาให้พวกลัวะและพรานทั้ง 8 คนฟัง จนเกิดศรัทธาขึ้น จึงขออาราธนาพระพุทธเจ้าเหยียบหินให้เป็นรอยพระบาทบาทประดิษฐานไว้เป็นที่สักการบูชาของพุทธบริษัทสืบไป

ดังนั้น วัดพระบาทห้วยต้มปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนสถานที่เหมาะสมแก่การทำบุญและเรียนรู้ชุมชนคุณธรรมของชาวปกากะญอที่น่าประทับใจ นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเที่ยวแบบ โลฟสไตล์ (Lifestyles) จะได้สัมผัส ได้เรียนรู้ความเป็นอยู่และสัมผัสความดีงามของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ “ชาวปกากะญอ” ในชุมชนพระบาทห้วยต้ม ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า

สรุป

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมที่สำคัญของสังคมไทยความเข้มแข็งของชุมชนเครื่องมือชี้วัดในการพัฒนาสังคมไทยอย่างแท้จริงโดยเอาพุทธศาสนาเป็นฐานในการเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา ทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อสร้างความตระหนักในการน้อมนำเอาหลักการทางพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดผลมากที่สุด ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือคน และการพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ พุทธจริยธรรมที่สำคัญที่สังคมไทยต้องเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้น คือการเสริมสร้างกุศลกรรมบถ 10 ด้วยการดำเนินการเช่นการจัดตั้งหมู่บ้านรักษาศีล 5 สร้างเป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ให้คนในชุมชน สังคมนั้นมีศีลธรรม มีมนุษยธรรม ที่เรียกได้ว่าเป็นอารยชน มีสุจริตทั้งความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต ดำรงตนมั่นอยู่ในหลักการทางพุทธศาสนา คือ ละชั่ว ทำความดี ผูกฝนตนเองให้เกิดปัญญา ทำจิตใจให้ผ่องใส ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ต้นแบบที่ดีของการสร้างเสริมด้วยพุทธจริยธรรม ต้นแบบการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมที่เห็นได้ชัด ในชุมชนบ้านพระบาทห้วยต้มทุกคนนับถือและยึดถือปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามที่ครูบาชัยวงศาพัฒนา สั่งสอนไว้เสมอ จึงทำให้สถานที่แห่งนี้ยังคงเป็นชุมชนแห่งพระพุทธศาสนาที่ผู้มาเยือนได้จะได้สัมผัสความงดงามของวิถีชีวิตชาวปกากะญอที่มีต่อพระพุทธศาสนาผ่านชุมชนคุณธรรมที่เข้มแข็ง และเป็นผู้ริเริ่มหมู่บ้านรักษาศีล 5 แห่งแรกของประเทศไทย เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ปัจจุบันวัดพระบาทห้วยต้มเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนสถานที่เหมาะสมแก่การทำบุญและเรียนรู้ชุมชนคุณธรรมของชาวปกากะญอ ที่น่าประทับใจ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส ได้เรียนรู้ความเป็นอยู่และสัมผัสความดีงามของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ “ชาวปกากะญอที่ปฏิบัติตามแนวศีลธรรมของพระพุทธศาสนา” ในชุมชนพระบาทห้วยต้ม ที่ยังมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าและปฏิบัติให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรพรรณ อาทิพย์ตั้ง. (2555). *สภาพปัญหาสังคม*. สืบค้น 28 มกราคม 2561, จาก <http://luck507.blogspot.com/2012/07/blog-post.html>
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธากุล (ชัยยันต์ สืบกระพันธุ์). (2555). *บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม.
- พระมหาสุทนต์ อาภากร, (2558). *รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา*. *วารสาร Veridian E Journal* ๓ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 958-971.
- พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน). (2542). *การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- วศิน อินทสระ. (2529). *แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- วศิน อินทสระ. (2541). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองกวาว.
- วันชัย สุขตาม. (2555). *การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ไปด้วยกันท่องเที่ยว. (2560). *ปลายทางแห่งศรัทธา ชุมชนพระบาทห้วยต้ม*. สืบค้น 12 มกราคม 2561, จาก <https://www.paiduaykan.com/travel/ชุมชนพระบาทห้วยต้ม>

- สมสุข นิธิอุทัย. (2555). *การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *ยาเสพติด ภัยร้าย ใกล้ตัว*. สืบค้น 22 มกราคม 2561, จาก http://service.nso.go.th/nso/web/article/article_50.html
- พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน). (2542). *การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่องละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *หลักธรรมธรรมตามรอยพระยุคลบาท* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร อำไพรุ่งเรือง. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่องละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบการเขียนบทความลงวารสาร

- รูปแบบการเขียนบทความวิจัย (ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK)

Research Article

Received: 2021-MM-DD

Revised: 2021-MM-DD

Accepted: 2021-MM-DD

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย) (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

(เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)

ตัวอักษรขนาด 14 pt

ชื่อผู้เขียนบทความภาษาไทย¹
ชื่อ(ผู้เขียนบทความ) ภาษาอังกฤษ
ชื่อที่ปรึกษา(ภาษาไทย) (ถ้ามี)²
ชื่อที่ปรึกษา(ภาษาอังกฤษ)
ชื่อที่ปรึกษาร่วม(ภาษาไทย) (ถ้ามี)³
ชื่อที่ปรึกษาร่วม(ภาษาอังกฤษ)

Corresponding Author E-mail: ABC@mail.com

(เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)

บทคัดย่อ (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1).....2).....เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ/คุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (ตอบตามวัตถุประสงค์) (รวมแล้วไม่เกิน 300 คำ) (ขนาด 14 pt)

คำสำคัญ:

Abstract (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(สอดคล้องกับภาษาไทย) (ขนาด 14 pt)

Keywords:

บทนำ (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(ความเป็นมา ความสำคัญ และเหตุผลในการทำวิจัย) (ขนาด 14 pt)

วัตถุประสงค์การวิจัย (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(วัตถุประสงค์) (ขนาด 14 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล) (ขนาด 14 pt)

สรุปผลการวิจัย (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(ตอบวัตถุประสงค์) (ขนาด 14 pt)

¹ นักศึกษา หลักสูตร... , 2558 (ตัวอักษรเอียง ขนาด 14 pt)

² อาจารย์ประจำหลักสูตร... (ตัวอักษรเอียง ขนาด 14 pt)

³ อาจารย์ประจำหลักสูตร... (ตัวอักษรเอียง ขนาด 14 pt)

อภิปรายผลการวิจัย (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(อภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญ) (ขนาด 14 pt)

ข้อเสนอแนะ (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย) (ขนาด 14 pt)

เอกสารอ้างอิง (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (ขนาด 14 pt)

.....

• รูปแบบการเขียนบทความวิชาการทั่วไป (ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK)

Academic Articles

Received: 2021-MM-DD

Revised: 2021-MM-DD

Accepted: 2021-MM-DD

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย) (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

(เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)

ตัวอักษรขนาด 14 pt

ชื่อ(ผู้เขียนบทความ)ภาษาไทย¹
ชื่อ(ผู้เขียนบทความ) ภาษาอังกฤษ

Corresponding Author E-mail: ABC@mail.com

(เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)

บทคัดย่อ (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(รวมแล้วไม่เกิน 300 คำ) (ขนาด 14 pt)

คำสำคัญ:

Abstract (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(สอดคล้องกับภาษาไทย) (ขนาด 14 pt)

Keywords:

เนื้อหา (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(เนื้อหาตามประเด็นที่นำเสนอ) (ขนาด 14 pt)

สรุป (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt หนา)

(สรุปสาระสำคัญของบทความตามเนื้อหาที่ได้กล่าวมา) (ขนาด 14 pt)

เอกสารอ้างอิง (ตัวอักษรหนา ขนาด 14 pt หนา)

(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (ขนาด 14 pt)

¹ นักศึกษา หลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/หน่วยงาน... , 2558 (ตัวอักษรเอียง ขนาด 14 pt)

ขั้นตอนการทำวารสาร มมร วิชาการล้านนา

- ตอนที่ 1 รับบทความจากผู้เขียน (และหรือผู้ที่สนใจส่งบทความ)
- ตอนที่ 2 ตรวจสอบรูปแบบตามที่กองบรรณาธิการกำหนด
- ตอนที่ 3 ให้ผู้เขียนนำไปแก้ไข (ถ้ามี)
- ตอนที่ 4 สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
- ตอนที่ 5 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
- ตอนที่ 6 ให้ผู้เขียนนำไปแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ (ถ้ามี)
- ตอนที่ 7 กรณีที่ผู้เขียนแก้ไขไม่ได้ให้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)
- ตอนที่ 8 บรรณาธิการตอบรับผ่านการพิจารณาบทความแก่ผู้เขียนบทความ
- ตอนที่ 9 จัดหน้าสารบัญในการจัดพิมพ์
- ตอนที่ 10 ส่งโรงพิมพ์และนำเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความจากงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร

1. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. เป็นบทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ด้านสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา
3. ภาษาไทยและอังกฤษผ่านการตรวจความถูกต้องทางภาษาก่อนส่งกองบรรณาธิการ
4. บทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้บทคัดย่อภาษาไทยอยู่ก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
5. ในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณา กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบ

หลักเกณฑ์ในการเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA (American Psychological Association style) 6th edition

1. การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)...

ตัวอย่าง แสง จันทร์งาม (2539) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติกรรมฐาน.....

1.2 การอ้างอิงหน้าข้อความ (ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์,/น.)

ตัวอย่าง เพียงแต่ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใส เป็นกุศลจิตเกิดขึ้นชั่วครู่หนึ่ง ๆ พร้อมกับความรู้เล็กน้อยๆเท่านั้น (พระสัทธัมมโชติกะ, 2510, น. 55)

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเรื่อง

2.1 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

กรณีไม่มีชื่อผู้เขียน ชื่อหนังสือ./ (หน้า/เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 2 คน (ผู้เขียน1 และ ผู้เขียน2)

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 3-7 คน (ผู้เขียน1, ผู้เขียน2, ผู้เขียน3, ผู้เขียน4, ผู้เขียน5, ผู้เขียน6 และ ผู้เขียน7)

ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 8 คน (ผู้เขียน1, ผู้เขียน2, ผู้เขียน3, ผู้เขียน4, ... ผู้เขียน8)

ตัวอย่าง

แสง จันทร์งาม. (2544). *พุทธศาสนาวិทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

2.2 บทความ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อบรรณาธิการ/ (บรรณาธิการ)/ ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./ (หน้า/เลขหน้า)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชัตติยา วรรณสุด. (2547). การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย: การเชื่อมโยงสู่นโยบาย. ใน ชัตติยา วรรณสุด, เสวนิจ รัตนาจิตร, ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และขวัญรัก สุขสมฤทัย (บรรณาธิการ). *รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย*. (น. 9-125). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

2.3 วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ ชื่อมหาวิทยาลัย).

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). *การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหิน ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

2.4 บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่หรือเล่มที่./ (ฉบับที่(ถ้ามี))./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 3(1), 32-48.

2.5 รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)./ สถานที่พิมพ์/ สำนักพิมพ์

ตัวอย่าง

พระมหาภาษิต สุวรรณดี (สุภาสโธ). (2547). *รายงานการวิจัยการรักษาศิล 5 ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.6 เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ สืบค้นเมื่อ/ วัน/ เดือน/ ปี/ จาก/ แหล่งสารสนเทศ.

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2547). *จิตสำนึกและวิญญูณของคนสอนครู*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2548, จาก <http://www.km.rikp.ac.th>

Aron, Arthur. (2008). *Love: What Is It, Why Does It Matter, and How Does It Operate?*. Retrieved 28 July 2561, from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/j.1745-6916.2008.00065.x?journalCode=ppsa>

2.7 บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี/เดือนที่พิมพ์./วันที่/เดือน)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

โกวิท โพธิสาร. (2549, 4 สิงหาคม). สัมผัสโลกวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมใหม่ล่าสุด งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์'49. *มติชน*, น. 33.

2.8 รายงานการประชุมวิชาการ หรือการสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่อเอกสารการประชุมหรือสัมมนา. (หน้า/เลขหน้า). / สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิത്യ โรจนรัตนวานิชย์ และสิทธพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2549). การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบระบบการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. ใน *เวทีนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3* (น. 48-50). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.9 บทความในนิตยสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)/ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสาร./ปีที่หรือเล่มที่./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ศุภรา กันตะพัฒนา. (2549, 1 สิงหาคม). เยียวยาหัวใจดวงน้อย ด้วยสองมือแม่. *ชีวจิต*, 8, 26-31.

2.10 เอกสารของหน่วยงานที่ไม่เป็นเล่ม

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)/ชื่อของเอกสาร./เลขที่ของเอกสาร (ถ้ามี).

ตัวอย่าง (จดหมายเหตุ)

กรมศิลปากร. (2445, 27 พฤศจิกายน). *ลายพระหัตถ์กรมหลวงดำรงราชานุภาพกราบทูลกรมหลวงเทเวศร์วัชรโรปกการ*. เลขที่ 3/197.

ตัวอย่าง (คำสั่ง)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 21 มีนาคม). *เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย*. คำสั่งที่ 0577/2549.

ตัวอย่าง (ประกาศ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 23 มิถุนายน). *เรื่องเกณฑ์การทดสอบและการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ฉบับที่ 2)*. ประกาศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วันที่/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/ตอนที่./หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 15 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 33. หน้า 42-48.

2.12 การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี./วันที่/เดือน)./สัมภาษณ์โดย/ชื่อผู้สัมภาษณ์/[การบันทึกเสียง]./ตำแหน่ง(ถ้ามี)./
สถานที่.

ตัวอย่าง

มหิศร มังคลรังศรี. (2549, 4 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย เอมน์ฐ์ เชมราช [การบันทึกเสียง]. รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ราชบุรี

2.13 เอกสารทุกประเภทที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง (ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง)

รอบรู้นานาชาติ. (2549). กรุงเทพฯ: ภัทรินทร์.

ตัวอย่าง (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์)

ส. กลิ่นหอมหวล. (ม.ป.ป.). แม่คะนึ่ง-น้ำค้างแข็ง คืออะไร. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.